Verslag concept
Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	30 augustus 2021
Commissievoorzitter	:	Mw. N.M. van der Waart
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskenss@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter		: mw. N.M. van der Waart
Plv. commissiegriffier (ochtend)		: mw. M. van Boheemen
Commissiegriffier (middag)		: mw. S. Neeskens
Leden van de commissie:	50PLUS/PVDO	: --
	CDA	: mw. W. Koning-Hoeve
	CU	: M.C.A. Klein en mw. J.K. Hoogendoorn-van der Maarl (duo-commissielid)
	DENK	: E.S.J. Mangal (duo-commissielid) (*via MS Teams*)
	D66	: mw. L. Gonggrijp, mw. A.C. Kapitein en mw. A.J.C.E. Strens
	Fractie Baljeu	: --
	FvD	: --
	GroenLinks	: M.T. Cardol en mw. A. Er
	JA21	: G.H.J. Kohler (*via MS Teams*) en I.J.M. Mantel (*via MS Teams*)
	PvdA	: mw. A.A.J. Jellema en G.J. Leerink
	PvdD	: I. Kostic en F.A.S. Zoon (*via MS Teams*)
	PVV	: R. van Tiggelen (duo-commissielid)
	SP	: mw. J.M.E. de Groot (duo-commissielid)
	VVD	: N.A.L. Roosendaal en B.G.P. de Wit
Gedeputeerden:	C. Loggen (VVD), J. Olthof (PvdA) en mw. I. Zaal (D66)	
Afwezig:	mw. D.A.J. Dekker (CDA), R.J. Dekker (FvD), mw. E. Rommel (VVD) en E. Stigter (GL),	
Notulist:	mw. F.E. Bijvoet (Moneypenny BV)	

Agenda

0.a Technische briefing Pilot ecologische inrichting steenbekleding (9.00-9.35 uur)
0.b Technische briefing gezonde leefomgeving (9.40-10.15 uur), daarna vaststelling quorum
1. Opening en mededelingen
2. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
3. Inspreekhalfuur
4. B-agenda Leefbaarheid, gezondheid en milieu
4.a.1 Voortgangsrapportage Programma Tata Steel 2020-2050 incl. afdoeningsvoorstel Motie 25-2021
4.a.2 Brief Tata Steel over Voortgang Roadmap+ en energietransitie
4.a.3 Aankondiging publicatie tweede deel gezondheidsonderzoek IJmond RIVM
4.b. Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 24 augustus 2021
4.c. Uitvoeringsplan 2021 Schone Lucht Akkoord (C naar B-verzoek PvdD 19-04-2021)
5. Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu en OD NZKG en ODIJ)
6. Rondvraag gedeputeerde Stigter (OD NHH en OFGV)
7. Lunch
8. A-agenda Water
8.a. Waddenfonds: uitvoeringskader 2021-2027 (A-agenda 30-08-2021)
8.b. Water: Eindrapport Randstedelijke Rekenkamer Bron van Bescherming (A-agenda NLG 30-08-2021)
9. Rondvraag gedeputeerde Loggen (Water, WED, CPMR)
10. A-agenda Natuur
10.a Provinciaal inpassingsplan Schil Naardermeer
10.b Onteigening Schil Naardermeer
11. B-agenda Natuur
11.a Aanvraag Uitvoeringsprogramma Natuur Noord-Holland 2021-2023 (B-agenda NLG 30-08-2021)
12. Rondvraag gedeputeerde Rommel
13. B-agenda Landbouw
13.a Uitvoeringsagenda Voedselvisie 2021-2022 (B-agenda NLG 30-08-2021)
14. Rondvraag gedeputeerde Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)
15. C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)
15.a Natuur: Afschrift brief gericht aan GS bezwaarschrift handhavingsverzoek (C-agenda NLG 30-08-2021)
15.b Natuur: Ontwerp Natuurbeheerplan 2022 (NLG C-agenda 30-08-2021
15.c Natuur / Bereikbaarheid/Economie/Wonen/Duurzaamheid: Regionale samenwerkingsagenda Provincie Noord-Holland en regio Zuid-Kennemerland (C-agenda M&B -trekker- en EFB 06-09-2021 en C-agenda NLG en RWK 30-08-2021)
15.d Natuur: Vegetatie en floristische samenstelling grasland rond het Monnikenwater (NLG 30-08-2021
15.e Grond: Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden (C-agenda NLG 30-08-2021)
15.f Natuur: Brief aan GS inzake Ontwerp Natuurbeheerplan 2022 (C-agenda NLG 30-08-2021)
15.g Natuur: Brief Duinstichting Zienswijze ontwerp natuurbeheerplan 2022 (C-agenda NLG 30-

08-2021)

15.h Stikstof: Reactie op brief stikstofbeleid BUCH-gemeenten (C-agenda NLG 30-08-2021)

15.i Stikstof: Stikstofbank en wijziging Beleidsregel intern & extern salderen (C-agenda NLG 30-08-2021)

15.j Fauna: Goedkeuring Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland 2021-2024 (C-agenda NLG 30-08-2021)

15.k Natuur: Uitvoeringsregeling subsidie landschapsontwikkeling Westeinderscheg Noord-Holland 2021 (C-agenda NLG 30-08-2021)

15.l Natuur: Beheerrapportage Damherten 2020-2021 (C-agenda NLG 30-08-2021)

15.m Natuur: Beheerplan N2000 polder Zeevang (C-agenda NLG 30-08-2021)

16. C-agenda Water

16.a Water: Advies opslagplan brijn PWN Andijk (C-agenda NLG 30-08-2021)

16.b Water: Position paper waterrecreatie zuidelijk IJsselmeergebied (C-agenda NLG 30-08-2021)

16.c Water: Uitnodiging ruimtelijk ordenen mét water (C-agenda NLG 30-08-2021)

16.d Ruimte/Water: Mail met bijlage Stichting De Rechte Tafel m.b.t. inrichting Markerwaard (C-agenda RWK 30- 08-2021 leidend/C-agenda NLG 30-08-2021))

16.e Water: Uitvoeringsregeling waterrecreatie: duurzaamheid en innovatie (C-agenda NLG 30-08-2021)

16.f Water: Uitvoeringsregeling waterrecreatie: kleine voorzieningen en diensten (C-agenda NLG 30-08-2021)

16.g Water: Versterking 5 waterkerende kunstwerken, goedkeuring projectplannen (C-agenda NLG 30-08-2021)

17. C-agenda Landbouw, Recreatie & Dierenwelzijn

17.a Landbouw: Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland en diverse openstellingen 2021 (C-agenda NLG 30-08-2021)

17.b Recreatie: Vergadering AB 7 juli Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 30-08- 2021)

17.c Recreatie: AB vergadering Recreatieschap Twiske Waterland (C-agenda NLG 30-08-2021)

17.d Recreatie: Recreatieschap Spaarnwoude AB vergadering (C-agenda NLG 30-08-2021)

17.e Recreatie: AB agenda Groengebied Amstelland (C-agenda NLG 30-08-2021)

17.f Recreatie: Bestuursmededeling Recreatieschap Spaarnwoude (C-agenda NLG 30-08-2021)

17.g Wilde dieren: Incidentele subsidie coronasteun opvangcentra voor wilde dieren (C-agenda NLG 30-08-2021)

17.h Recreatie: Bestuursmededeling juli 2021 Groengebied Amstelland (C-agenda NLG 30-08-2021)

17.i Recreatie: Jaarverslag 2020 recreatie Noord-Holland (C-agenda NLG 30-08-2021)

17.j Recreatie: financiële jaarstukken van Recreatieschap Spaarnwoude (C-agenda NLG 30-08-2021)

17.k Recreatie: Opdrachtverlening Noord-Hollandpad aan Recreatie Noord-Holland (C-agenda NLG 30-08-2021)

17.l Recreatie: Bestuursmededeling juli Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 30-08-2021)

17.m Recreatie: Bestuursmededeling Twiske-Waterland juli 2021 (C-agenda NLG 30-08-2021)

17.n Recreatie: aanbiedingsbrief en bestuursvoorstel ontwerp wijziging Verordening Plassenschap Loosdrecht (C-agenda NLG 30-08-2021)

17.o Landbouw: Initiatiefvoorstel VVD D66 opvolging expertmeeting Bedrijfsopvolging in de agrarische sector (A-agenda NLG 25-10-2021)

18. C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

18.a Leefbaarheid Gezondheid en Milieu / Geothermie: introductie commissie Mijnbouwschade (C-agenda NLG en RWK 30-08-2021)

18.b Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu: Advies opsporingsvergunning aardwarmte AlmereDiemen1 (C-agenda NLG en RWK 30-08-2021)

18.c Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu: Brief van GS over beantwoording brief Dorpsraad Wijk aan Zee met vragen over RIVM onderzoek (C-agenda NLG 30-08-2021)

18.d Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu: Vaststellen datarapportages luchtmeetnet 2020 (C-agenda NLG 30-08- 2021)

18.e Omgevingsdiensten: Eerste bestuursrapportage ODNHN voor 2021 (C-agenda NLG 30-08-2021)

18.f Schiphol/Gezondheid/Klimaat: Ingekomen mail met zorgen bewonersorganisaties Kennemerland en Zaanstreek over leefbaarheid (C-agenda M&B -leidend- 14-06-2021 en C-agenda NLG en RWK 30-08-2021)

18.g Mijnbouwwet/Geothermie: Advies opsporingsvergunning geothermie Gooi en Vechtstreek/Larderel (C-agenda NLG -leidend- en RWK 30-08-2021)

18.h Mijnbouwwet/Geothermie: Advies opsporingsvergunning geothermie Westeinder1/IPS (C-agenda NLG - leidend- en RWK 30-08-2021)

18.i Gezondheid / Klimaat: Advies opsporingsvergunning aardwarmte Purmerend 3 (C-agenda NLG & RWK 30- 08-2021)

18.j Ruimte, Vergunning, Datastrategie: Mail Werkgroep Red de Wieringermeer m.b.t. bijdragen insprekers ontwerp bestemmingsplan Uitbreiding Agripoort A7 (C-agenda RWK 30-08-2021, cc NLG 30-08--2021, EFB 06-09-2021)

18.k Ruimte, Vergunning, Datastrategie: Mail Werkgroep Red de Wieringermeer m.b.t. spoeddebat ontwerp bestemmingsplan B1 (C-agenda RKW 30-08-2021, cc NLG 30-08-2021, EFB 06-09-2021)

18.l Gezondheid / Corona vaccinatiebeleid: Ingekomen mail over corona vaccinatiebeleid (C-agenda NLG 30-08- 2021 en EFB 06-09-2021)

18.m Omgevingsdiensten: Wijziging mandaat bevoegdheden OD NZKG - innen dwangsommen en Tata Steel Everest project

18.n Energie / Milieu: Advies opsporingsvergunning geothermie Amstelveen-Haarlemmermeer1 (C-agenda RWK (leidende cie.) & C-agenda NLG 30-08-2021)

19. C-agenda Algemeen

19.a IBT/MIRT/Regiodeals/Ressen: Brief Raad voor openbaar bestuur inz. advies rol Rijk bij interbestuurlijke samenwerking bij MIRT, Regiodeals en Ressen (C-agenda EFB en M&B 14-6-2021 en NLG en RWK 30-8-2021)

19.b IBT: Brief GS aan PS inz. Jaarverslag interbestuurlijk toezicht 2020 (c-agenda NLG en RWK 30-8-2021 en EFB 6-9-2021

19.c Formule 1 (coördinerend portefeuillehouder Loggen) / Mobiliteit: Raadsinformatiebrief F1 van Gemeente Zandvoort (C-agenda NLG -leidend- 30-08-2021 en C-agenda M&B 14-06-2021)

19.d Audit: Brief GS aan PS inz. Auditopvolging peildatum 1 maart 2021 (C-agenda NLG en RWK 30-8-2021 en EFB en M&B 6-9-2021)

19.e MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht - editie 51 (c-agenda alle commissies

eind aug/begin sept).

19.f Stelling van Amsterdam: Brief GS aan PS inz. besluit Unesco uitbreiding werelderfgoedstatus Stelling van Amsterdam met de nieuwe Hollandse Waterlinie (c-agenda EFB 6-9-2021 en c-agenda NLG en RWK 30-8-2021)

20. Sluiting

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de commissievergadering NLG om 10.31 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom. Er wordt op hybride wijze vergaderd. Een deel van de commissieleden is fysiek aanwezig in de Statenzaal en omliggende ruimtes. Daarnaast is een aantal commissieleden digitaal aanwezig via MS Teams, te weten de heer Mangal (DENK), de heer Kohler (JA21) en de heer Zoon (PvdD).

Mededelingen voorzitter:

- Er is een quorum vastgesteld.
- De commissievergadering wordt live uitgezonden.
- In navolging van de geldende coronamaatregelen dient tijdens de commissievergadering de 1,5 meter afstand in acht te worden genomen.
- Na ieder agendapunt zal de voorzitter inventariseren of fracties dan wel Gedeputeerde Staten (GS) een wisseling van woordvoerder in de Statenzaal wensen. Indien nodig zal de vergadering enkele ogenblikken geschorst worden om een dergelijke wisseling mogelijk te maken.
- De commissieleden die digitaal het woord willen voeren, wordt verzocht hun camera en microfoon uit te zetten tot het moment waarop zij het woord krijgen.
- De sprekersklok wordt in beeld weergegeven.
- Voor onderhavige commissievergadering wordt gebruikgemaakt van de spreektijdenregeling naar Amsterdams model "mond open is tijd lopen". Hieronder valt ook het plegen en beantwoorden van interrupties, maar niet het doen van ordevoorstellen en het stellen van vragen aan insprekers. Ook de rondvraag valt buiten de spreektijd.
- De spreektijd voor onderhavige commissievergadering is vastgesteld op 6½ vergaderuren.
- De verdeling van de spreektijden voor de commissievergadering is aan de agendabundel toegevoegd.
- Er hebben zich twee insprekers aangemeld. Zij spreken digitaal in via MS Teams.
    - De heer Wesseling spreekt tijdens het inspreekhalfuur in voor het ondewerp bij agendapunt 10.a. (Provinciaal Inpassingsplan Schil Naardermeer).
    - De heer Blase spreekt tijdens het Inspreekhalfuur in over de Evaluatieaanpak Cabomba bij de Oostelijke Vechtplassen.

De volgende rondvragen zijn vooraf aangemeld:

- Er is één aanmelding ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Olthof:
    - Een vraag van mevrouw Gonggrijp (D66) over energiebesparende maatregelen.
- Er zijn twee rondvragen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Loggen:
    - Een vraag van mevrouw Gonggrijp (D66) over het meenemen van de conclusies van het IPCC-rapport in het Waterbeleid.
    - Een vraag van mevrouw Gonggrijp (D66) over de natuurontwikkeling bij de IJsselmeerdijken.
- Er zijn twee aanmeldingen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel:
    - Een vraag van mevrouw Strens (D66) over het Adviesrapport van BIJ1 met betrekking tot het ganzenbeleid.
    - Een vraag van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) over het Faunabeheerplan Ganzen.

De **voorzitter** merkt op dat i.v.m. afwezigheid van gedeputeerde Rommel de rondvragen betreffende haar portefeuille schriftelijk behandeld zullen worden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of het mogelijk is om nog twee rondvragen toe te voegen voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel, één op basis van de actualiteit en één betreffende een C-stuk.

De **voorzitter** geeft aan dat deze schriftelijk worden beantwoord.

- Er is een bericht van verhindering ontvangen van mevrouw Dekker (CDA), van de volledige fractie van Forum voor Democratie en van gedeputeerde Rommel.
- In de Agendacommissie is gesproken over de volle agenda van de Statencommissie NLG en de daarmee gemoeide werkdruk. Voorts is een inventarisatie gemaakt van nog te plannen werkbezoeken. Gezien de beperkte ruimte zal het niet mogelijk zijn om alle geopperde werkbezoeken te organiseren. De voorzitter verzoekt de commissieleden het toegezonden overzicht in iBabs te bekijken en een prioritering kenbaar te maken. De commissieadviseur stuurt de commissieleden hiertoe een separaat mailbericht.
- De voorzitter attendeert de commissieleden op het webinar met deel 2 van de RIVM-onderzoeksresultaten op donderdag 2 september a.s. om 9.30 uur. Voor nadere gegevens verwijst zij naar de nieuwsmail d.d. vrijdag 27 augustus jl. alsmede toegevoegde brief (agendapunt 4.a.3).

De heer **Klein** (CU) informeert naar de inloggegevens voor het webinar.

De **voorzitter** antwoordt dat de commissieleden voor 2 september a.s. hierover een mailbericht ontvangen. Aanmelden is niet nodig.

2. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

- Zoals aangekondigd in de nieuwsmail van 27 augustus jl. zijn de navolgende stukken aan de agenda toegevoegd:
  - Brief Tata Steel over de voortgang Roadmap+ en de energietransitie (agendapunt 4.a.2);
  - Aankondiging publicatie van het gezondheidsonderzoek IJmond RIVM, dat aan bod zal komen in het webinar op 2 september a.s.

De voorzitter stelt voor om agendapunt 4.a. en 4.b gevoegd te behandelen.

Als gevolg van de afwezigheid van gedeputeerde Rommel stelt de voorzitter navolgende agendawijziging voor:

- Agendapunten 10.a. en 10.b. (Schil Naardermeer) worden waargenomen door gedeputeerde Loggen.
- Agendapunt 11.a. (Aanvraag Uitvoeringsprogramma natuur Noord-Holland 2021-2023) schuift door naar de eerstvolgende commissievergadering NLG op 20 september a.s.
- De rondvraag aan gedeputeerde Rommel zal, zoals bij de mededelingen gezegd, schriftelijk beantwoord worden.

In antwoord op het verzoek van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) om nog twee vragen toe te voegen, stelt de voorzitter voor om deze eveneens schriftelijk te doen toekomen, opdat deze meegenomen kunnen worden in de schriftelijke beantwoording.

De **voorzitter** constateert dat de commissieleden instemmen met voornoemde agendawijzigingen.

- De verslagen van de commissievergaderingen NLG respectievelijk d.d. 7 juni en 21 juni jl. worden ongewijzigd vastgesteld.
- De strategische agenda, moties- en toezeggingenlijsten leiden niet tot opmerkingen.

Schorsing van 10.41 uur tot 10.42 uur

3. Inspreekhalfuur

De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft het woord aan de insprekers die zich voor dit agendapunt hebben aangemeld. Aansluitend is er gelegenheid voor de commissieleden om vragen te stellen.

Inspreker 1

De heer **Wesseling** spreekt in over het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) Schil Naardermeer.

"Goedemiddag. Mijn naam is Louis Wesseling. Ik woon op de Keverdijk in Weesp, aan de rand van het Naardermeer. Ik spreek in namens een groep van ruim dertig huishoudens. Wij maken ons ernstige zorgen over de drastische stijging van het waterpeil met 50 centimeter in onze polder. Veel bewoners hebben de laatste jaren al gemerkt dat het hier steeds natter wordt. Het is bijna niet meer te doen om hier paarden te houden, terwijl mensen om die reden in deze prachtige buurt zijn gaan wonen. De geplande vernatting zal gegarandeerd consequenties hebben voor onze huizen en tuinen. In de beantwoording van de zienswijze wordt dit afgedaan met de opmerking dat schade absoluut niet verwacht wordt en dat je anders een beroep kunt doen op een potje voor planschade. De procedure hiervoor is ongelooflijk ingewikkeld en arbeidsintensief. In het PIP staat juridisch al dichtgetimmerd dat je vrijwel nooit kans maakt op een uitkering. Je zult moeten bewijzen dat de schade alléén van dit plan komt en dat is vrijwel onmogelijk.

Op pagina 19 van de zienswijze staat dat rond de sporen het kwelwater actief zal worden afgevoerd. Tegen de boeren en omwonenden wordt daarentegen gezegd dat er geen toename van kwelwater te verwachten valt. De berekening hiervan wordt ondanks ons verzoek niet vermeld. Dit voelt voor ons alsof we voor de gek worden gehouden. Wij zouden een gelijke behandeling gepast vinden en willen ook dat op deze percelen het kwelwater actief wordt afgevoerd.

Ook maken we ons ernstige zorgen over de te verwachten muggenoverlast. In Nederland en in Europa zijn de eerste gevallen van malaria, dengue en het westnijlvirus al bekend. Uit de beantwoording van de zienswijze lijkt het erop dat er helemaal geen specialisten op dit vlak hebben meegekeken. Er wordt slechts gezegd dat er geen muggenoverlast te verwachten is, terwijl er een gigantisch moeras wordt gecreëerd. Vanuit Europa en de overheid wordt opgeroepen om stilstaand water te voorkomen. Ik heb gevraagd of wij garanties kunnen krijgen voor een beleid ingeval deze ziektes daadwerkelijk ontstaan, maar hierop is nog geen antwoord ontvangen.

Natuurmonumenten zegt dat een van hun hoofddoelen is dat mensen kunnen genieten van mooie natuur. Maar het is niet te verwachten dat er nog iemand komt recreëren bij het eerste malariageval.

Verder wordt er niet ingegaan op onze zorg over bomensterfte. Er is alleen geantwoord dat er buiten de schil geen bomensterfte te verwachten is. Binnen de schil zullen er veel eiken gekapt moeten worden door de vernatting. Om hoeveel bomen gaat dit? Worden deze teruggeplant? Is dit niet in strijd met het beleid van Europa om stikstof terug te dringen en met het beleid van de gemeente Weesp om meer bomen te planten? Als deze plannen doorgaan, zal er megaonderhoud moeten plaatsvinden; iets wat de natuur enorm verstoort.

Er is nu aangeboden dat we ieder jaar in gesprek gaan met Natuurmonumenten, de provincie en het waterschap om onze klachten te uiten. Dit voelt voor ons alsof we niet serieus worden genomen. Hier kunnen we geen enkele garantie aan ontlenen. Er wordt gezegd dat ze ons zullen ontzorgen, maar niet dat ze actie zullen ondernemen, dat de oorzaak van de schade stopt en/of dat ze maatregelen zullen nemen om de schade te herstellen.

Op dit moment zien we in Groningen dat de overheid miljarden heeft verdiend met gaswinning, terwijl de burgers daar de dupe van zijn geworden en nu genoegen moeten nemen met een eenmalige afkoopsom van €5.000 na een strijd van vijftien jaar en een onverkoopbaar huis. Hier vrezen wij ook voor.

In het plan en de beantwoording van de zienswijze staat dat er geen enkel probleem te verwachten is door deze plannen; niet voor de boeren, niet qua muggenoverlast, niet qua bomensterfte, niet voor de huizen. Als zo'n rijk en machtig overheidsorgaan daar zo zeker van is, dan zou het ook geen probleem moeten zijn om iets meer garantie te geven voor hulp als onze huizen, waar de meesten van ons al hun geld in hebben zitten, in gevaar komen. Om deze reden vragen wij om omgekeerde bewijslast als er schade optreedt of op z'n minst harde garanties voor hulp bij schade. Dank u wel."

De **voorzitter** bedankt de heer Wesseling voor zijn inspraak. Het onderwerp zal dadelijk inhoudelijk behandeld worden bij agendapunt 10.a. De voorzitter biedt de commissieleden thans wel alvast de gelegenheid om vragen te stellen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt de heer Wesseling voor diens inspraak. Waarom meent hij dat de omwonenden hinder zullen ondervinden van de verhoging van het waterpeil, terwijl in de stukken staat dat die verwachting er niet is?

De heer **Wesseling** antwoordt dat het Naardermeer verhoogd mag worden met 50 centimeter. Men zegt dat dit water opgevangen zal worden door stuwwallen. Het water gaat daar echter onderdoor. Als de waterdruk op het Naardermeer verhoogd wordt, ontstaat er een soort gewicht dat ondergrondse stromen verderop omhoog drukt. Hierdoor ontstaat ondergronds kwelwater dat op de akkers naar boven komt. Men zegt dit vrij duidelijk in kaart te hebben, maar water laat zich niet leiden. De omwonenden willen derhalve een garantie ingeval zich dit in hun kelders of achtertuinen voordoet.

De heer **Klein** (CU) bedankt de heer Wesseling voor diens inspraak en het feit dat hij de commissieleden alert heeft gemaakt op de zorgen die bij omwonenden leven. In de reactie op de zienswijze staat dat er gemonitord zal worden of de waterverhoging daadwerkelijk tegemoetkomt aan de voorspellingen. In hoeverre is dat dan niet voldoende voor de heer Wesseling?

De heer **Wesseling** antwoordt dat de omwonenden ook graag een monitoring per perceel zouden zien en een garantie zouden willen hebben voor onvoorziene omstandigheden.

De heer **Klein** (CU) begrijpt dat de heer Wesseling die garantie zou willen hebben. Hij las echter in de zienswijze dat er op vrij gedetailleerd niveau gemonitord zal gaan worden met peilbuizen. Betreft dat geen monitoring op perceelniveau?

De heer **Wesseling** bevestigt dat het geen monitoring op perceelniveau betreft. Evenmin wordt duidelijk omschreven wat er dan gebeurt als volgens de metingen de stijging van het waterpeil harder gaat dan verwacht.

De **voorzitter** bedankt de heer Wesseling voor diens inspraak en geeft het woord aan de volgende inspreker, de heer Blase.

Inspreker 2

De heer **Blase** spreekt in over de Evaluatieaanpak Cabomba bij de Oostelijke Vechtplassen.

"*Goedemorgen. In 2016 informeerde ik vanuit het Burgerinitiatief Cabombabestrijding de Provinciale Staten Noord-Holland over de woekerende invasieve exoten cabomba en vederkruid, en alle negatieve effecten op de recreatievaart en de biodiversiteit. Dit leidde ertoe dat in 2017 in het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen een hoofdstuk is opgenomen over invasieve exoten. Het resultaat is dat in drie jaar tijd in 13 havens en recreatieparken van Loosdrecht en Kortenhoef de hoeveelheid cabomba en vederkruid is teruggebracht van code rood naar code groen. Helaas zijn echter twee opdrachten die ook in het akkoord stonden niet uitgevoerd: "Belangrijke bronnen zullen moeten worden aangepakt: Muijeveldse Wetering, Oostelijke Drecht en het Hol. Met Natuurmonumenten zal worden overlegd over een proactieve bestrijdingsaanpak in het Oostelijk Vuntusgebied."*

Doordat het niet wordt aangepakt, drijft de cabomba en het vederkruid via de Drecht weer de havens in en via het Hol/Moleneind naar jachthaven Kortenhoef/Wijde Blick. Kortom, het is dweilen met de kraan open. De havens zijn goed bezig, maar dat geldt in mindere mate voor Natuurmonumenten en het Plassenschap. Er is een evaluatie van de cabomba-aanpak gestart. Deze leidt tot de conclusie dat er een opschaling moet plaatsvinden. Er is een Kerngroep Invasieve Exoten samengesteld, die vaststelt dat er opschaling moet plaatsvinden, meer doelgerichte actieplannen moeten komen, meer financiën nodig zijn en een meer effectieve aanpak is vereist. Binnenkort zal hierover een rapport verschijnen.

Ik heb zelf een evaluatie gemaakt van de functiegerichte methode die door de Kerngroep is samengesteld. Daaruit blijkt bijvoorbeeld dat In het Vuntus Natura2000-gebied tussen 2016 en

2000 de hoeveelheid cabomba en vederkruid enorm is toegenomen en de aantallen waterlelies en gele plomp zijn verminderd. In het stuk dat ik heb toegestuurd staat een aantal afbeeldingen van Zwanenbloem en groot Blaasjeskruid. Deze soorten zijn helaas al verdwenen. Ik betreur het enorm dat de biodiversiteit door Natuurmomenten niet wordt gehandhaafd.

De verspreiding van cabomba en vederkruid vindt plaats via de Raaisloot richting 's-Gravelandsevaart en Hilversums kanaal en richting Westelijke Vuntus. Deze is sterk toegenomen als gevolg van het gebruik van een maaiboot, waarmee slechts een beperkte hoeveelheid cabomba/vederkruid wordt verwijderd (Plassenschap). We weten al jarenlang dat de harkmethode waarmee de cabomba met wortel en al wordt verwijderd, het meest effectief is. Dit geldt ook voor de hydroventuri aanpak, maar die is lastig en duurder.

In juli gebeurde er iets onverwachts wat ik tot nu onder de pet heb gehouden. Mijn deelname aan de Kerngroep Invasieve Exoten werd beëindigd. Ik werd uit de kerngroep gezet. Aangezien we in deze tijd de bestuurscultuur willen verbeteren, wil ik het hier toch bij de provincie melden maar nog niet verder verspreiden. Ik heb gevraagd om argumentatie waarom mijn lidmaatschap is beëindigd, maar tot nu toe heeft er geen hoor en wederhoor plaatsgevonden.
Ik stel voor dat de provincie aan de kerngroep, waarin ik niet langer zitting heb, een aantal voorwaarden stelt voor de noodzakelijke opschaling:

- *Het stoppen met de maaimethode en alleen financiering van de diverse harkmethoden (en hydroventuri) mede op basis van advies de deskundige Johan van Valkenburg van de NVWA;*
- *een actieplan voor het aanpakken van de bronnen en voor de aanpak van de Vuntusplassen, zoals drie jaar geleden is afgesproken;*
- *het opheffen van de stagnatie van het project "Isolatie het Hol", zodat er niet opnieuw verspreiding plaatsvindt richting Wijde Blick."*

De heer Blase merkt tot slot op dat hij indien wenselijk het evaluatieformulier aan de commissie NLG kan toesturen.

De **voorzitter** constateert dat hier interesse in bestaat en adviseert de heer Blase om het via de commissie-adviseur te doen toekomen.
Het stuk van de heer Blase is zojuist toegevoegd aan iBabs, opdat het kan worden nagelezen.
De voorzitter biedt de commissieleden de gelegenheid tot het stellen van vragen.

De heer **Cardol** (GL) dankt de heer Blase voor diens bijdrage en beaamt dat het jammer is dat de spreektijd beperkt is. Bovenal is het jammer dat het stuk pas laat gepubliceerd is. Het is de heer Cardol nog niet duidelijk wat het precieze verzoek van de heer Blase is. Laatstgenoemde sprak over de verschillende methoden voor cabombabestrijding, waartoe zowel effectieve als minder effectieve methoden zijn. Klopt het dat de heer Blase steun wil voor de meest effectieve manier van cabombabestrijding, zoals die ook door deskundigen wordt aangewezen? Wat vraagt de heer Blase precies van de provincie?

De heer **Blase** antwoordt dat bij de harkmethode cabomba met wortel en al wordt bestreden. Bij de veel goedkopere maaimethode wordt enkel het worteltje doorgekapt en neemt de verspreiding zelfs toe. Dit is al vijftien jaar bekend. Het Plassenschap geeft aan geen financiële middelen te hebben voor de harkmethode. Via de provincie is getracht om dit geld alsnog beschikbaar te

krijgen, maar zij geeft aan dat er een driejarig contract met de huidige aannemer (maaiboot) loopt. Het water wordt weliswaar bevaarbaar gemaakt, maar de cabomba neemt enkel toe en verspreidt zich naar de omgeving (zowel naar de natuurgebieden als naar de recreatiegebieden).

De heer Blase was de coördinator van een heel mooi plan, "Isolatie Het Hol", teneinde de verspreiding van cabomba te voorkomen. Een van de voorwaarden was dat het Moleneind dan leeggehaald zou worden, maar daarin stagneert Waternet.

De heer Blase vraagt de provincie om duidelijkheid te scheppen. Het is veel goedkoper om de bestrijding drie jaar grondig aan te pakken (met verwijdering van wortel en al), dan om vijftien jaar te maaien. Men moet zijns inziens derhalve een paar jaar investeren in de meest grondige methode en de andere methoden verbieden of niet langer subsidiëren.

Daarnaast acht de heer Blase het wenselijk als de provincie Waternet erop aanspreekt dat Het Moleneind leeggehaald dient te worden, aangezien het thans een van de grootste verspreidingsbronnen is.

> De heer **Cardol** (GL) heeft een punt van orde. Het stuk van de heer Blase is pas zojuist toegevoegd aan iBabs. Hij verzoekt derhalve om het voor de eerstvolgende commissievergadering van 20 september a.s. op de lijst met ingekomen stukken te plaatsen, opdat alsnog overwogen kan worden om het in de commissie NLG te bespreken.

De **voorzitter** bevestigt dat het stuk inmiddels op iBabs is geplaatst en beaamt dat het handig zou zijn geweest om het voorafgaand aan de vergadering te publiceren. Zij benadrukt echter dat het sowieso niet de bedoeling is om een stuk tijdens het inspreekhalfuur te bespreken.

De heer **Blase** informeert of het aanvullende bericht over de onverwachte beëindiging van diens lidmaatschap aan de Kerngroep Invasieve Exoten eveneens ook in goede orde is ontvangen door de commissie.

De **voorzitter** antwoordt dat de stukken op 29 augustus jl. per mail zijn ontvangen en dat deze beschikbaar zijn. De commissieleden weten de heer Blase rechtstreeks per mail te bereiken.
De voorzitter rondt het agendapunt af en schorst de vergadering om een wisseling van woordvoerders mogelijk te maken.

Schorsing van 11.00 uur tot 11.01 uur

4. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

4.a.1 Voortgangsrapportage Programma Tata Steel 2020-2050 incl. afdoeningsvoorstel Motie 25-2021
4.a.2 Brief Tata Steel over Voortgang Roadmap+ en energietransitie
4.a.3 Aankondiging publicatie tweede deel gezondheidsonderzoek IJmond RIVM
4.b Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 24 augustus 2021

Bovenstaande agendapunten worden gevoegd behandeld. De commissieleden worden in de

gelegenheid gesteld om met elkaar en met gedeputeerde Olthof in gesprek te gaan. Hun wordt voorts verzocht om aan te geven of bijgevoegde motie 25-2021 "*Duurzaam doorpakken met Tata*" (M25/PS 08032021) kan worden afgedaan.

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

De heer **Klein** (CU) bedankt gedeputeerde voor het toesturen van de voortgangsrapportages, alsmede het overzicht van de voortgang van de VTH-taken. De ChristenUnie is heel blij dat de eerste effecten van de scherpere handhaving zichtbaar zijn. Er wordt een heel aantal voorbeelden genoemd, zoals het toepassen van de best beschikbare technieken (BBT's) voor de windverhitters, de strengere kengetallen voor emissies, alsmede het feit dat gedeputeerde een verder uitstel van de stoffilters op de sinterkoelers niet heeft toegestaan. Opvallend detail is dat 30 april jl. de deadline was, maar dat de inspectie pas op 1 juni jl. heeft plaatsgevonden. Op dat moment waren de filters aanwezig. Weet gedeputeerde wanneer deze daadwerkelijk zijn geïnstalleerd? En waarom is er niet al op 1 mei jl. gecontroleerd?

Het is goed dat gedeputeerde bovenop de handhaving zit wat betreft de zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) in het riool en het minimaliseren van de stofverspreiding van de kranen aan de Buitenkade. Is er naast het opleggen van boetes echter ook zicht op het oplossen van beide problemen?

Tata heeft zelf een brief gestuurd. De ChristenUnie is blij dat het plan om versneld over te stappen op waterstof serieus wordt onderzocht. Zij meent echter wel dat er in de brief enige tegenstrijdigheden staan. Tata Steel zegt dat de eerste resultaten van bijvoorbeeld de geurreductie al zichtbaar zijn, maar de geurmetingen worden pas in het najaar gedaan. Waar zijn die resultaten dan op gebaseerd? Verderop in de brief staat zelfs dat Tata meent dat de tijdspanne van een aantal maanden te kort is om meetbare effecten te zien. Gaat de provincie ook zelf controleren of de door Tata Steel verwachte reducties in emissies bereikt zijn?

Wat de ChristenUnie betreft, is de motie afgedaan.

De heer **Roosendaal** (VVD) merkt allereerst op dat de VVD de motie als afgedaan beschouwt. Hij heeft nog twee punten. In de brief van GS staat dat er goede voortgang is op het programma Tata Steel. Specifiek wordt hierin de Omgevingsdienst genoemd. Er wordt ook melding van gemaakt dat andere partijen hun rol en verantwoordelijkheid moeten nemen. Waar doelt gedeputeerde dan op? Een en ander blijkt immers niet gelijk uit de brief.

In de brief van Tata Steel over de voortgang Roadmap+ en energietransitie (4.a.2) staat dat de emissies van geur, stof en geluid in 2023 significant zijn gedaald en ruim binnen de gestelde normen blijven. Deelt gedeputeerde deze mening? Wordt de gezondheid van werknemers, omwonenden en recreanten voldoende beschermd als de genoemde vermindering is behaald?

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) bedankt gedeputeerde voor de stukken. D66 is blij dat uit de voortgangsrapportage blijkt dat er de nodige stappen gezet worden. Terecht stelt het college de

vraag in de begeleidende brief of deze stappen ook leiden tot zichtbare verbeteringen voor de omwonenden. Een antwoord hierop wordt niet gegeven. Ontvangt gedeputeerde signalen dat het wél als zodanig beleefd wordt? Dat is een belangrijke graadmeter.

Het complexe dossier Tata Steel laat ook zien dat het Rijk een nadrukkelijke verantwoordelijkheid heeft om met de provincie en gemeenten de uitdagingen op te pakken om tot een duurzame staalfabriek te komen. D66 juicht dit toe en ziet graag dat er wordt doorgepakt. Kan gedeputeerde aangeven of die stappen ook de komende periode worden doorgezet?

Ook de brief van Tata Steel over de Roadmap+ laat zien dat er stappen gezet worden, maar geeft niet aan hoe dit wordt beleefd door de omgeving. Kan de gedeputeerde hierop reflecteren?

Tot slot merkt mevrouw Gonggrijp op dat D66 de motie als afgedaan beschouwt.

De heer **Leerink** (PvdA) merkt op dat ook de Partij van de Arbeid blij is met het heldere overzicht in de voorliggende rapportage. Circa anderhalf jaar geleden werd nog van incident naar incident gehobbeld. Het is prettig om al die informatie nu gebundeld te hebben. Het wekt de indruk dat er langzamerhand een klein beetje meer grip op wordt verkregen. Het geeft ook aanleiding om nog even terug te komen op een aantal zaken die afgelopen zomer de revue hebben gepasseerd.
Zo was er enige ruis met betrekking tot het RIVM-onderzoek (qua presentatie, moment etc.). Het zou goed zijn als de gedeputeerde die ruis nog eens weg kan nemen. Ruis is immers nooit goed en leidt tot de verkeerde discussies.

Voorts is langsgekomen dat de bewoners en organisaties €1 miljoen bij elkaar hebben gebracht om zelf onderzoek te gaan doen. Gedeputeerde heeft hier in de krant op gereageerd en iedereen aan tafel uitgenodigd om te kijken wat er in gemeenschappelijkheid gedaan kan worden. Aangezien ook de provincie gaat bekijken welke onderzoek zij zelf nog zou willen doen en men nog in afwachting is van de wijze waarop het RIVM-vervolgonderzoek eruit gaat zien, is de heer Leerink benieuwd hoe en ander bij elkaar gebracht gaat worden en of de handen daadwerkelijk ineengeslagen gaan worden. Of is dadelijk sprake van twee verschillende onderzoeken naast elkaar? Kortom, gelet op het streven om juist één onderzoeksagenda te realiseren, lijkt het de PvdA raadzaam om de krachten te bundelen. De heer Leerink hoort graag of daar stappen in zijn gezet.

Wat betreft het verbeteren van de communicatie zijn inmiddels enkele stappen gezet. Zijn er reeds signalen van bewoners ontvangen over hoe zij een en ander ervaren?

De heer Leerink sluit zich aan bij de reeds gemaakte opmerkingen over de handhaving. De Partij van de Arbeid is verheugd dat deze zichtbaar is aangescherpt. Tegelijkertijd is met elkaar geconcludeerd dat de provincie op een aantal onderdelen afhankelijk is van Den Haag en wellicht Europa. Er zijn strengere normen nodig. Ingeval er geen normen zijn, kan er immers ook niet worden gehandhaafd. In hoeverre heeft de gedeputeerde stappen kunnen zetten in zijn "missie" richting Den Haag? Wat zijn de verwachtingen van het Kamerdebat op 9 september a.s. waarin onder meer het FNV-plan Zeester en Tata in z'n totaliteit aan de orde komen? Moet c.q. kan de provincie daarin nog acties ondernemen?

Tot slot merkt de heer Leerink op dat de motie wat zijn fractie betreft is afgehandeld.

Mevrouw **Er** (GL) merkt op dat het programma Tata Steel 2020-2050 acht maanden geleden is vastgesteld. In de brief van GS en in de voortgangsrapportages die vandaag op de agenda staan, wordt een groot aantal acties genoemd die in gang zijn gezet. GS geven hiermee aan dat de uitvoering van het programma inmiddels goed op koers ligt. Wie dit hoort en de voortgangsrapportages leest, kan inderdaad de indruk krijgen dat de situatie in Wijk aan Zee heel erg verbeterd is ten opzichte van de periode voorafgaand van de invoering van het programma. Mevrouw Er betwijfelt echter ten zeerste of die indruk juist is. GS geven in haar brief misschien terecht aan dat er inderdaad bepaalde acties zijn ondernomen en dat een gezondere leefomgeving in de IJmond bij het Rijk duidelijk op de agenda staan. Toch merken de inwoners van Wijk aan Zee en de omliggende gemeenten hier in de praktijk nog steeds te weinig van. Voor het reces heeft GroenLinks namelijk een aantal bewoners uitgenodigd om hun zorgen opnieuw uiten en de provincie te laten zien waarmee zij te maken hebben. De dagelijkse overlast van stof, geur en geluid is er voor deze bewoners vooralsnog niet minder op geworden. Zij zijn nog steeds elke dag ongerust over hun eigen gezondheid, maar vooral ook over de gezondheid van hun kinderen. Juist op dit punt zou zo snel mogelijk verandering merkbaar moeten zijn. GS stellen in hun brief weliswaar terecht dat de leefomgeving in de IJmond voldoet aan de geldende wettelijke gezondheidsnormen, hoe absurd het inmiddels ook klinkt. Dit toont volgens mevrouw Er aan hoe belangrijk het is dat de provincie tezamen met het Rijk met verbeterde en vooral strakkere gezondheidsnormen komt.

Mevrouw Er hoort graag van de gedeputeerde of dit punt ook onderwerp van gesprek is in de overleggen met het Rijk. Welke inschatting maakt gedeputeerde van het tijdspad voor het invoeren van deze normen? Wanneer zullen bewoners ook daadwerkelijk minder overlast ervaren?

Voorts volgt uit de stukken dat er veelal nog vertrouwd wordt op de eigen verantwoordelijkheid van het bedrijf. Hoewel mevrouw Er zeker niet wil ontkennen dat er absoluut stappen in de goede richting zijn gezet en dat de Roadmap+ er veelbelovend uitziet, wil zij wel benadrukken dat de provincie en de Omgevingsdienst de beschikbare tools juist zouden moeten inzetten om de processen waar mogelijk te versnellen. Hiermee doelt zij bijvoorbeeld op het punt van de aanscherping van de vergunning bij de pelletfabriek. In de rapportage van de OD Noordzeekanaalgebied (NZKG) wordt aangegeven dat Tata maatregelen moet treffen waardoor substantieel minder stikstof wordt uitgestoten. Deze maatregelen worden volgens de OD opgenomen in de aangescherpte vergunning. Tata Steel heeft in de Roadmap echter ook benoemd dat het die maatregelen sowieso gaat nemen. Vervolgens geeft de OD NZKG in de voortgangsrapportage aan dat dan het vergunningstraject zal aansluiten op dit tijdspad. Mevrouw Er vraagt zich af of zo'n vergunningstraject niet juist ingezet zou moeten worden voor een versneld tijdspad, aangezien de maatregelen van dusdanig grote invloed zullen zijn op de overlast voor omwonenden. Hoe ziet de gedeputeerde dit?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) constateert op grond van de voortgangsrapportage en de brief van Tata Steel dat er het nodige is ondernomen, hetgeen positief is. Er lijkt een breed besef te zijn dat de IJmond gezonder en veiliger moet worden. Er is echter nog een hoop werk te verzetten. Begrijpelijkerwijs is het vertrouwen van onder anderen de omwonenden nog altijd laag. Zij hebben dan ook een flink bedrag uitgetrokken voor een eigen onderzoek naar de door Tata Steel veroorzaakte milieuschade. Dat rapport willen zij voor begin september afronden aangezien de

Tweede Kamer alsdan debatteert over de toekomst van het bedrijf. De PVV is zeer benieuwd naar de uitkomsten van dit onderzoek, alsmede naar de uitkomsten van het tweede deel van het RIVM-gezondheidsonderzoek (Depositieonderzoek IJmond 2020), dat 2 september a.s. wordt gepubliceerd.

Mevrouw **De Groot** (SP) is blij met de diverse documenten die de commissie heeft ontvangen. In veel gevallen betreft het echter onderzoeken die nog niet zijn afgerond. Deze onderzoeken moeten leiden tot verbeteringen, mits deze financieel uitkunnen. Er wordt gekoerst op een gezonde leefomgeving op lange termijn en op innovatieve en duurzame staalproductie. Daarbij wordt gekeken naar investeringen richting 2035 en 2050. De mensen die nu en in de nabije toekomst door de fabriek longkanker krijgen, hebben daar heel weinig aan. Hun horizon strekt zich uit tot de nabije toekomst. Gelukkig zijn er allerlei burgerinitiatieven en gerechtelijke procedures aan de orde die PS en GS zullen inspireren om het tempo op te voeren. Een sprintje trekken is wat de SP betreft wenselijk.

De SP meent dat de motie is afgedaan. De eerste voortgangsrapportage is immers een feit.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt gedeputeerde voor de toelichting op de voortgangsrapportage Tata Steel 2020-2050. GS geven aan dat de brief van de provincie aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Water belangrijk is geweest om het dossier Tata Steel onder de aandacht van het Rijk te brengen. Voormalig staatssecretaris Van Veldhoven bracht afgelopen juni een bezoek aan Wijk aan Zee. Het CDA vindt het positief dat de basis om te werken aan een gezondere en veiligere IJmond daarmee is verbreed naar alle betrokken overheden. Hoe gaat de inzet van het Rijk nu verder? Wordt de toekomst voor het staalbedrijf en de gezondheid in de omgeving steeds meer een item voor het Rijk en is het Rijk bereid om daarin te investeren? Wat zijn de signalen?

Deze week komt de uitslag van het tweede RIVM-onderzoek en op 7 en 9 september a.s. volgen er Kamerdebatten. Het CDA is blij dat Tata met de Roadmap+ is gekomen en €300 miljoen investeert in de verbetering van de leefomgeving, verbetering van de luchtkwaliteit, minder overlast voor omwonenden en CO_2-reductie. De fractie begrijpt echter ook dat het in de ogen van de direct-omwonenden waarschijnlijk nog niet (snel) genoeg is. Ook Tata kan geen ijzer met handen breken en heeft tijd en geld nodig voor de aanpassingen. De gedeputeerde geeft aan de vinger aan de pols te zullen houden en dat de resultaten voor omwonenden binnen twee jaar merkbaar moeten zijn. Hoe gaat hij dat controleren?

Tot slot merkt mevrouw Koning-Hoeve op dat de motie wat het CDA betreft is afgedaan.

Statenlid **Kostic** (PvdD) acht het goed dat er nu een overzicht ligt. De Partij voor de Dieren is blij met de stappen die worden genomen. Helaas is het nodig dat de provincie tezamen met de OD's bovenop het dossier Tata zit. Het blijft misgaan. Tata houdt zich maar niet aan de regels en de dwangsommen blijven zich opstapelen. Net als GroenLinks verbaast de Partij voor de Dieren zich derhalve over het enthousiasme die GS uitstralen over de medewerking van Tata.

De OD constateerde wederom een overschrijding van de PAK's-emmissienorm bij de Kooksfabriek 2. Wanneer denkt de provincie dat de lekkende Kooksfabriek 2 eindelijk wordt gesloten? De

ChristenUnie gaf reeds aan dat er ZZS zijn geloosd in het rioolwater. Gaat Tata, los van de dwangsom, ook meebetalen aan de zuivering van het water?

De Partij voor de Dieren ziet dat de fundamentele vergroening van Tata maar niet van de grond komt. Inmiddels wordt het ingehaald door bedrijven uit het buitenland. PS hebben uitgesproken in principe geen inzet op CO_2-opvang of -afvang te willen, maar de voorkeur te geven aan bronmaatregelen. Blijft de provincie daarvoor lobbyen?

Statenlid Kostic wijst op enkele toezeggingen van de gedeputeerde, zoals een overzicht van de wet- en regelgeving die het de provincie onmogelijk maakt om strenger op te treden tegen de vervuiling door Tata, én een juridisch onderzoek naar de mogelijkheden om het voorzorgsbeginsel toe te passen. Wanneer kan de commissie dit verwachten?

Voorts refereert Statenlid Kostic aan een technische vraag van de Partij voor de Dieren die nog niet volledig beantwoord is. De provincie heeft aangegeven te onderzoeken of het aspect gezondheid zwaarder meegewogen kan worden. Wanneer wordt het resultaat hiervan verwacht? In 2022?

Ten slotte zijn er enige zorgen over radioactief afval bij Tata. Kunnen GS hier op een later moment wat meer informatie over geven, om de burgers gerust te stellen?

De Partij voor de Dieren beschouwt de motie als afgedaan.

De **voorzitter** bedankt de commissieleden voor hun inbreng en gaat over tot een korte schorsing.

Schorsing van 11.20 uur tot 11.26 uur

De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
Het college is blij onderhavige rapportage te kunnen presenteren. Het afgelopen jaar is heel veel in werking getreden. Het is echter de vraag of het voldoende is. Gedeputeerde komt hierop terug in zijn beantwoording.

De heer Klein (CU) vroeg naar het uitstel van de stoffilters op de sinterkoelers. De aanvankelijke deadline was gesteld op 30 april 2021. Zoals ook gerapporteerd in een VTH-rapportage heeft Tata verzocht om nader uitstel. De Omgevingsdienst heeft dit verzoek afgewezen. Dientengevolge is een handhavingstraject ingezet. Hiertoe dient een aankondiging te worden gedaan. Uiteindelijk was 1 juni de deadline voor de aankondiging en de controle. Per die datum kon een Last onder Dwangsom (LoD) worden opgelegd. De OD heeft derhalve op 1 juni bekeken of de overtreding was opgeheven. Op dat moment is geconstateerd dat de filterinstallatie van de sinterkoelerfabriek in gebruik was genomen en dat er ook daadwerkelijk stof werd afgevangen.

Voorts zijn er vragen gesteld over de kwiklozing door Tata op het rioolwater. Hiertoe is een Last onder Dwangsom aangekondigd. Op dit moment zijn de lozingen gestaakt en heeft Tata een verzoek ingediend voor een nieuwe vergunning waarin die lozing niet meer is opgenomen. Uit

contacten met Tata blijkt dat het bedrijf voornoemd probleem heeft verholpen en dat de lozingen van ZZS niet langer plaatsvinden.

Tata heeft in de Roadmap+ een ambitieus plan gepresenteerd om de geuroverlast fors terug te dringen. De provincie zal dit via het eNose-netwerk blijven volgen, waarin op een gegeven moment een daling zichtbaar zou moeten worden. Geur blijft echter wel iets subjectiefs en het is de vraag of de bewoners het ook op die manier zullen ervaren. Er wordt derhalve een panel in het leven geroepen om de ervaringen van de bewoners op te halen. Gedeputeerde acht het belangrijk om niet alleen uit te gaan van de gemeten waarde, maar om ook de beleving van de burger mee te nemen. Een volgend vraagstuk is hoe daar dan op een goede manier op geanticipeerd zou kunnen worden.

De heer Roosendaal (VVD) informeerde naar het minimaliseren van de stofverspreiding van de kranen aan de Buitenkade. De vergunning wordt aangescherpt door het voorschrijven van specifieke gedragsvoorschriften. Hierop wordt toegezien.

Voorts werd gevraagd of er al effecten zichtbaar zijn. Gedeputeerde Olthof geeft aan dat een en ander inmiddels een jaar loopt. De vergunningen worden aangescherpt. Bijvoorbeeld de filterinstallatie van de sinterkoelers zou uiteindelijk een positief effect moeten hebben op de stofemissie. Onderdeel van het programma is dat de ontwikkelingen de komende jaren worden gemeten, opdat de feitelijke effecten zichtbaar worden. Het is echter nog te vroeg om daar uitspraken over te doen, mede gelet op het feit dat er thans heel veel rond het dossier Tata gebeurt. Gedeputeerde is wel blij dat er daadwerkelijk actie wordt ondernomen.

De vraag van D66 inzake het doorpakken naar een duurzame staalfabriek ("Groen Staal") hangt samen met vragen omtrent de Kooksfabriek en het traject richting Den Haag. Hierop komt gedeputeerde dadelijk terug.

Tijdens de vakantieperiode zijn enkele mailberichten ontvangen en berichten in de media verschenen over twee belangrijke trajecten. In de eerste plaats wordt de provincie verweten dat zij de publicatie van het RIVM-onderzoek zou manipuleren en deze over het Kamerdebat heen zou willen tillen. Gedeputeerde benadrukt dat de provincie er alleen maar belang bij heeft als de betreffende publicatie vóór het Kamerdebat verschijnt. Het zou immers een belangrijk middel kunnen zijn om invloed uit te oefenen op het Kamerdebat. De publicatie was aanvankelijk gepland rondom de zomervakantie. Eind juni werd gedeputeerde echter gebeld door het RIVM dat dit niet haalbaar bleek, aangezien het RIVM nog een aantal zaken zorgvuldig wilde verifiëren. Gelet op het belang van het rapport is er bewust voor gekozen om het niet te publiceren in de "luwe" zomerweken. Op 18 augustus jl. hebben GS er uiteindelijk kennis van genomen. Er geldt een reguliere termijn van vier weken waarbinnen de provincie het zou moeten publiceren. Doet zij dit niet, dan publiceert het RIVM het alsnog zelfstandig.
Zoals het er thans naar uitziet, zal de provincie het rapport derhalve nog deze week en daarmee ruimschoots voorafgaand aan het Kamerdebat presenteren.

Er is een bericht naar buiten gekomen dat een groep bewoners €1 miljoen verzameld heeft om zelf onderzoek te verrichten naar het vertrouwen van en in het RIVM, brononderzoeken en piekbelastingen. Gedeputeerde heeft hun meermaals gevraagd om tezamen met het RIVM, de

Omgevingsdienst, het KWF en andere betrokken partijen om tafel te gaan zitten en te bekijken wat men onderzocht wil hebben, teneinde een precieze onderzoeksopdracht te formuleren. Men heeft toen de voorwaarde gesteld dat gedeputeerde voorafgaand aan een dergelijk overleg eerst "ja" moet zeggen tegen de onderzoeken. Gedeputeerde kan dat echter niet doen alvorens er niet meer bekend is over de strekking hiervan. De initiatiefnemers zijn vooralsnog niet ingegaan op de uitnodiging van gedeputeerde Olthof, maar diens deur staat open.

De provincie doet nog steeds haar uiterste best om aan verschillende tafels met de bewoners te communiceren. Gedeputeerde heeft persoonlijk contact met verschillende groeperingen. Een van de punten in het programma is het digitaal beschikbaar stellen van vergunningen. Hiermee zijn de nodige meters gemaakt. Het klachtenmeldingssysteem is sterk verbeterd, maar ook wat dat betreft zullen de belevingen wisselend zijn. De provincie doet haar uiterste best om helder aan de voorzijde te communiceren. Zij is altijd beschikbaar voor vragen. Voorts weet men gedeputeerde Olthof ook rechtstreeks te contacten.

Meerdere fracties hebben vragen gesteld over de rol van Den Haag. Aanvankelijk zou begin juli een Kamerdebat plaatsvinden, maar op verzoek van EZK is dit doorgeschoven naar 9 september a.s. Geagendeerd is de toekomst van Tata Steel. De afgelopen maanden is er contact geweest met verschillende ministeries en Kamerleden om aan te dringen op een onafhankelijk onderzoek naar alternatieven voor Carbon dioxide Capture and Storage (CCS) alvorens men aan de slag gaat met subsidies. In dat onderzoek moeten niet alleen het economisch belang en de technische haalbaarheid worden meegenomen, maar ook de gezondheid. Uiteindelijk heeft dat erin geresulteerd dat EZK Tata en FNV heeft opgeroepen om onafhankelijk onderzoek te laten verrichten. Dat loopt nu. Oud-staatssecretaris Van Veldhoven heeft mede naar aanleiding van haar gesprek met de bewoners aanvullend opdracht gegeven om ook de gezondheidseffecten van die alternatieven mee te nemen.

Gedeputeerde hoopt dat 9 september a.s. een eerste kijk wordt gegeven op de vraag welke kant het opgaat. Een jaar geleden werd het alternatief eigenlijk niet kansrijk geacht, maar thans zijn er toch bewegingen dat er wederom serieus naar gekeken wordt en dat partijen er meer van gaan verwachten. In antwoord op de vraag van mevrouw Er (GL) geeft gedeputeerde aan dat de provincie binnen haar mandaat en bevoegdheden haar uiterste best doet. Om Tata uiteindelijk te kunnen behouden -- het moet een groene schonere fabriek zijn die minder druk legt op de omgeving -- moeten er grote stappen worden gezet. De pelletsfabriek is één; deze zal ook in de toekomst nodig zijn. Het tweede punt betreft de toekomst van de Kooksgasfabriek 2 en Hoogovens 6. Op grond van het haalbaarheidsonderzoek zal de provincie op heel korte termijn hier een stap in zetten. Daarmee wordt van de traditionele manier overgestapt naar een nieuwe techniek die geen CO_2 afvangt en opslaat in de zeebodem, maar die minder CO_2 uitstoot en vooral ook veel grotere positieve effecten op de gezondheid heeft. De komende maanden wordt hier meer over duidelijk.

> Mevrouw **Er** (GL) vraagt of het onderwerp gezondheid ook aan bod komt in de gesprekken met het Rijk, bijvoorbeeld bij het aanscherpen van de normen. Of moet het haalbaarheidsonderzoek worden afgewacht?

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat mevrouw Er een beetje op de feiten vooruitloopt. Dinsdag 31 augustus a.s. wordt er een besluit genomen en verschijnt er ook een begeleidende brief bij het

rapport. GS hebben naar aanleiding van het vorige rapport aangegeven dat de provincie te maken heeft met milieuregelgeving. In een complexe omgeving als de IJmond, met een heel grote fabriek als Tata Steel, is de huidige milieuregelgeving echter niet voldoende om de gezondheid en de leefbaarheid in de omgeving voldoende te kunnen beschermen. De oproep vanuit de provincie luidt dat er uiteindelijk meer nodig zal zijn dan de huidige regelgeving om daar als bevoegd gezag daadwerkelijk op te kunnen acteren. Het haalbaarheidsonderzoek is één. Dit vraagt straks een hele grote investering en zou een grote game changer kunnen worden. Maar daarnaast heeft het bevoegd gezag meer nodig om zijn rol te kunnen waarmaken. Dat gesprek is nu gaande en stopt niet. Uit het programma Tata Steel en de Uitvoeringsagenda komen er problemen naar voren waar de provincie eigenstandig niet op kan acteren. Zij heeft daar echt het Rijk bij nodig. Het is niet de intentie van GS om het af te schuiven, maar er moeten wel meters worden gemaakt.

Tegen mevrouw De Groot merkt gedeputeerde op dat het traject niet tot 2035 loopt. Zoals vorige vergadering is besproken, is het programma Tata Steel immers aangevuld met een uitvoeringsagenda voor de komende twee jaar, omdat juist deze vraag bij de bewoners vandaan komt. De opdracht is om te bekijken we er vandaag gedaan kan worden om ervoor te zorgen dat het beter wordt. De provincie voelt dagelijks de druk om niet alleen naar 2035 en 2050 te kijken en naar de klimaatwinst. Zij moet ook kijken naar wat er op korte termijn (meer) kan gebeuren om de gezondheid te verbeteren.

Grote maatregelen kunnen begrijpelijkerwijs niet alleen van buitenaf worden opgelegd. Zoals in het programma staat aangegeven, kan de provincie een deel afdwingen. Er is bestuurlijke druk mogelijk om Tata uiteindelijk te dwingen om zelf stappen te zetten. Men kan zich afvragen of de investering van €150 miljoen bovenop de €150 miljoen voor de pelletsfabriek voldoende is, maar gedeputeerde is in ieder geval blij dat er een concreet programma ligt en dat er meters gemaakt worden. De effecten zijn nog niet zichtbaar, maar gedeputeerde hoopt dat het een bijdrage levert aan de totale leefbaarheid van de omgeving.

GS hebben een heel uitvoerig traject gedaan wat betreft de maatregelen voor de pelletsfabriek, die in de Roadmap+ zit. Tata heeft in de tussentijds toegezegd om €300 miljoen te investeren, weliswaar inclusief de pelletsfabriek. De maatregelen zullen echter opgelegd worden door de OD via de vergunningen, zodat er niets vrijblijvends in zit. De provincie gaat tezamen met de OD bekijken hoe ervoor gezorgd kan worden dat de maatregelen voor de pelletsfabriek zo snel mogelijk gerealiseerd kunnen worden. Men moet zich overigens wel realiseren dat een filterinstallatie voor de pelletsfabriek waarschijnlijk groter is dan de pelletsfabriek zelf.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) informeert of er wel stikstofruimte is voor de realisatie van een nieuwe fabriek met filter.

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat er binnen het totale Tatacomplex bekeken moet worden of er voldoende ruimte is om die fabriek te bouwen. Voor bouwen geldt een aanvullende regeling vanuit Den Haag. Daar moet uiteraard aan worden voldaan, maar de maatregel voor de pelletsfabriek lost misschien wel het grootste deel van het stikstofvraagstuk in Nederland op. Uiteindelijk is Tata de grootste stikstofuitstoter in Nederland. Met andere woorden: indien de filterinstallatie niet gerealiseerd wordt, schiet men zichzelf wel heel erg in de voet. Dat betekent overigens niet dat de provincie niet aan de regels moet voldoen.

Mevrouw **Er** (GL) hoort gedeputeerde zeggen dat de maatregel voor de pelletsfabriek er zo snel mogelijk moet komen. In de voortgangsrapportage van de OD staat echter dat het vergunningstraject wordt aangesloten op de Roadmap+ van Tata Steel. Wordt daarmee niet een verkeerd signaal aan het bedrijf afgegeven?

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat mevrouw Er het dan niet juist interpreteert. De provincie legt de maatregelen op vanuit het vergunningstraject en Tata heeft zelf ook de ambitie om de maatregelen zo snel mogelijk door te voeren. Er moet echter wel rekening worden gehouden met het feit dat het realiseren van de filterinstallatie een paar jaar gaat duren. Druk vanuit de provincie kan daar niet veel aan veranderen.

Voorts werd gevraagd hoe de provincie gaat controleren of Tata de plannen daadwerkelijk realiseert. Gedeputeerde geeft aan dat hiervoor bestaande technieken worden gebruikt. Daarnaast wordt bekeken hoe het door de omwonenden wordt ervaren. Op een aantal onderdelen wordt bovendien bekeken of er ook daadwerkelijk zichtbare effecten zijn. Enerzijds is er de Roadmap+, maar anderzijds zal de provincie uiteraard nog stringenter moeten zijn wat betreft hetgeen is opgelegd in de vergunningen. Er is immers een aanscherping van het VTH-traject afgesproken.

Gedeputeerde Olthof benadrukt dat als Tata een toekomst in de IJmond ambieert, vergroening en verschoning de enige sleutel hiertoe vormen. Het bedrijf heeft er derhalve zelf ook grote belangen bij om stappen te zetten. Tegelijkertijd is het aan de overheid om de afweging te maken of een staalindustrie in de IJmond wenselijk is. Zo ja, dan moet de overheid bereid zijn om daarop te acteren, qua regelgeving maar ook qua investeringen op het gebied van klimaat, milieu en gezondheid.

Statenlid Kostic (PvdD) vroeg terecht wanneer het juridisch onderzoek naar de mogelijkheden om het voorzorgsbeginsel toe te passen, kan worden verwacht. Gedeputeerde Olthof antwoordt dat eind september een memo zal worden toegezonden.

Statenlid Kostic vroeg voorts naar een overzicht van wet- en regelgeving. De provincie wil graag aanvullende regelgeving op het gebied van ZZS, cumulatie en piekbelasting. Gedeputeerde Olthof gaat bekijken hoe een en ander het beste in beeld kan worden gebracht (op stofniveau of anderszins). Mochten de commissieleden hier ideeën over hebben, dan verneemt gedeputeerde die graag.

Statenlid **Kostic** (PvdD) zou graag inzichtelijk hebben welke wet- en regelgeving de provincie op dit moment in de weg zit om bijvoorbeeld strenger op te treden tegen de lekkende Kooksfabriek en deze in het ergste geval te sluiten.

Gedeputeerde **Olthof** stelt zich de afgelopen maanden voortdurend de vraag of alle mogelijkheden in beeld zijn. Enerzijds zijn er nog niet voldoende normen in het vergunningverleningstraject wat betreft ZZS, cumulatie en piekbelasting. Anderzijds is er het handhavingstraject: waar en op welke wijze kan al dan niet worden ingegrepen? Kan de Kooksgasfabriek bijvoorbeeld worden gesloten? Dat is een ingewikkeld vraagstuk, want de impact van een dergelijke maatregel is uiteraard heel groot.

Gedeputeerde zal bekijken of en hoe hij PS beter kan meenemen c.q. meer kan informeren over voornoemde punten.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording in eerste termijn en constateert dat er behoefte is aan een korte tweede termijn.

Tweede termijn

De heer **Roosendaal** (VVD) hoort gedeputeerde het onderscheid maken tussen klimaatmaatregelen, milieumaatregelen en gezondheidsmaatregelen. Wat betreft gezondheid zijn er twee methodes om die te bepalen: enerzijds het objectief meten van waarden en anderzijds de beleving van de omwonenden. In eerste termijn vroeg de heer Roosendaal hoe men weet dat, als er aan de aangescherpte normen wordt voldaan, ook de gezondheid voldoende gewaarborgd is. Hij zou dit graag zo objectief mogelijk weergegeven willen zien en het willen loskoppelen van de beleving. Als men voortgang wil maken, moet niet alles met elkaar worden verknoopt. Alsdan kom je namelijk nooit bij het doel dat je jezelf gesteld hebt. Het is prima om de beleving te meten, maar het gaat de heer Roosendaal in eerste instantie om het volgende. Stel dat de emissies van geur, stof en geluid door Tata in 2023 significant zijn gedaald en ruim binnen de gestelde normen blijven en dit objectief gemeten kan worden, kan dan met de huidige kennis over gezondheid ook daadwerkelijk met droge ogen tegen de omwonenden worden gezegd dat er wellicht nog wel stankoverlast is, maar dat hun gezondheid en die van hun kinderen niet langer in gevaar is?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) refereert nogmaals aan de passage in de Voortgangsrapportage dat de Roadmap+ binnen twee jaar moet leiden tot resultaten die voor omwonenden merkbaar zijn. Veel aanpassingen zijn echter gericht op de langere termijn. Hoe gaat gedeputeerde binnen twee jaar aantonen dat de situatie echt verbetert?

De heer **Klein** (CU) bedankt gedeputeerde Olthof voor diens uitgebreide reactie. Het is goed te horen dat gedeputeerde ook kritisch is over het feit dat Tata in zijn brief al spreekt over "direct waarneembare verbeteringen". De ChristenUnie kan zich inderdaad voorstellen dat het nog enige tijd zal duren.

GS geven aan de voortgang te zullen volgen, zowel van het vergunningstraject als van de Roadmap+. Klopt het dat straks op basis van de voortgangsrapportages van de provincie inzichtelijk zal zijn in welke mate de door Tata in zijn Roadmap+ toegezegde reducties al dan niet gerealiseerd zijn?

Mevrouw **De Groot** (SP) heeft nog een korte vraag naar aanleiding van de beantwoording in eerste termijn. Er is gesproken over "Groen Staal" en over het feit dat moet worden afgestapt van de traditionele manier van staalproductie. Als het maken van Groen Staal niet rendabel blijkt, wordt er dan vastgehouden aan de traditionele manier of zijn er dan andere maatregelen?

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in tweede termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
In antwoord op mevrouw De Groot (SP) merkt gedeputeerde op dat het uiteindelijk geen optie is om vast te houden aan de traditionele manier van staalproductie. Er zijn harde afspraken voor de lange termijn gemaakt en Tata zal uiteindelijk moeten voldoen aan het Klimaatakkoord en "Groen Staal". Het bedrijf zal echter ook de (bedrijfseconomische) afweging maken of er als gevolg van al die bijbehorende regels en vergunningen een toekomst is in de IJmond.

Op de vraag hoe de resultaten meetbaar gemaakt worden, antwoordt gedeputeerde dat via de luchtmeetnetten en eNose-netwerken een effect van de ingrepen zichtbaar zal moeten worden. Die resultaten zullen met PS worden gedeeld. Uiteindelijk moet men zien dat er een verbetering van de luchtkwaliteit optreedt en dat er minder stof in de omgeving komt. Enerzijds kan dat feitelijk gemeten worden, maar het kan ook ervaren worden.

Mevrouw Koning-Hoeve (CDA) wijst terecht op "te ervaren" verbeteringen. Dat is echter in veel gevallen subjectief. Gedeputeerde komt daarmee ook op het punt van de heer Roosendaal (VVD). De beleving en ervaring van omwonenden zijn belangrijk, omdat deze mede bepalend zijn voor de "gezonde leefomgeving". Uiteindelijk moet de overheid er echter op toezien dat Tata aan de regels voldoet. Het is een gezamenlijke zoektocht en betreft een on-going proces. Er wordt immers steeds meer kennis vergaard over de stoffen en de toegepaste technieken. Mensen die in de Randstad wonen, moeten zich realiseren dat er altijd een gezondheidsrisico zal zijn. Het is echter de dagelijkse taak en plicht van de overheid om elke dag te streven naar een verwaarloosbaar risico waarbij de gezondheidseffecten minimaal zullen zijn. In onderhavig dossier betreffende de IJmond en Tata zijn daar nog wel wat stappen in te zetten.

> De heer **Roosendaal** (VVD) merkt op dat "een verwaarloosbaar risico met minimale gezondheidseffecten" een streven op lange termijn is. Wanneer wordt echter inzichtelijk of het veilig genoeg is? Het kan altijd beter en nog verwaarloosbaarder, maar wat is het minimumniveau waarbij de overheid zegt dat de volksgezondheid voor omwonenden en hun kinderen niet direct in gevaar is? Een zoektocht is leuk, maar op een gegeven moment wil je iets concreets in handen waaruit blijkt dat het goed genoeg is (en waarna het nog verder kan worden verbeterd).

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat hij het Rijk op dit punt nodig heeft. Wat is immers "goed genoeg"? Gedeputeerde kan wel zeggen dat Tata aan alle milieuregels voldoet, maar is de gezondheid dan ook voldoende gewaarborgd? Wat is "genoeg" als het de gezondheid van mensen en opgroeiende kinderen betreft? Dit betreft een brede maatschappelijke discussie. Gedeputeerde meent dat het nooit genoeg is, maar er moet wel een moment komen waarop met een gerust hart kan worden gezegd dat het "gezond" is, met de nodige kanttekeningen omdat er altijd een vorm van risico zal zijn. Gedeputeerde vindt het een complex vraagstuk waar hij thans het antwoord niet op heeft.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor diens beantwoording en komt tot een afronding van het agendapunt. Op het afdoeningsvoorstel voor Motie 25-2021 "*Duurzaam doorpakken met Tata*" (M25/PS 08032021) is van vrijwel alle partijen een akkoord ontvangen. De voorzitter informeert volledigheidshalve of GroenLinks en de PVV ook met het voorstel kunnen instemmen.

Mevrouw **Er** (GL) knikt instemmend.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat zijn fractie nog steeds geen idee heeft wat de term "duurzaam" behelst en dat niemand hier duidelijkheid over kan geven. Zijn fractie beschouwt de motie derhalve maar als afgedaan.

De **voorzitter** concludeert dat de Motie 25-2021 "*Duurzaam doorpakken met Tata*" (M25/PS 08032021) als afgedaan wordt beschouwd, hetgeen aan het Presidium zal worden doorgegeven.

Schorsing van 12.00 uur tot 12.02 uur

4.c. Uitvoeringsplan 2021 Schone Lucht Akkoord (C naar B-verzoek PvdD 19-04-2021)

De **voorzitter** heropent de vergadering. Vanmorgen heeft er een technische briefing Gezonde Leefomgeving plaatsgevonden. Deze reikte iets verder dan enkel het Schone Lucht Akkoord, maar het maakte daar wel onderdeel van uit. Er is toen afgesproken dat politieke vragen over dit onderwerp bij de behandeling van onderhavig agendapunt kunnen worden ingebracht.

Statenlid Kostic (PvdD) heeft verzocht om onderhavig punt van de C- naar de B-agenda te halen en dit in de commissievergadering NLG te bespreken. In verband met de zwaarte van de agenda in april en juni is de behandeling naar onderhavige vergadering verplaatst.

De voorzitter gaat over tot de eerste termijn van de commissie en geeft als eerste het woord aan Statenlid Kostic voor een korte toelichting.

Eerste termijn

Statenlid **Kostic** (PvdD) wijst op een bericht van vandaag dat uit een groot Brits onderzoek is gebleken dat zelfs een kleine toename van luchtvervuiling het risico op psychische stoornissen tot meer dan 30% verhoogt. Schone lucht is van levensbelang en verdient alle aandacht. Het vraagt echter ook om serieuze grote stappen. Hoe gaat de provincie voorkomen dat het Schone Lucht Akkoord een "Schone Schijn Akkoord" wordt? Als partijen zich aansluiten bij het akkoord, welke verplichtingen hebben zij dan behalve het invullen van een uitvoeringsplan? Klopt het dat iedere partij zelf bepaalt wat zij doet en hoever ze daarin gaat? Hoe wordt geborgd dat er niet te veel in de marge gerommeld wordt, middels "greenwashing"?

De ambitie om de WHO-normen voor 2030 te halen, is mooi. Welke tussendoelen ziet de provincie echter voor zich? Hoe gaat de provincie ervoor zorgen dat die normen straks echt gehaald worden en dat deadline in 2030 niet nog eens tien jaar wordt opgeschoven? Provincies wijzen wel heel veel naar andere partijen. Houtstoken bijvoorbeeld is een belangrijke bron van luchtvervuiling die de gemeentegrenzen overstijgt. Er wordt nu vooral ingezet op berichtgeving hierover via social media. Maar wat gaat de provincie doen om gemeenten echt te helpen de houtstook terug te dringen? Zitten er sturingsmogelijkheden in bijvoorbeeld de Omgevingsverordening? En hoe gaat de provincie het Masterplan Wonen en de Woonakkoorden inzetten om houtstook aan te pakken? In het Masterplan Wonen 2030 leest de Partij voor de Dieren hier niets over terug.

Welke concrete acties onderneemt de provincie op de landbouw? Er lijkt een verschil te zijn tussen wat de provincie eerder in een technische beantwoording heeft aangegeven en hetgeen er concreet in het uitvoeringsplan staat, te weten nagenoeg niks.

Kan gedeputeerde er ten slotte voor pleiten dat de klimaat- en milieuorganisaties worden betrokken bij de voortgang van en terugkoppeling op de verschillende thema's?

Mevrouw **De Groot** (SP) wijst erop dat het Schone Lucht Akkoord doorloopt tot 2030. Alsdan moet er ten opzichte van 2016 50% gezondheidswinst zijn bereikt. Er wordt gestreefd naar permanente verbetering. Het stoort mevrouw De Groot dat de provincie zichzelf eigenlijk tegenwerkt met betrekking tot schone lucht maar tegelijkertijd alle belangen wil dienen. Er worden allerlei partijen en gemeenten geraadpleegd over het Schone Lucht Akkoord. Enerzijds wordt de automobiliteit gestimuleerd door het aanleggen en verbreden van de auto-infrastructuur; anderzijds wil men dat iedereen zich schoon verplaatst. Enerzijds wordt omwille van de economie de industrie, inclusief datacenters, gestimuleerd om te groeien; anderzijds worden er geen maatregelen genomen tegen de vervuilende luchtvaart en mogelijk de (zee)scheepvaart. Enerzijds is er de wens om boeren uit te kopen, hetgeen nog niet zo succesvol is; anderzijds wil de provincie haar vervuilende voedselindustrie behouden en zorgt zij slechts matigjes voor de bescherming van de natuurgebieden. Daarmee resteert de vraag of 50% gezondheidswinst ten opzichte van 2016 wel goed genoeg is en of dat doel wel gehaald zal worden.

Mevrouw **Er** (GL) vindt het positief dat de provincie weer een stap dichterbij een schonere lucht voor haar inwoners heeft gezet. GroenLinks is in principe ook redelijk blij met het uitvoeringsplan. Wel heeft zij nog een aantal vragen. Op het thema industrie wordt bijvoorbeeld aangegeven dat de inzet van de provincie vooral gericht is op strenger vergunnen en de versterking van toezicht en handhaving. Betekent dit dat er ook wordt gekeken naar de huidige vergunningen? En worden deze dan ook allemaal doorgelicht, zoals het geval was bij Tata Steel? Of betreft het enkel de nieuwe vergunningen? In hoeverre hebben de Omgevingsdiensten hier wel voldoende capaciteit voor, gelet op het feit dat zij moeite hebben met het aantrekken van de juiste mensen en er geen extra middelen beschikbaar worden gesteld voor de uitvoering van deze maatregelen?

Verder wordt bij bijvoorbeeld houtstook gesproken over voorlichting als enige oplossing. GroenLinks vraagt zich af in hoeverre het realistisch is dat de WHO-adviesnormen gehaald zullen worden als de provincie enkel uitgaat van de bereidheid en vrijwillige inzet van haar inwoners en ondernemers. Vanmorgen heeft er een technische briefing plaatsgevonden over een gezondere leefomgeving. Ook daarin werd benoemd dat de VTH-taken niet worden meegenomen. Hoe legt de gedeputeerde uit dat een gezonde leefomgeving en schone lucht daadwerkelijk een belangrijk punt zijn voor de provincie als zij de normen en regelgeving niet bij de discussie betrekt?

De **voorzitter** constateert dat het beeld is vastgelopen, maar dat (het geluid van) de uitzending doorloopt. Er wordt gewerkt aan een oplossing.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dat ook zijn fractie voorstander is van schone lucht. Zij wordt echter niet vrolijk van een aantal punten in het uitvoeringsplan. Op pagina's 4 en 5 staat onder paragraaf 5.1 Mobiliteit: "*De aanpak onder het SLA richt zich er voornamelijk op om de inzet van (oude) dieselmotoren te verminderen en schonere alternatieven te stimuleren.*" Oude dieselmotoren

zij heel vervuilend en komen steeds minder voor. Bij moderne dieselmotoren komt de lucht er echter schoner uit dan dat die erin gaat. Als voorstander van schone lucht zou je het gebruik van moderne dieselmotoren derhalve moeten stimuleren in plaats van uitfaseren.

De laatste alinea op pagina 4 luidt: "*Daarnaast is in MRA verband een onderzoek gestart naar koolstofdioxide (CO_2) besparende mobiliteitsmaatregelen, waarin ook de effecten op fijnstof en stikstofdioxide (NO_2) worden meegenomen.*" Het CO_2-deel kan wat de PVV achterwege worden gelaten. CO_2 is nog steeds geen vervuiling. Het leven op aarde is hiervan afhankelijk, in de meest letterlijk zin des woords: fotosynthese. Door natuurlijke processen heeft er gedurende de afgelopen 540 miljoen jaar reeds een CO_2-reductie van 94% plaatsgevonden. Met ups-and-downs neemt het CO_2-gehalte van de atmosfeer steeds verder af richting het niveau van een "dode planeet", 150 ppM (parts per million). Bij 150 ppM en lager groeit er immers niets meer op aarde. De volkomen irrationele jacht op het schaarse CO_2-molecuul, 4 per 10.000, ervaart de PVV als bizar.

De huidige stijging, overigens niet veroorzaakt door de mens, is dan ook meer dan welkom. Bovendien kan daarmee de planeet niet worden opgewarmd. Met de groeten van professor William Happer van Princeton University en professor Van Wijngaarden, die de infraroodeigenschappen van het CO_2-molecuul tot op de draad nauwkeurig hebben onderzocht.

De PVV steunt evenmin het streven om het eigen vervoer vanaf 2024 95% elektrisch/waterstof en vanaf 2027 100% elektrisch/waterstof te laten zijn. Zij meent dat dit niet alleen onmogelijk maar ook volstrekt zinloos is.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) geeft aan dat D66 heel verheugd is over het feit dat het verbeteren van de luchtkwaliteit op de politieke agenda van alle overheden staat. Alleen met samenwerking en acties op verschillende niveaus, vanuit verschillende sectoren kan de kwaliteit van de lucht verbeteren. De provincie heeft als contractpartij en via de OD's hierin een belangrijke rol te spelen. Voor D66 is het van belang dat deze verantwoordelijkheid onverminderd hoog op de agenda van het college blijft staan. De inzet op het stimuleren en faciliteren van duurzaam vervoer, zowel via de weg als via het water, moet bovenaan de provinciale agenda blijven staan. OD's moeten optimaal toegerust zijn om streng te kunnen handhaven op basis van VTH-taken die ook echt bijdragen aan een betere lucht.

De provinciale ambities rond de Voedselvisie, de Energiestrategie en de Gezondere Leefomgeving zullen allemaal moeten bijdragen aan een schonere lucht. Te veel verbinden kan echter ook afleiden van het doel. Hoe wordt hierop gestuurd en op welke manier wordt aangetoond dat de lucht ook daadwerkelijk schoner wordt?

D66 denkt dat de provincie haar burgers met voorlichting bewuster moet maken van de mogelijkheden die eenieder op individueel niveau heeft met betrekking tot het verbeteren van de luchtkwaliteit. Vanmorgen is tijdens de technische briefing gesproken over "*citizens science*". Het zou goed zijn om te bekijken of dit binnen de kaders van onderhavig stuk een rol zou kunnen spelen. Voorts zou het goed zijn dat de provincie via de beschikbare kanalen burgers voortdurend voorlicht over de wijze waarop zij aandacht kunnen hebben voor het verbeteren van de luchtkwaliteit.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) wijst op het verzoek van de Partij voor de Dieren aan de commissie NLG om te reflecteren op het Uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord. Men kan menen dat een uitvoeringsplan altijd te laat, te summier of te kort is. Er moet echter ergens een begin worden gemaakt. Er is geen tijd te verliezen. Het is belangrijk dat nú wordt overgegaan tot uitvoering, met zo veel mogelijk gremia en gemeenten. Mevrouw Jellema wenst het college daarmee heel veel succes. De Partij van de Arbeid houdt vanzelfsprekend de vinger aan de pols.

Naar aanleiding van de technische briefing van hedenmorgen heeft mevrouw Jellema nog twee vragen. De gemeente Den Helder gaf afgelopen april aan dat reeds sprake is van schone lucht en dat zij dientengevolge niet meedoet aan het Schone Lucht Akkoord. Gaat het college reageren op een dergelijke opstelling van gemeenten (i.c. Den Helder)?

Tot slot oppert mevrouw Jellema een voorstel c.q. idee ten aanzien van de Gezonde Leefomgeving. In de presentatie van hedenmorgen werd gezegd dat het onmogelijk is om de gezonde leefomgeving als uitgangspunt voor alles te nemen. Waarom kan dat niet? Is het mogelijk om het item Gezonde Leefomgeving te laten terugkomen en aan te stippen in alle relevante voordrachten, zoals thans ook steeds een klein item aan Europa wordt gewijd? Hoe staan GS en de commissie hiertegenover? De Partij van de Arbeid zou hiertoe eventueel een initiatiefvoorstel kunnen indienen.

De heer **Roosendaal** (VVD) merkt op dat zijn fractie sympathiek tegenover het voorstel van mevrouw Jellema (PvdA) staat. Vanmorgen werd immers wederom duidelijk dat als je kiest voor de integrale aanpak die GS voorstaan, je op meerdere onderwerpen zal moeten bekijken welke invloed dit heeft. Vervolgens zal een politieke afweging moeten worden gemaakt, want het kan niet allemaal tegelijkertijd worden opgepakt. In ieder geval is het dan wel benoemd en kan er verder met elkaar over worden gesproken.

De heer Roosendaal bedankt de Partij voor de Dieren voor onderhavig agenderingsverzoek. Hij kan zich zowaar vinden in een heleboel punten die Statenlid Kostic naar voren bracht. Het betreft heel veel thema's en de rol van de provincie is niet altijd SMART omschreven. Er wordt veelvuldig gesproken over "bewustwording" en dat er in samenwerking met andere partijen tot doelen moet worden gekomen. Dat deel is volgens de heer Roosendaal goed geslaagd. De provincie zal echter moeten focussen op de vraag welke maatregelen de grootste impact hebben en wat er van welke partij benodigd is. Waar gaat de provincie welke hoeveelheid middelen aan uitgeven en wat is dan het concrete resultaat? Op die manier kan de provincie de kosteneffectiviteit van de maatregelen en haar inzet van middelen, waaronder geld, op dusdanige wijze bewaken dat ook de gestelde normen worden gehaald. Dat zouden wat de VVD betreft de vervolgstappen moeten zijn, met daarbij een specifieke duiding van de rol van de provincie. Als elke partij dit voor zichzelf oppakt, zou dat bij elkaar opgeteld in 2030 moeten leiden tot het behalen van de gestelde doelen.

Ter geruststelling van de SP merkt de heer Roosendaal op dat de provincie wat betreft de aandacht voor automobiliteit geholpen wordt door het Rijk. Naarmate men meer elektrificeert en op waterstof gaat rijden, zal dát niet langer het grote probleem voor de provincie zijn om op te lossen.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) refereert aan de technische briefing van hedenmorgen over het Schone Lucht Akkoord. Aanvullend op mevrouw Jellema merkt mevrouw Hoogendoorn op dat maar weinig

Noord-Hollandse gemeenten warmlopen om het akkoord te ondertekenen, aangezien ook zij dan een uitvoeringsplan moeten hebben. Het is uitermate belangrijk dat de gemeenten meegaan in het akkoord omdat zij informatie hebben over de vervuilers en als vangnet fungeren voor de overlast ervarende burgers. Mevrouw Hoogendoorn ontvangt hierop graag een reactie van de gedeputeerde.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) sluit zich aan bij deze vraag van de ChristenUnie. Vindt mevrouw Hoogendoorn (CU) overigens zelf dat een gemeente zich hierin onafhankelijk mag opstellen?

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) zou hier graag eerst een reactie van de gedeputeerde op willen horen.

Vanmorgen lag de focus zo nu en dan vooral op de IJmond. Mevrouw Hoogendoorn begrijpt dit vanwege alle commotie rondom Tata. Zij meent echter dat het Schone Lucht Akkoord voor de gehele provincie geldt. Om die reden is het van belang om alle gemeenten mee te krijgen en ook elders in de provincie onderzoek uit te voeren.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof (PvdA) voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
Gedeputeerde Olthof bedankt de Partij voor de Dieren voor het agenderingsverzoek en schetst als eerste de rol van de provincie in dezen. De provincie heeft heel veel ambities, hetgeen positief is. Men moet zich echter wel realiseren dat sommige gepaard gaan met besluiten die op een ander niveau worden genomen (door bedrijven en gemeenten). Zo loopt gedeputeerde bij Regionale Mobiliteitsprogramma's (RMP's) aan tegen een heel aantal praktische zaken, bijvoorbeeld met betrekking tot parkeerzones, zero-emissiezones e.d. De provincie zou hier wellicht wat dwingender in willen zijn, maar uiteindelijk liggen deze bevoegdheden bij de gemeente(rade)n. Dat is de wijze waarop het in Nederland is geregeld en gedeputeerde meent dat die moet worden gerespecteerd. Dat neemt overigens niet weg dat de provincie heel actief bezig is om samen met de gemeenten invulling te geven aan alle ambities op het terrein van schone lucht en een gezonde leefomgeving.

Gedeputeerde benadrukt dat het Schone Lucht Akkoord belangrijk is. De gemeenten besluiten echter zelf of ze het wel of niet tekenen. Dit kan helaas niet worden afgedwongen. Dat neemt niet weg dat er met diezelfde gemeenten heel hard wordt samengewerkt om resultaten te behalen.

Het programma Mobiliteit, dat weliswaar niet in deze commissie NLG wordt behandeld, gaat over het verminderen, veranderen en verbeteren van mobiliteit. Op het terrein van mobiliteit ligt dus heel nadrukkelijk de verantwoordelijkheid en zorg voor minder uitstoot en minder vervuiling. Met investeringen in asfalt worden fietspaden en duurzame automobiliteit bedoeld. Zo is elektrisch rijden tegenwoordig ook bedrijfseconomisch gezien interessanter voor een busbedrijf dan fossiele brandstoffen. De ontwikkelingen op dit terrein gaan heel snel.

De provincie moet ervoor waken dat het Schone Lucht Akkoord niet een zelfstandig programma wordt. Tijdens de presentatie van hedenmorgen werd ook benadrukt dat Gezonde Leefomgeving eigenlijk een satéprikker is die continu in de gaten moet worden gehouden. Soms schuurt en knelt

het in de prioritering. Het gaat er uiteindelijk om dat GS, PS en gemeenten een juiste afweging maken wat betreft schone lucht, een gezonde leefomgeving en andere gezamenlijke ambities.

De rol van de landbouw is op dit moment wat minder expliciet benoemd. Het draait dan met name om de pluimvee- en varkenshouderijen, die in Noord-Holland sterk ondervertegenwoordigd zijn. Om die reden wordt hieraan in het onderhavige programma, dat jaarlijks wordt aangepast, thans niet de hoogste prioriteit gegeven. Dat wil niet zeggen dat het niet belangrijk is, maar er zullen keuzes moeten worden gemaakt.

Gedeputeerde worstelt enigszins met de bijdrage van mevrouw De Groot (SP). De provincie is dagelijks bezig met het mobiliteitsvraagstuk, maar er zijn ook afspraken op landelijk en Europees niveau gemaakt over wanneer wat gerealiseerd moet zijn. Elke twee jaar worden de effecten van het uitvoeringsprogramma geëvalueerd. De provincie is dagelijks bezig om maatregelen te treffen teneinde in 2030 aan de eisen te kunnen voldoen. Mevrouw De Groot zei echter terecht dat er altijd een afweging in zit. Als de provincie woningbouw wil realiseren in het Noordzeekanaalgebied heeft men altijd te maken met geluid, met wonen, met mobiliteit. Dat zijn belangrijke vraagstukken waar met elkaar een antwoord op moet worden geformuleerd. Gedeputeerde vindt het daarbij belangrijk dat de gezonde leefomgeving uiteindelijk een heel nadrukkelijk punt op de agenda zal worden.

Over het voorstel van mevrouw Jellema (PvdA) en de heer Roosendaal (VVD) om de gezonde leefomgeving als vast punt in alle relevante voordrachten op te nemen, is gedeputeerde enigszins huiverig. Hij kan op dit moment namelijk niet overzien wat de impact hiervan zal zijn. Gedeputeerde doet thans geen toezeggingen op dit punt, maar begrijpt de wens van mevrouw Jellema en de heer Roosendaal om het thema mee te nemen in de andere programma's teneinde met elkaar een afweging te kunnen maken. Gedeputeerde wil echter eerst bekijken wat een en ander zal betekenen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of gedeputeerde een klein tipje van de sluier kan oplichten en kan aangeven wanneer hij dan wel met een onderbouwde reactie zal komen? Zij is het namelijk roerend eens met de heer Roosendaal (VVD) dat als het eenmaal is opgenomen men het erover kan hebben. Als het allemaal impliciet blijft, vreest mevrouw Jellema dat het de resterende 1,5 jaar van deze Statenperiode te weinig aandacht krijgt. Zij zal er derhalve een apostel over zijn.

Gedeputeerde **Olthof** merkt op dat hij de ambitie van mevrouw Jellema (PvdA) deelt. Gedeputeerde kan echter niet namens het hele college de toezegging doen dat het in alle relevante voordrachten expliciet wordt opgenomen. Hij hoopt dat mevrouw Jellema hem tot de eerstvolgende Statenvergadering op 20 september a.s. de gelegenheid biedt om na te gaan wat een dergelijke toezegging behelst en hoever die reikt.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft begrip voor het antwoord van gedeputeerde Olthof en zal hem niet over de kling jagen. Zij stelt voor om er contact over te onderhouden en het tijdens de eerstvolgende Statenvergadering NLG wederom te bespreken.

Gedeputeerde **Olthof** kan zich in dat voorstel vinden en komt er zo spoedig mogelijk bij de Statenleden op terug.

Op de vraag van mevrouw Er (GL) of alle vergunningen zullen worden doorgelicht, zoals het geval was bij Tata Steel, antwoordt gedeputeerde ontkennend. Dit ontslaat de provincie echter niet van de verplichting om daar waar mogelijk, bijvoorbeeld als gevolg van nieuwe technieken of een actualisering van de vergunning, ambtshalve maatregelen te treffen. Bekeken wordt waar en op welke manier de grootste winst kan worden geboekt.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) meent dat elektrische bussen allerminst schoon zijn. Dit begint reeds met de productie van de batterij. De stroom voor deze bussen wordt bovendien opgewekt door een elektriciteitscentrale die op industriële schaal bomen opstoken en gesubsidieerd de lucht vervuilen.

Gedeputeerde **Olthof** acht het niet verstandig om de discussie aan te gaan over het nut en de noodzaak van investeringen in duurzaamheid. Hij meent dat die discussie op heel veel plekken wordt gevoerd. Als de meerderheid van de democratische samenleving van mening is dat er een bepaalde kant op moet worden gegaan, heeft de provincie zich daarnaar te voegen. Dat neemt overigens niet weg dat het de heer Van Tiggelen vrijstaat om zijn eigen standpunt en dat van diens partij breed en duidelijk te verkondigen.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat de PVV niet zozeer een standpunt inneemt, maar dat zij kennis van zaken heeft. Hij kan gedeputeerde echter verzekeren dat de PVV vandaag voor de laatste maal met feiten komt over dit onderwerp, aangezien de discussie verder helemaal geen zin heeft. Met energie moet zuinig worden omgegaan.

Op de opmerking van mevrouw Er (GL) dat de VTH-taken niet zouden worden betrokken, antwoordt gedeputeerde **Olthof** dat dit wél het geval is. VTH is uiteindelijk de basis voor het aanscherpen van de vergunningen en voor het toezicht en de handhaving. De provincie vindt echter ook dat een schone en gezonde leefomgeving uiteindelijk meer nodig heeft dan alleen maar repressie of een vergunning. Er moet geïnvesteerd worden in goede, schone en nieuwe ontwikkelingen. Getracht is om dit schematisch weer te geven. De maatregelen in de linker (blauwe) kolom voert de provincie reeds uit, maar eigenlijk is er meer nodig. Hoe kan de provincie de mensen die er eigenlijk iedere dag mee bezig zijn, bereiken en ervoor zorgen dat eenieder investeert in de schone leefomgeving? De provincie heeft instrumenten om hierop toe te zien en op te handhaven.

Voorts werd gevraagd hoe de provincie de voorlichting van de burgers met betrekking tot het verbeteren van de luchtkwaliteit heeft geregeld. Er zijn programma's waarin staat op welke punten voorlichting en communicatie belangrijk zijn. De provincie kan deze deels zelf faciliteren, maar heeft hier uiteraard ook de gemeenten bij nodig. Getracht wordt om het ook daar hoog op de agenda te krijgen, omdat schone lucht en een gezonde leefomgeving ontzettend belangrijk zijn. Daar waar mogelijk assisteert de provincie de gemeenten, door communicatie, met subsidieregelingen, met kennis en door het bij elkaar brengen van partijen.

Wat de voortgang betreft merkt gedeputeerde op dat op heel veel plekken ontwikkelingen op het gebied van CO_2-worden gemeten. Binnenkort ontvangen de Statenleden een toegezegde rapportage in het kader van het Regionale Mobiliteitsprogramma om het effect van de huidige

maatregelen aan te geven. Wat wordt hiermee bereikt in het kader van CO_2?

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) heeft een vraag met betrekking tot de communicatie. Het gaat D66 erom dat er ook wordt ingezet op gedragsverandering. Uiteindelijk heeft elk individu een rol te spelen in het schoner maken van de lucht. Is de overheid wel de partij die dat moet entameren en stimuleren? Gedeputeerde ging in zijn antwoord vooral in op de geijkte communicatiemiddelen. Mevrouw Gonggrijp doelde echter meer op het bewerkstelligen van een gedragsverandering.

Gedeputeerde **Olthof** vindt dit een terecht punt. De provincie is er wat dat aangaat nog lang niet en kan hier nog veel meer in doen. Gedeputeerde is het met mevrouw Gonggrijp eens dat er meer kansen liggen op het gebied van communicatie om te zorgen dat de gedragsverandering nog beter beklijft in de samenleving.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) vraagt of zij hieruit mag concluderen dat gedeputeerde bereid is om de komende tijd meer naar communicatie te kijken?

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat het onderdeel communicatie sowieso altijd op de agenda staat. Bekeken zal worden of de provincie nog meer kan doen om een gedragsverandering te stimuleren.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) komt nog even terug op de "weigerachtige" gemeenten die niet willen meedoen. Zij is het volledig met de gedeputeerde eens dat de gemeenten hier een eigenstandige beslissing over nemen. Er kunnen natuurlijk allemaal verschillende communicatiekanalen worden ingezet. Gaan GS er nu nog wat meer enthousiasmerend over communiceren richting de gemeenten? Anders voorziet mevrouw Jellema dat, zoals ook in de technische briefing bleek, de ondertekening van het SLA beperkt blijft tot een paar gemeenten rond Amsterdam.

De **voorzitter** verzoekt mevrouw Jellema haar interrupties kort te houden.

Gedeputeerde **Olthof** vervolgt zijn beantwoording richting mevrouw Jellema (PvdA), ook wat betreft de houding van de gemeente Den Helder. De bevoegdheid om het SLA te ondertekenen, ligt uiteindelijk bij de gemeenten (i.c. Den Helder) en kan niet worden afgedwongen. Dat neemt niet weg dat de provincie via gezamenlijke programma's, zoals een RMP, er continu op aandringt dat het goed zou zijn als ook het SLA wordt ondertekend. De provincie blijft er dus bovenop zitten.

Mevrouw Hoogendoorn (CU) maakte ten aanzien van het SLA de terechte opmerking dat Noord-Holland veel groter is dan enkel de IJmond. In alle programma's, of het nu Industrie, Wonen of Mobiliteit betreft, worden gesprekken gevoerd met alle regio's in Noord-Holland. Gedeputeerde beaamt dat de provincie deze bredere focus moet behouden.

Voorts werd gevraagd waar de provincie welke hoeveelheid middelen aan gaat uitgeven en wat dan het concrete resultaat is. Wat het Schone Lucht Akkoord betreft, is de provincie zelf trekker van het industriecluster. Zij is bezig met regelgeving om te bekijken of er via het SLA een aantal zaken kan worden aangescherpt. Voorts worden bij de uitvoering van de deelprogramma's ook maatregelen genomen die passen bij de ambities van het Schone Lucht Akkoord. Hier wordt een deel van het

geld op ingezet en zit ook de mogelijkheid om regels aan te passen.

De **voorzitter** informeert of er nog onbeantwoorde vragen zijn.

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft een punt van orde. Net als bij het vorige punt is een aantal van haar vragen onbeantwoord gebleven. Het is dan vervelend als het opnieuw stellen van deze vragen ten koste gaat van de spreektijd. Heeft de voorzitter hier een oplossing voor?

De **voorzitter** antwoordt ontkennend. Aan gedeputeerde is een hele lijst aan vragen gesteld. De voorzitter acht het raadzaam als de Statenleden concreet maken welke vragen zij daadwerkelijk beantwoord zien. De voorzitter wil niet namens de gedeputeerde spreken, maar zij heeft de indruk dat hij nauwkeurig heeft bijgehouden welke vragen er zijn gesteld worden en dat hij deze ook heeft beantwoord. Voorts is het aan de commissieleden zelf hoe zij hun spreektijd besteden.

Gedeputeerde **Olthof** merkt op dat hij twee vragen van de Partij voor de Dieren heeft genoteerd c.q. beantwoord. De eerste vraag was hoe de provincie ervoor zorgt dat het Schone Lucht Akkoord geen "Schone Schijn Akkoord" wordt.

De **voorzitter** heeft dit als opmerking genoteerd.

Gedeputeerde **Olthof** beaamt dat het een belangrijke opmerking is. Hij heeft geprobeerd aan te geven dat de provincie dagelijks op alle verschillende onderdelen bezig is met het Schone Lucht Akkoord. Zo staat het ook opgenomen in de Uitvoeringsagenda. Gedeputeerde wil ervoor waken dat er wederom een apart programma wordt gemaakt. Indien de Statenleden menen dat het nog niet voldoende is, hoort hij dat graag. Wellicht kan er dan nog wat meer aandacht aan worden besteed in de Uitvoeringsagenda. Gedeputeerde is ingegaan op de Landbouw en op de rol van de provincie. Het Masterplan Wonen heeft hij echter nog niet genoemd. Dit is in eerste instantie geschreven vanuit de woningbouwopgave. De provincie bekijkt tezamen met alle gemeenten hoe de gezonde leefomgeving een plek in de Woonakkoorden kan krijgen. Het is weliswaar niet heel direct en heel expliciet, maar impliciet is de provincie natuurlijk wel bezig om, ook op het terrein van stedelijke ontwikkeling, een bijdrage te leveren aan een gezonde leefomgeving en een schone lucht.

De **voorzitter** vraagt Statenlid Kostic (PvdD) of daarmee ook de vraag over de houtstook is beantwoord.

Statenlid **Kostic** (PvdD) antwoordt ontkennend en heeft hierop een vervolgvraag. Het staat vermeld in het Uitvoeringsplan, maar niet expliciet in het Masterplan Wonen of in de Woonakkoorden. Statenlid Kostic zou graag zien dat het concreet wordt gemaakt in het Masterplan Wonen. Gaat dit alsnog gebeuren?

Voorts wijst Statenlid Kostic erop dat in de technische beantwoording wordt gezegd dat de provincie bezig is met de Voedselvisie en dat deze uiteindelijk ook aan het Schone Lucht Akkoord wordt gekoppeld. Vervolgens wordt echter in het Uitvoeringsplan gezegd dat de provincie niet zoveel kan doen. Vanwaar die discrepantie? Waarom zegt de provincie niet: "We gaan via de Voedselvisie bezig met de landbouw"? Dat is immers mogelijk, want

Noord-Holland kent een enorme hoeveelheid melkveehouderijen.

Gedeputeerde **Olthof** zegt toe dat als er inderdaad sprake is van de discrepantie die Statenlid Kostic (PvdD) aangeeft, deze bij het volgende Uitvoeringsprogramma eruit wordt gehaald. Hij benadrukt dat het geen bewuste keuze is geweest om een discrepantie in twee verschillende programma's te laten bestaan.

Op de vragen ten aanzien van het terugdringen van houtstook, antwoordt gedeputeerde dat het te maken heeft met gedrag en met gemeentelijke regels. De provincie heeft niet de bevoegdheid om de houtstook in alle gemeenten te verbieden. Dat neemt niet weg dat het een punt van aandacht is dat ook met de verschillende gemeenten besproken wordt. Gedeputeerde onderschrijft immers dat de effecten van verminderde houtstok enorm zijn.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor diens beantwoording en constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn. Zij informeert bij Statenlid Kostic (PvdD) als indiener van het agendaverzoek of het voor nu voldoende besproken is.

Statenlid **Kostic** (PvdD) knikt instemmend.

Mevrouw **De Groot** (SP) merkt tot slot op dat zij blij is dat gedeputeerde zoveel aandacht besteedt aan automobiliteit. Zij hoopt dat hij het onderwerp ook bij de gemeenten onder de aandacht wil brengen.

De **voorzitter** vraagt gedeputeerde hier nog kort op te reageren.

Gedeputeerde **Olthof** raadt mevrouw De Groot (SP) aan om alles met betrekking tot mobiliteit aan haar collega binnen de fractie voor te leggen. Hij bevestigt dat een en ander samen met gemeenten wordt opgepakt. Een Regionaal Mobiliteitsprogramma over de duurzaamheidsambities kan immers alleen maar gerealiseerd worden in samenwerking met de gemeenten.

De **voorzitter** refereert tot besluit aan het "balletje" dat mevrouw Jellema (PvdA) heeft opgeworpen teneinde Gezonde Leefomgeving in alle relevante voordrachten voorop te stellen. Hierover wordt dan volgende maand nader gesproken.

5. Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu en Omgevingsdiensten NZKG en ODIJ)

De **voorzitter** deelt mede dat er een rondvraag is ontvangen van mevrouw Gonggrijp (D66) over de Omgevingsdiensten. Zij geeft haar hiertoe het woord.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) merkt op dat bedrijven de plicht hebben om energiebesparende maatregelen te nemen. Het is de taak van de OD's hierop te controleren. Graag hoort D66 in hoeverre de controle op dit specifieke punt verloopt.

De **voorzitter** merkt op dat de rondvraag gericht is aan gedeputeerde Olthof en/of gedeputeerde Stigter. Zij vraagt gedeputeerde Olthof over te gaan tot beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
Gedeputeerde Olthof bevestigt dat hij namens het voltallige college, en dus ook namens gedeputeerde Stigter, spreekt. Hij wil allereerst nuanceren dat de provincie niet over alle bedrijven gaat. Uiteindelijk moet in 2023 minimaal 85% van alle bedrijven voldoen aan de besparingsverplichting. Van de bedrijven die binnen het bevoegd gezag van de provincie vallen, voldoen er thans 85 aan de wet. Hier wordt streng op gestuurd. Met 15 bedrijven is er, mede als gevolg van corona, enige vertraging ontstaan en heeft de provincie nog niet alles kunnen realiseren. Hier is de Omgevingsdienst mee bezig. Feit is ook dat voor 51 bedrijven geen wettelijke besparingsverplichtingen gelden. De provincie kan voor bijvoorbeeld Tata geen besparingsverplichting opnemen, maar hoopt dat dit op enig moment wettelijk gerepareerd zal worden.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) bedankt gedeputeerde voor diens beantwoording. Hij geeft aan dat er met veel bedrijven die onder het bevoegd gezag vallen, afspraken worden gemaakt. Wordt er echter ook op gecontroleerd dat die afspraken daadwerkelijk gestalte krijgen?

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat als er maatregelen in de vergunning zijn opgenomen, er tijdens de controle wordt bekeken in hoeverre aan die verplichtingen wordt voldaan. Wat de communicatie betreft, zal gedeputeerde bekijken wanneer en hoe de provincie hierover een terugkoppeling kan geven.

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft een vervolgvraag. Op de website van Noord-Holland staat dat de wet bedrijven die veel energie verbruiken, verplicht om besparingsmaatregelen te nemen die zich in 5 jaar terugverdienen. Op dit moment voldoet slechts 9% van de bedrijven in Noord-Holland volledig aan deze plicht. Kan gedeputeerde Olthof hierop reflecteren als hij met een update komt? Is dit percentage nog steeds actueel?

Gedeputeerde **Olthof** zal een en ander verifiëren en er op een later moment bij de commissieleden op terugkomen.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor diens beantwoording en rondt het agendapunt af.

6. Rondvraag gedeputeerde Stigter (Omgevingsdiensten NHN en OFGV)

Er zijn geen rondvragen aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Stigter.

7. Lunch

De voorzitter rondt het ochtenddeel van de vergadering af en schorst de vergadering voor een lunchpauze.

Schorsing van 12.50 uur tot 13.28 uur

8. A-agenda Water

8.a. Waddenfonds: uitvoeringskader 2021-2027 (A-agenda 30-08-2021)

De **voorzitter** heropent de commissievergadering en geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

De heer **De Wit** (VVD) heeft twee vragen. Allereerst heeft hij een punt van zorg over de financiering van innovaties in fase 5 in plaats van fase 4. Belemmert dit de toepassing van innovatie en daarmee ook de verduurzaming van visserij en landbouw in het betreffende gebied? Delen GS deze zorg? En wordt er expliciet bekeken of er binnen de economische kant van het Waddenfonds blijvend ingezet kan worden op verduurzaming door middel van innovatieve toepassingen?

Het tweede punt waar de VVD zeer aan hecht, is het zogeheten "afrondingsplan". De fractie acht het belangrijk om ook langjarig de effecten te borgen van de afgelopen jaren en van hetgeen de provincie de komende jaar nog gaat doen in het Waddengebied. Hoe en wanneer worden Provinciale Staten betrokken bij de opstelling van het afrondingsplan? Het zou de voorkeur van de VVD hebben als dit in een vroeg stadium gebeurt.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) bedankt gedeputeerde voor alle toegezonden informatie. De stukken geven een goed beeld van wat er allemaal in werking is gesteld. D66 heeft één vraag over de klimaatadaptatie-opgave. Eenieder heeft in het IPCC-rapport kunnen lezen wat de effecten van de zeespiegelstijging, verzilting en extreem weer kunnen zijn. Wat D66 betreft zou dit rapport een extra impuls kunnen geven aan de opgave rond adaptatie van het Waddenfonds. Heeft het fonds inhoudelijk kennisgenomen van het IPCC-rapport? Zo ja, wordt er onderzocht of het aanleiding geeft om de opgave op dat punt te versterken? Mevrouw Gonggrijp hoort hierop graag een reactie van de gedeputeerde.

De heer **Cardol** (GL) kan zich vinden in het nieuwe uitvoeringskader van het Waddenfonds. Wat GroenLinks betreft kan het derhalve als hamerstuk worden doorgeleid naar PS.
De heer Cardol wil graag nog wel een korte opmerking maken over de op 28 juni jl. in PS aangenomen motie met een oproep aan het Rijk om externe bedreigingen voor de Waddenzee (zoals mijnbouw) te verminderen en te stoppen. Afgelopen week is nog maar eens duidelijk geworden hoe relevant deze motie is. De demissionair minister van Economische Zaken wil namelijk vergaande besluiten nemen over mijnbouw in het Waddengebied door vergunningen te verlenen aan Shell en ExxonMobil voor gasboringen onder de Waddenzee. Op grond van de op 28 juni jl. aangenomen motie lijkt het de heer Cardol duidelijk dat de Waddenprovincies hier mordicus tegen zijn en het niet zullen nalaten om dit aan het Rijk kenbaar te maken.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) concludeert dat er niet langer (intensief) wordt ingezet op het vergroten van het bewustzijn en de verbondenheid bij bewoners en bezoekers betreffende het cultuurhistorisch erfgoed: "*Nadere inzet zal veel tijd vergen en de effecten zullen niet snel zichtbaar worden.*" Mevrouw Jellema vindt dit een gemiste kans. Anderzijds staat er in hoofdstuk 11 dat er meer inzet gepleegd zal worden op communicatie, onder meer door inzet op digitale media. Mevrouw Jellema hoort hierop graag een reactie van de gedeputeerde. Tot slot toont zij een fles met daarop de tekst "*Wees wijs met de Waddenzee*".

De heer **Van Tiggelen** (PVV) meent dat het Uitvoeringskader best wel wat positieve punten bevat. Anderzijds staan er ook een aantal minder geslaagde elementen in, zoals groene waterstof. Waterstof als energiedrager is buitengewoon omslachtig en inefficiënt. Bovendien is het hoog corrosief en binnen een breed concentratiespectrum explosief. Mocht men zich er nader in willen verdiepen, dan kan de heer Van Tiggelen de literatuur van Samuel Furfari aanbevelen met de veelzeggende titel "*The Hydrogen Illusion".*

Voorts zou het Waddengebied moeten bijdragen aan de energietransitie. De heer Van Tiggelen voorziet dat de energietransitie ook in de provincie Noord-Holland zal mislukken, net als elders in de wereld. Hetgeen fysiek onmogelijk is, gaat gewoon niet gebeuren, ook niet als men daar democratisch toe besluit.

Mevrouw **De Groot** (SP) merkt op dat het geld voor het Waddenfonds er gekomen is doordat het kabinet Paars II wilde boren naar gas onder de Waddenzee. Het Waddenfonds zou ervoor moeten zorgen dat de negatieve effecten van gaswinning op de natuur- en de landschapswaarden in het Waddengebied werden weggenomen. Mevrouw De Groot sluit zich aan bij de woorden van de heer Cardol (GL). Statenbreed is een motie aangenomen om ervoor te zorgen dat er geen delfstoffen meer gewonnen worden onder de Waddenzee, maar dat blijkt nu ineens wel weer het geval te zijn. Hiertegen zijn ook protesten van de Waddenvereniging. Men meent dat er eigenlijk nog steeds niet voldoende wordt gedaan aan het milieu rond de Waddenzee en dat er steeds rekening wordt gehouden met de economie en leefbaarheid. Er is een 50/50-balans afgesproken, maar wellicht is er een mogelijkheid om deze te veranderen.

Tot slot vraagt mevrouw De Groot hoe het staat met de nulmetingen die voorheen niet gedaan werden. Zijn deze inmiddels verricht, teneinde na te gaan of het Natura 2000-gebied daadwerkelijk is opgeschoten met de subsidies? Als de metingen toch worden doorgezet, mag er wat mevrouw De Groot betreft ook een nulmeting komen voor de effecten van de nieuwe gasboringen.

De heer **De Wit** (VVD) meent dat het zeer belangrijk is om afspraken uit het verleden over de verdeling van ecologische en economische gelden te waarborgen. Mevrouw De Groot (SP) en de heer Cardol (GL) wezen op de gasboringen. Welke rol zien zij echter voor de provincie op dat punt? De provincie is immers niet bevoegd.

Mevrouw **De Groot** (SP) antwoordt dat PS in ieder geval een motie hebben aanvaard waarin zij zeggen dat er niet meer geboord mag worden.

Statenlid **Kostic** (PvdD) beaamt dat het werelderfgoed ontzettend belangrijk is. Vandaag en in PS doet zich een unieke gelegenheid voor om ook echt bij te sturen en het erfgoed net even wat beter te beschermen. Het is goed om dat te benadrukken. De Staten kunnen dit doen aan de hand van voorstellen tot wijziging. Statenlid Kostic schetst kort drie fundamentele voorstellen. De rest volgt per mail.

Allereerst moet er voor eenieder sprake zijn van een win-winsituatie. In het Uitvoeringskader staat dat programma's en projecten altijd moeten bijdragen aan het realiseren van ten minste een van de vier hoofddoelen van het Waddenfonds. Het is nog onduidelijk welk effect de huidige

goedgekeurde projecten hebben gehad op de vier hoofddoelen van het Waddenfonds, omdat de monitoring daarvan pas echt start in 2023. Wel is duidelijk dat de natuur van het Waddengebied nog altijd in kritieke toestand verkeert. Tegelijkertijd is er op dit moment te weinig geld om alle projecten en initiatieven mogelijk te maken. Dit vraagt om heldere keuzes en sturing vanuit het Waddenfonds voor maximale bescherming en versterking van de ecologie. Het mooie is dat ook met de huidige gelijke verdeling van gelden over ecologie en economie er kansen liggen om de ecologie verder te versterken. Dat kan als de provincie ervoor kiest om bij de allocatie van de gelden voor projecten bij hoofddoel C, oftewel economie, vanaf nu zo veel mogelijk alleen economische projecten te kiezen die niet alleen geen schade aanrichten aan de natuur, maar ook de natuurwaarden van het gebied versterken. Daarmee zou de provincie zich houden aan 50/50-afspraken en haalt zij in de laatste fase van het Waddenfonds het maximale eruit voor het fundament van ons bestaan, oftewel de ecologie. Economie die ecologie versterkt: een win-winsituatie.
In andere provincies kon dit voorstel rekenen op bijval van onder anderen D66 en GroenLinks. De Partij voor de Dieren hoopt op eenzelfde situatie in Noord-Holland.

Een tweede belangrijk punt voor de Partij voor de Dieren is uiteraard dierenwelzijn. De maatschappij vraagt om een betere regeling van het dierenwelzijn in beleid en investeringen. De provincie gaat hier gelukkig in mee. Het past ook mooi in de geest van het Waddenfonds. De Partij voor de Dieren komt met een aantal voorstellen hierover. Allereerst wordt bij het selecteren van de te subsidiëren activiteiten dierenwelzijn expliciet meegewogen en wordt bij projecten die dierenbelangen raken proactieve input van dierenwelzijnsorganisaties gevraagd.

Het derde voorstel is als volgt. Een van de aanbevelingen uit de evaluatie is het instellen van een einddoel voor het Waddenfonds. De Partij voor de Dieren zou de wetenschappers van onder meer de Rijksuniversiteit Groningen willen volgen en als einddoel het streven naar grootschalig voedselwebherstel willen instellen.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) wijst in het kader van dierenwelzijn op het bericht van hedenmorgen dat er een ongekend groot aantal bruinvissen is aangespoeld op de Waddeneilanden.

Op pagina 21 van het Uitvoeringsbeleid staat dat de Stuurgroep Waddenprovincies (SWP) over initiatieven adviseert en dat het Dagelijks Bestuur (DB) de besluiten neemt. Wie zit er in de SWP? Hoe wordt voorkomen dat het DB moet beslissen over voorstellen waar het zelf bij betrokken is?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) geeft aan dat haar fractie eraan hecht dat steeds wordt bewerkstelligd dat 50% naar ecologische projecten gaat en 50% naar duurzaam economische projecten. Zij zou dit graag gehandhaafd zien. Het CDA vindt het idee van de Partij voor de Dieren heel erg goed gevonden, maar men zou dan ook moeten zeggen dat het geld alleen gaat naar ecologieprojecten die ook de economie versterken. In dat geval moet het over en weer gaan.

In het stuk wordt gezegd dat het bestuur diverse werkbezoeken wil organiseren, maar dat er niet veel belangstelling voor is. Collega Diana Dekker (CDA) heeft dit onderwerp in portefeuille en heeft wel degelijk belangstelling voor een werkbezoek. Als dit geconcretiseerd kan worden, dan is dat welkom.

De **voorzitter** geeft aan dat er thans een inventarisatie gaande is voor de werkbezoeken.

Statenlid **Kostic** (PvdD) bedankt het CDA voor het deels steunen van het voorstel van de Partij voor de Dieren. Erkent het CDA dat het Waddenfonds vanaf het begin gericht was op het versterken van de ecologie? Als er toch een win-winsituatie kan worden gerealiseerd, is het logisch om in te zetten op maximale ecologische winst en op het streven dat de economie daar ook nog eens van profiteert. Wat is daar precies op tegen?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) antwoordt dat de afspraak luidt dat 50% naar ecologische projecten gaat en 50% naar duurzaam economische projecten. Daar houdt de het CDA aan vast. Verder is er natuurlijk niets op tegen om de ecologie zo maximaal mogelijk te versterken.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Loggen voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):
Gedeputeerde Loggen bedankt de Statenleden voor hun vragen. Deze tonen aan hoezeer men zich in Noord-Holland betrokken voelt bij hetgeen in de Waddenzee gebeurt.

De VVD, en ook andere partijen, refereerde aan de 50/50-verdeling. Bij het decentraliseren van het Waddenfonds is het als zodanig opgesloten in het Afsprakenstatuut. Sterker nog, het is destijds bij motie in de Tweede Kamer afgedwongen en verwerkt in het handelen. Dit is terug te vinden in het Uitvoeringskader. Als daadwerkelijk wordt ingezoomd op een project zal er in de details altijd wel iets meer van het een of het ander te vinden zijn. De provincie houdt zich echter in generieke zin vast aan de 50/50-verdeling.

Iedereen die in het Waddengebied werkt, kan beamen dat er sprake is van een ecologische bewustwording. Deze zit ook opgesloten in het handelen. Tegelijkertijd wonen, werken en recreëren er al honderden jaren mensen aan de randen van het Waddengebied. Om draagvlak te creëren, acht gedeputeerde het verstandig dat projecten die op een verantwoorde en duurzame manier uitgevoerd kunnen worden, ook ondersteund worden.

De heer De Wit (VVD) vroeg naar de innovaties. Deze blijven zeker mogelijk, ook op basis van de 50/50-verdeling. De zorg van de VVD over de financiering van innovaties in fase 5 in plaats van fase 4 deelt gedeputeerde op dit moment niet. De reden is dat de provincie nu echt wil gaan werken aan de uitrol. Op dit moment is dat nog niet aan de orde in fase 4. Mocht die zorg alsnog ontstaan, dan zullen GS er tijdig bij PS op terugkomen.

Gedeputeerde Loggen meent dat het IPCC-rapport bij eenieder in bestuurlijk Nederland bekend is, zo ook bij het Waddenfonds. Het klimaat verandert. Ook dit jaar laat extremen zien. Gedeputeerde gaat thans niet de discussie aan of dit komt door menselijk handelen of dat het een natuurlijk verschijnsel is. Uiteindelijk heeft de provincie wel te maken met de gevolgen ervan. Men moet er alles aan doen om zich hierop voor te bereiden. De provincie moet gewoon zorgen dat de inwoners van Noord-Holland droge voeten blijven houden en dat hun huizen niet wegspoelen. Als gedeputeerde Water en Wadden merkt gedeputeerde Loggen op dat er volop aandacht is voor de mogelijke gevolgen. De eerdere rapporten zijn voor zover als mogelijk al betrokken bij onderhavig

Uitvoeringskader.

Mevrouw Jellema (PvdA) stelde eigenlijk de moeilijkste vraag. Bewustwording laat zich heel slecht meten. Er moeten derhalve keuzes worden gemaakt.

De vraag van de SP over de nulmetingen rondom Natura2000 en de gaswinning zou eigenlijk aan het Rijk voorgelegd moeten worden. De monitoring richt zich op projecten die de provincie uitvoert en waarin het Rijk geen taak heeft.

In de motie waarop de heer Cardol (GL) en mevrouw De Groot (SP) inzoomden, wordt opgeroepen om de mening van de Staten van Noord-Holland uit te dragen, namelijk dat zij tegen de boringen in de Waddenzee zijn. Dit standpunt draagt gedeputeerde daar waar nodig en toepasselijk, gevraagd en ongevraagd, in de respectievelijke gremia uit. In de vorige Statenperiode zijn er ook reeds van dergelijke moties aangenomen. Het zou fijn zijn als het Rijk zich hier iets van aantrekt, maar formeel gezien is het daartoe niet verplicht. Iedere keer dat de provincie geconfronteerd wordt met een handeling vanuit het Rijk die contrair is aan hetgeen waartoe PS oproepen in een motie, legt gedeputeerde dat ook namens PS keer op keer terug bij de verantwoordelijke bewindspersonen. Het is echter niet zo dat de provincie verordonneerd heeft dat het niet mag. Die macht heeft de provincie immers niet. Gedeputeerde hoopt dat mevrouw De Groot en hij elkaar aanvoelen over wat er bedoeld wordt en dat het ook op die manier wordt uitgevoerd.

De Partij voor de Dieren maakte de opmerking dat er op dit moment niet voldoende geld zou zijn. Dat signaal is gedeputeerde niet bekend. Voor zover hij weet, zijn voor alle toegekende projecten voldoende middelen. Voorts probeert de provincie de stakeholders (o.a. de Vogelbescherming) in het Waddengebied te betrekken bij de relevante projecten, aangezien deze over heel veel kennis beschikken.

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft het Waddenfonds hierover gesproken. Laatstgenoemde gaf aan dat de contacten hierover te beperkt zijn. Naast de vogels zijn er natuurlijk veel meer dieren, zoals vissen, die geraakt worden door het beleid. Het zou dus goed zijn om ook de Vissenbescherming of De Faunabescherming aan tafel uit te nodigen voor het leveren van input.

Gedeputeerde **Loggen** merkt op dat dierenwelzijn geen thema binnen het Waddenfonds is. De provincie probeert de stakeholders bij de relevante projecten te betrekken, maar zal er niet iets separaats voor optuigen.

Voorts is er een vraag gesteld over de Stuurgroep Waddenprovincies. Deze bestaat uit Waddengedeputeerden, onder wie gedeputeerde Loggen. Laatstgenoemde heeft ook zitting in het Waddenfonds. De SWP is ook een belangrijk voorportaal wat betreft het Investeringskader Waddengebied. Naar aanleiding van een opmerking in het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer heeft Noord-Holland een scheidslijn aangebracht. De provincie is zich immers terdege bewust van een mogelijke "dubbele pettenproblematiek". Gedeputeerde Loggen kan vanuit zijn portefeuille nooit zelf een inhoudelijk project indienen. Dit zal door een andere gedeputeerde onder de hoede moeten worden genomen. De provincie Friesland heeft ervoor gekozen om een andere gedeputeerde zitting te laten nemen in het Waddenfonds en de provincie Groningen volgt

hierin het Noord-Hollandse model.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt hoe gedeputeerde Loggen het einddoel van het Waddenfonds ziet? Staat hij ervoor open om ieder geval te kijken naar de suggesties van de Rijksuniversiteit Groningen (die toentertijd aan het Waddenfonds was verbonden) om als einddoel de voedselwebben te herstellen?

Gedeputeerde **Loggen** meent dat deze vraag iets meer behelst dan een eenvoudig "ja" of "nee". Hij neemt derhalve eerst contact op met zijn Waddencollega's om te bespreken hoe zij erin staan en hoe een en ander leeft binnen dier Staten. Aansluitend zal hij er bij Statenlid Kostic (PvdD) c.q. de commissie op terugkomen.

De **voorzitter** vraagt of gedeputeerde kan toezeggen dat hij hierop zal terugkomen vóór vaststelling in PS op 13 september a.s.

Gedeputeerde **Loggen** antwoordt bevestigend.

De **voorzitter** meent dat er nog een vraag van de heer De Wit (VVD) onbeantwoord is gebleven.

De heer **De Wit** (VVD) beaamt dat dit zijn vraag over het zogeheten "Afrondingsplan" betreft. Wanneer worden Provinciale Staten daarbij betrokken?

Gedeputeerde **Loggen** zegt toe contact op te zullen nemen met zijn Waddencollega's teneinde hiervoor een goede modus te vinden.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Loggen voor diens beantwoording en constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.
De Partij voor de Dieren gaf een aantal malen aan met een voorstel te zullen komen, wellicht in de vorm van een motie. De voorzitter concludeert derhalve dat het concept-Uitvoeringskader als een bespreekstuk zal worden doorgeleid naar de PS-vergadering op 13 september a.s. Daaraan voorafgaand zal gedeputeerde Loggen navraag doen bij zijn Waddencollega's over het afrondingsplan en het einddoel.

De voorzitter gaat over tot een korte schorsing.

Schorsing van 13.57 uur tot 13.58 uur

8.b. Water: Eindrapport Randstedelijke Rekenkamer Bron van Bescherming (A-agenda NLG 30-08-2021)

De **voorzitter** heropent de vergadering en heet de heer Maarten Franken en mevrouw Ans Hoenderdoes van de Randstedelijke Rekenkamer van harte welkom bij de behandeling van dit agendapunt. Zij zijn in principe als toehoorder aanwezig via MS Teams. De eventuele vragen van de commissieleden zullen beantwoord worden door gedeputeerde Loggen.

In het rapport is een veertiental aanbevelingen gedaan aan GS. Deze zijn vooralsnog als

beslispunten overgenomen in de voordracht. Bij een drietal aanbevelingen hebben GS echter aangegeven deze niet te kunnen overnemen. Graag verneemt de voorzitter van de Staten of de drie navolgende aanbevelingen in het ontwerpbesluit opgenomen dienen te worden:

- Aanbeveling 2: "*Zorg dat de door de gemeenten aangegeven begrenzingen en (verwijzingen naar) regels voor beschermingsgebieden aansluiten op die van de provincie. Overweeg ook om bij een eventueel verder uitstel van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) hiervoor een instructieregel op te nemen in de Omgevingsverordening. Deel de overweging met PS.de instructie aan gemeenten*";
- Aanbeveling 5: "*Overweeg om de ontheffingsmogelijkheden voor de grondwaterbeschermingsgebieden verder te specificeren. Deel de overweging met PS.*"
- Aanbeveling 14: "*Omschrijf in de beleidsdocumenten wat verstaan wordt onder een 'redelijke' en 'goede' drinkwaterprijs. Of overweeg om de drinkwaterprijs niet op te nemen als doelstelling.*"

De voorzitter geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) merkt op dat als je in oostelijke of zuidelijke richting een grens overgaat en op een willekeurige plek de kraan openzet, je je vrijwel meteen realiseert hoe bevoorrecht men in Nederland is met de kwaliteit van het drinkwater: toegankelijk, van goede kwaliteit en een goede smaak. Het lijkt een vanzelfsprekendheid, maar dat is het niet. Men moet het koesteren en bewaken. Het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer toont dit duidelijk aan.

De D66-fractie heeft veel waardering voor het rapport, hoewel de inhoud op sommige punten zorgelijk is. Mevrouw Gonggrijp complimenteert de Rekenkamer voor de zorgvuldige analyse en voor de heldere en leesbare aanbevelingen. Haar eerste vraag heeft betrekking op de constatering dat de bescherming van drinkwaterbronnen niet al te aanwezig lijkt te zijn bij het maken van nieuwe plannen (pagina 13). Is het college het met mevrouw Gonggrijp eens dat dit gezien het maatschappelijk belang van de drinkwatervoorzieningen eigenlijk wel zou moeten? Als het college deze mening niet deelt, hoort zij hiertoe graag een motivatie.

Noord-Holland is een van de vier onderzochte provincies die geen boringsvrije zones kent. Gezien de negatieve effecten die boringen kunnen hebben, hoort mevrouw Gonggrijp graag welke overwegingen hieraan ten grondslag liggen.

Op pagina 15 staat: "*Volgens de OD NZKG is de vraag vanuit de provincie om goed toezicht te houden en te handhaven in de grondwaterbeschermingsgebieden omvangrijker dan de ingebrachte capaciteit die daar tegenover staat.*" Deelt het college deze constatering? De capaciteit van de OD's is een steeds terugkerend vraagstuk. D66 is zich ervan bewust dat de provincie acties onderneemt om te zorgen dat de OD's voldoende toegerust zijn. Wat gaat de provincie concreet doen om de zorgen die de OD's desondanks uitspreken, op te heffen?

De Rekenkamer heeft een reeks heldere aanbevelingen opgesteld. Het college heeft hierop gereageerd. Sommige aanbevelingen zijn door het college omarmd en andere in mindere mate. Wat D66 betreft zouden eigenlijk alle aanbevelingen goed opgevolgd moeten worden. Bij een tweetal

aanbevelingen heeft mevrouw Gonggrijp het idee dat ze niet helemaal zijn overgenomen, waaronder aanbeveling 1: "*Vergroot de bekendheid van de provinciale regelgeving voor beschermingsgebieden door de regels actief onder de aandacht te brengen bij gemeenten, bedrijven en bewoners. Ga na welke lessen er geleerd kunnen worden van andere provincies en trek zo mogelijk samen op met drinkwaterbedrijven en/of andere provincies*."
De reactie van GS roept bij mevrouw Gonggrijp het gevoel op dat er wat dubbelzinnig mee wordt omgegaan. Graag verneemt zij hierop een toelichting van de gedeputeerde.

Aanbeveling 9. gaat over de actualisatie van alle gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's. Ook deze zou volgens D66 integraal opgevolgd moeten worden.

De heer **Roosendaal** (VVD) sluit zich aan bij de opmerking van D66 dat het een goed, helder en leesbaar rapport is met duidelijke aanbevelingen. Hij begrijpt waarom aanbeveling 14 niet wordt overgenomen, daar het niet per se de taak van de provincie betreft. Wat betreft het niet overnemen van aanbeveling 2 en aanbeveling 5 zou de VVD graag wat meer toelichting ontvangen.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) meent dat het een mooi rapport is. Haar fractie is verheugd dat er gedegen onderzoek is gedaan. Uit het rapport blijkt dat er bij de gemeenten onbekendheid is over de bescherming van de intrekgebieden van het water teneinde vervuiling van het drinkwater te voorkomen. Volgens het rapport doet de provincie haar best om dit onder de aandacht te houden. Het is ook van belang dat dit in de Omgevingsvisies van de gemeenten onder de aandacht blijft. De provincie spant zich hiervoor in, maar het moet wel onder de aandacht blijven. Uit het rapport blijkt dat het in de toekomst een uitdaging gaat worden om iedereen van voldoende drinkwater te voorzien. Dit vraagstuk gaat iedereen aan en zet aan tot nadenken over de vanzelfsprekendheid waarmee de kraan wordt opengedraaid. Wat zou het mooi zijn als door innovatieve oplossingen drinkwater bespaard kan worden. Waarom zou het toilet niet door kunnen spoelen met het afvalwater van de wasmachine? Zo kan een enkel persoon al 35 liter water per dag besparen. Gelet op de toekomstige Woningbouwopgave wil mevrouw Hoogendoorn aan de gedeputeerde vragen of de provincie hier een actieve en stimulerende rol wil pakken. Een beloning of subsidie voor dat bouwbedrijf dat zijn nieuw te bouwen woningen uitrust met drinkwaterbesparende oplossingen. En kan de provincie een impuls geven aan de techniek die ervoor zorgt dat ook bestaande woningen drinkwater kunnen besparen?

Mevrouw **De Groo**t (SP) heeft de ervaring dat het altijd heel erg verstandig is om alle aanbevelingen van de Rekenkamer op te volgen. Deze heeft er veel werk aan besteed en veel onderzoek verricht.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt de Randstedelijke Rekenkamer voor zijn inzet en de rapportage. Het CDA heeft met interesse de aanbevelingen en de reactie van GS gelezen. De fractie wil stilstaan bij aanbeveling 1, waarin geconcludeerd wordt dat de kwaliteit van het gewonnen water onder druk staat. Dat is geen goed nieuws. De reactie van GS lijkt echter niet geheel aan te sluiten op deze belangrijke conclusie en heeft enkel betrekking op 't Gooi. Het CDA ontvangt derhalve graag nog een mondelinge toelichting van de gedeputeerde op de eerste conclusie van het eindrapport.

In aanbeveling 7 wordt aangegeven dat de samenwerking met de drinkwaterbedrijven verder kan worden geïntensiveerd. De reactie van GS luidt dat ze in overleg met de drinkwaterbedrijven zullen

bepalen wat nodig is en in welke vorm. Het lijkt het CDA van wezenlijk belang om daadwerkelijk in samenspraak de contacten zo snel mogelijk te intensiveren. Wordt de uitkomst hiervan ook nog teruggekoppeld aan PS?

GS geven aan dat aanbevelingen 2, 5 en 14 niet kunnen worden overgenomen. Mevrouw Koning-Hoeve heeft deze snel nog even bekeken. Het lijkt er haars inziens op dat de geest van de aanbevelingen wel wordt overgenomen omdat een en ander reeds gebeurt. In dat geval zouden GS deze aanbevelingen ook in andere bewoordingen kunnen overnemen. Is dat een optie?

De heer **Cardol** (GL) merkt op dat het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer best kritisch is over de bescherming van de waterbronnen. Dat is terecht, aangezien het hebben van gezond drinkwater een groot goed is. Het valt op dat het college enigszins defensief reageert op de bevindingen. Niettemin worden de aanbevelingen wel heel serieus genomen.

Het is overigens mooi dat de Rekenkamer bij veel aanbevelingen het college expliciet oproept om de uitvoering te delen met PS. Ook dat nemen GS over, hetgeen GroenLinks zeer op prijs stelt. De fractie kan zich vinden in de voordracht en vindt verdere aanscherping niet nodig.

Statenlid **Kostic** (PvdD) bedankt de Rekenkamer voor zijn fantastische werk. Voorts bedankt zij mevrouw Gonggrijp (D66) voor haar betoog. De Partij voor de Dieren kan zich hier volledig bij aansluiten. Statenlid Kostic benadrukt nogmaals dat de fractie zich zorgen maakt en dat het rapport haar vermoedens bevestigt. De Partij voor de Dieren heeft al tijden het idee dat er niet echt goed bovenop wordt gezeten.

Afgelopen PS-vergadering heeft gedeputeerde toegezegd dat hij de OD voor onderhavige commissievergadering zou vragen om te kijken welke financiële consequenties het zou hebben om te functioneren op het niveau waarover de Rekenkamer spreekt. In het rapport wordt aangegeven dat er geen middelen zijn voor de hoge kwaliteit die de provincie voorstaat. Statenlid Kostic heeft nog geen terugkoppeling gezien. Wellicht heeft zij iets over het hoofd gezien. Anders zou zij het zeer waarderen als een en ander alsnog voor de PS-vergadering van 13 september a.s. wordt toegezonden.

De reactie van GS is enigszins vreemd. Er wordt min of meer aangegeven dat de provincie al best veel doet. Overall gezien worden de meeste punten overgenomen. Statenlid Kostic vraagt zich echter af op welke wijze dit gebeurt: letterlijk, zoals de Rekenkamer het voorstelt óf inclusief alle mitsen, maren en afzwakkingen uit de reactie van GS? Naar aanleiding van de reactie van GS heeft de Rekenkamer weer gereageerd. Statenlid Kostic zou graag zien dat GS hier op hun beurt ook weer op reageren.

De Partij voor de Dieren acht het heel belangrijk dat de actualisatie van gebiedsdossiers en uitvoeringsdossiers van tijdelijke aard is. Kan aan PS worden gecommuniceerd wanneer deze is afgerond? Gelet op het zesjarige traject zou deze eigenlijk al gereed moeten zijn.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) sluit zich aan bij de laatste woorden van mevrouw Koning-Hoeve (CDA), die zich ook afvraagt hoe de afwijzing van GS moet worden gelezen. Er wordt weliswaar een soort verantwoording bij de niet overgenomen aanbevelingen gelegd, maar ook mevrouw Jellema kan die

niet geheel duiden.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) vult aan dat haar fractie graag ziet dat alle aanbevelingen van de Rekenkamer worden overgenomen. Als er een reden is waarom GS hier niet toe overgaan, verneemt zij graag meer uitleg.

De heer **Mangal** (DENK) spreekt als gevolg van een coronabesmetting in via MS Teams. Hij bedankt de Rekenkamer voor het heldere rapport. Hoe denkt de provincie de bekendheid van de provinciale regelgeving voor beschermingsgebieden actief te kunnen vergroten? DENK constateert dat de provincie bij de informatieverstrekking toch een relatief passieve rol inneemt. Zij zet het op de website en meent daarmee te hebben voldaan aan haar informatieplicht. Hoe kijkt de gedeputeerde hier zelf tegenaan?

Daarnaast wordt gesproken over een toekomstige schaarste van drinkwater. De heer Mangal zou graag een kruisbestuiving zien met de Datacenterstrategie, aangezien datacenters grootverbruikers en vervuilers van drinkwater zijn.

De **voorzitter** bedankt de heer Mangal (DENK) voor diens inbreng en wenst hem namens de commissie van harte beterschap. Zij geeft het woord aan gedeputeerde Loggen voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):
Gedeputeerde Loggen heeft in zijn loopbaan als bestuurder een behoorlijke hoeveelheid Rekenkamerrapporten mogen behandelen. Hij heeft bijna altijd de aanbevelingen van de Rekenkamer ruimhartig genomen, aangezien hij deze beschouwt als een versterking van het beleid. Een en ander geldt ook voor onderhavig rapport. De Rekenkamer heeft in dezen wederom het accent weten te leggen op een aantal verbeterpunten. Het is dan best spannend om als gedeputeerde drie aanbevelingen niet over te nemen. Dit moet uiteraard ook onderbouwd kunnen worden. GS menen dit te hebben gedaan.

Aanbeveling 2 voelt in de huidige fase als een auto met twee sturen. Deze heeft namelijk betrekking op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), dat eerst nog vastgesteld dient te worden. GS hebben aangegeven dat de aanbeveling thans niet in deze vorm kan worden overgenomen. Zij begrijpen echter wat de Rekenkamer bedoelt. Op het moment dat het DSO in werking is getreden, zullen GS bekijken hoe een en ander op een eenduidige manier kan worden opgepakt.

Wat betreft aanbeveling 5 heeft de provincie ervoor gekozen het begrip "groot openbaar belang" niet te definiëren. Zij doet dit wel in haar omgevingsverordening, maar vond dat in de drinkwaterverordening niet op z'n plaats. Het betreft altijd maatwerk, waardoor het risico aanwezig is dat in dezen de begrippen "generiek" en "specifiek" door elkaar heen zouden gaan lopen.

Wat betreft aanbeveling 14 is het lastig om de begrippen "redelijke drinkwaterprijs" en "goede drinkwaterprijs" eenduidig weer te geven. Er zijn te veel externe factoren die de integrale kostprijs beïnvloeden. De wet schrijft vrij vertaald voor dat de provincie drinkwater moet leveren tegen de laagste maatschappelijk aanvaardbare kosten. Dit zorgt ervoor dat er in Nederland een heel lage prijs voor drinkwater wordt betaald.

Het idee dat de ChristenUnie oppert, speelt ook al jaren door het hoofd van gedeputeerde. Een en ander wordt aangeduid met de term "grijs water", oftewel water dat uit woningen wordt afgevoerd. In Nederland worden de toiletten nog altijd doorgespoeld met drinkwater en worden heel veel branden geblust met drinkwater. Het voelt als verspilling, hetgeen in zekere zin ook het geval is. De kosten om het huidige drinkwatersysteem te veranderen zijn thans echter veel hoger dan de baten.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) concludeert dat dit komt doordat drinkwater in Nederland eigenlijk te goedkoop is. Zij meent dat het derhalve goed zou zijn om te kijken naar een prijsprikkel.

Gedeputeerde **Loggen** begrijpt die gedachte. Provincie Noord-Holland is als een van de weinige provincies 100% aandeelhouder van een drinkwaterbedrijf. Toch is het wettelijk gezien niet toegestaan om er een koptarief op te zetten. De provincie is gehouden aan de laagst mogelijke prijs. Er zitten tal van beperkingen op. Op de prijsopbouw vindt ook toezicht plaats. De provincie kan daar dus niet vrij in variëren. Drinkwater is een eerste levensbehoefte. Het is 700 keer duurzamer dan menig fles in de supermarkt en komt gewoon uit de kraan tegen een heel redelijke prijs. De beïnvloedingsmogelijkheden om een prijsprikkel te geven, ontbreekt.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) meent dat er dan wellicht een lobby in Den Haag moet plaatsvinden om die wet aan te passen. Het is haars inziens namelijk van de zotte dat het innovatie in de weg staat. Eenieder loopt rond met de gedachte dat het zonde is om schoon drinkwater gewoon weg te spoelen, maar er wordt niets tegen ondernomen. In het Rekenkamerrapport staat dat er een drinkwatertekort dreigt. Wellicht is het toch tijd om structureel iets te veranderen.

De **voorzitter** verzoekt alle aanwezigen om via haar te spreken en de microfoons uit te schakelen op het moment dat zij niet aan het woord zijn.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft nog een kleine interruptie. Als ex-kinderverpleegkundige weet zij dat er heel veel babyvoeding met drinkwater wordt aangemaakt. Zij wil er derhalve voor waken dat water overhaast duurder wordt gemaakt om besparingen te realiseren.

De **voorzitter** wijst erop dat gedeputeerde Loggen nog bezig is met zijn beantwoording in eerste termijn. Zij nodigt de Statenleden derhalve uit om voorgaande discussie in tweede termijn te voeren.

Gedeputeerde **Loggen** meent dat mevrouw Jellema (PvdA) een karikatuur maakt van de discussie die de ChristenUnie probeert te voeren. Deze behelst met name de vraag of en hoe de systemen van elkaar kunnen worden afgekoppeld om ervoor te zorgen dat het toilet niet langer met schoon drinkwater hoeft te worden doorgespoeld. Vanuit die essentie werd voorgaande discussie gevoerd. Het is niet aan de gedeputeerde om het voor de ChristenUnie op te nemen, maar hij deelt de gedachte om innovatie op dit vlak aan te jagen en dus niet zozeer om het drinkwater duurder te maken.

Gedeputeerde Loggen komt op het voorstel van DENK om een discussie te voeren in relatie met de Datacenterstrategie. Gedeputeerde acht dit niet heel zinvol, aangezien al eerder aan PS is medegedeeld dat 0,6% van de totale drinkwaterlevering als koelwater naar de huidige datacenters gaat. Voorts wordt van de toekomstige datacenters verwacht dat zij de BBT's zullen hanteren. Dit betekent dat zij op een heel innovatieve manier met water moeten omgaan en bij voorkeur systemen moeten hanteren waarbij veel minder koelwater benodigd is, dat bovendien afkomstig is uit een soort zelfvoorzienende waterberging.

Gedeputeerde Loggen deelt de zorgen over de beschikbaarheid van drinkwater op de lange termijn. De provincie is verantwoordelijk voor het grondwater, waaruit in 't Gooi drinkwater wordt gewonnen. Hierop staat een beheerprogramma dat ontoereikend is om te zorgen dat het voor de komende jaren geborgd blijft. 80% tot 90% van de provincie betrekt haar drinkwater uit het IJsselmeer. Hier speelt verzilting een rol. Rijkswaterstaat heeft hierin een heel belangrijke taak (spuiregimes). Daarnaast denkt PWN thans volop na over een manier om een nog betere voorziening voor de toekomst te realiseren, waarmee de goede kwaliteit van het drinkwater nog langer geborgd kan worden. Wellicht kan hierover op enig moment een technische briefing worden georganiseerd. In dit kader oppert gedeputeerde voorts het idee om een werkbezoek te brengen aan de Drinkwaterfabriek in Andijk. PWN zou de Staten alsdan zelf kunnen vertellen over hun toekomstplannen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of er in andere provinciale dossiers voldoende wordt gedaan om de verzilting tegen te gaan? Er wordt hier en daar namelijk ook weleens bepleit om zoet en zout water juist meer te vermengen. Voor de drinkwatervoorziening zou dit echter heel ongunstig zijn.

Gedeputeerde **Loggen** antwoordt dat daar waar het de regulering van de drinkwatervoorziening betreft altijd overleg wordt gevoerd met de provincie. Voor de kwaliteit van het oppervlaktewater is het Waterschap echter de primair verantwoordelijke. Deze instantie bekijkt heel goed wat er wel en niet kan, maar in sommige delen van de provincie Noord-Holland wordt het heel lastig om toekomstgericht te blijven werken. In sommige gebieden is de grondwaterdruk dusdanig hoog dat het zilte water omhoog geduwd wordt. In bijvoorbeeld de Haarlemmermeer ontstaan als gevolg hiervan plekken waar niets meer groeit. Met het huidige watersysteem is deze ontwikkeling nauwelijks nog terug te dringen. Dat is derhalve een uitdaging voor de toekomst. De provincie spreekt hierover met de waterschappen, ook in het kader van het thema bodemdaling. Het moet wel in een groter geheel worden bezien. Er wordt over meerdere dossiers gesproken, met respectievelijk alle stakeholders en belangenorganisaties.

Voorts werd een belangrijke vraag gesteld over de capaciteit. Toen de provincie haar taken met betrekking tot water aan de OD's overdroegen, heeft zij een onderzoek laten uitvoeren naar de capaciteit. Deze bleek op dat moment inderdaad onvoldoende. Er is toen bijgeplust om de capaciteit op niveau te brengen. Als de situatie om wat voor reden dan ook verandert en de OD meent dat er (wederom) sprake is van een capaciteitstekort, dienen hiertoe via de koninklijke weg op directieniveau signalen te worden afgegeven. Thans is dit niet aan de orde gebleken, evenmin bij navraag. GS blijven hierover echter met de OD in gesprek. Als er een valide vraag onder ligt, zullen GS naar PS komen met het voorstel om een aanpassing in de begroting door te voeren. Dat is de koninklijke weg om hetgeen de provincie met haar financiële middelen doet helder,

transparant en navolgbaar te maken.

De boringsvrije zone betreft een onderdeel van het grondwaterbeschermingsgebied. Jaarlijks overlegt de provincie met de OD over de eventuele maatregelen.

GS blijven van mening dat zij graag alle aanbevelingen uit het Rekenkamerrapport zouden willen overnemen, maar dat zij thans om hun moverende redenen een uitzondering moeten maken voor de aanbevelingen 2, 5 en 14. Zodra het mogelijk is, zouden GS de drie aanbevelingen alsnog willen overnemen, maar in deze fase zijn zij nog niet in staat om dit op een ordentelijke manier te doen.

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft nog een interruptie. Afgelopen PS-vergadering heeft gedeputeerde duidelijk toegezegd dat hij namens PS aan de OD zou vragen om te kijken naar de financiële situatie als gevolg van het Rekenkamerrapport. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat PS tot sint-juttemis moeten wachten tot het moment waarop de directie van de OD op het idee komt om hen te informeren over wat zij al dan niet wil. De Randstedelijke Rekenkamer heeft vastgesteld, blijkbaar niet via de directie maar via andere medewerkers binnen de OD, dat er sprake is van een capaciteitstekort. PS willen daar graag een reflectie op vanuit de OD zelf. In de PS-vergadering is heel duidelijk afgesproken dat deze voorafgaand aan onderhavige commissievergadering zou worden ontvangen.

Gedeputeerde **Loggen** merkt op dat de OD geen analyse heeft gegeven van het probleem zoals door de Rekenkamer is geschetst. Een en ander zal eerst verder onderzocht moet worden alvorens er iets kan worden gezegd over de noodzakelijke inzet. De interpretatie van het college is dat er thans geen signalen zijn dat er iets mankeert. Statenlid Kostic (PvdD) vraagt het college om dit formaliseren. Gedeputeerde Loggen zal hiertoe contact opnemen met collega Olthof.

Statenlid **Kostic** (PvdD) wil dan wel graag vóór de PS-vergadering van 13 september een reactie van de OD op de financiële middelen. Anders wordt het heel lastig om onderhavig stuk heel lastig vast te stellen.

Gedeputeerde **Loggen** antwoordt dat de OD zijn eigen dynamiek heeft. Het collega kan het verzoek van Statenlid Kostic (PvdD) hooguit aan de OD voorleggen. Gedeputeerde Loggen neemt contact op met collega Olthof omtrent de juiste formulering en om te bekijken of het mogelijk is om een ander voor de PS-vergadering kenbaar te maken.

De **voorzitter** noteert dat gedeputeerde een en ander heel snel in gang zal zetten.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) heeft het gevoel dat haar vragen niet volledig beantwoord zijn, ondanks het feit dat gedeputeerde een uitgebreide toelichting heeft gegeven. Haar eerste vraag heeft betrekking op een passage op pagina 13, waarin staat dat bij het maken van nieuwe plannen er geen regels zijn opgesteld voor de bescherming van drinkwaterbronnen. Mevrouw Gonggrijp hoort graag of deze passage nog wordt aangepast, al dan niet in de update van de Omgevingsvisie.

De tweede vraag van mevrouw Gonggrijp heeft betrekking op de constatering dat de provincie Noord-Holland als enige geen "boringsvrije zones" heeft op plekken waar ook

drinkwaterwinning plaatsvindt. D66 verneemt hierop graag nog een reactie van gedeputeerde.

De **voorzitter** constateert dat er niet nog meer onbeantwoorde vragen zijn en geeft het woord aan gedeputeerde Loggen.

Gedeputeerde **Loggen** antwoordt dat de provincie Noord-Holland buitengewoon zorgvuldig is met boringen. Alle aanvragen lopen altijd via GS. Boringen brengen de nodige risico's met zich mee en GS willen de garantie hebben dat deze nooit interveniëren met de kwaliteit van het drinkwater. Op het moment dat die garantie wordt verkregen, zien GS geen aanleiding om de boringen niet toe te staan.

De tweede vraag van mevrouw Gonggrijp (D66) is gedeputeerde even ontschoten.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) herhaalt dat op pagina 13 van het Rekenkamerrapport staat dat bij het maken van nieuwe plannen is geconstateerd er eigenlijk geen extra eisen worden gesteld aan de effecten van de plannen op de drinkwatervoorzieningen.

Gedeputeerde **Loggen** geeft aan dat hij het antwoord hierop thans niet paraat heeft en dat hij een en ander nader zal moeten bekijken. Hij komt hier bij mevrouw Gonggrijp op terug.

De heer **Mangal** (DENK) vraagt hoe de provincie denkt de bekendheid van de provinciale regelgeving voor beschermingsgebieden actief te kunnen vergroten. DENK constateert dat de provincie bij de informatieverstrekking een relatief passieve rol inneemt. Zij zet het op de website en meent daarmee te hebben voldaan aan haar informatieplicht. Hoe kijkt de gedeputeerde hier zelf tegenaan?

Gedeputeerde **Loggen** antwoordt dat dit op de geëigende manier gebeurt, via de borden en nieuwe wetgeving.

De **voorzitter** constateert dat de eerste termijn is afgerond en dat er behoefte bestaat aan een tweede termijn. Zij verzoekt de Statenleden hierin ook in te gaan op het voorstel van GS om in de voordracht alle aanbevelingen over te nemen, minus aanbevelingen 2, 5 en 14.

Tweede termijn

De heer **Cardol** (GL) benadrukt nogmaals dat de huidige voordracht wat GroenLinks betreft in orde is. Zijn fractie gaat er derhalve mee akkoord dat de aanbevelingen 2, 5 en 14 niet worden overgenomen.

De heer Cardol maakt voorts van de gelegenheid gebruik om zijn diepe instemming uit te spreken over het punt van mevrouw Hoogendoorn (CU), los van de wijze waarop het kan worden vormgegeven en met welke prikkels. Het zou natuurlijk fantastisch zijn als op dat terrein vooruitgang kan worden geboekt.

De **voorzitter** constateert dat een aantal fracties in de eerste termijn heeft aangegeven dat alle

punten uit het Rekenkamerrapport dienen te worden overgenomen. Begrijpt zij goed dat de beantwoording van gedeputeerde Loggen daar voor hen geen verandering in heeft gebracht?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) moet een en ander terugkoppelen aan haar collega die normaliter onderhavig dossier behandelt. Voorts heeft zij nog een opmerking in de richting van mevrouw Hoogendoorn (CU). Het CDA is voorstander van innovaties, maar niet van kostprijsverhogingen van water.

De **voorzitter** stelt voor om de huidige voordracht met alle 14 aanbevelingen te handhaven en als zodanig door te leiden naar de PS-vergadering op 12 september a.s. De vervolgvraag luidt of het dan als bespreekstuk dient te worden geagendeerd.

De heer **Roosendaal** (VVD) merkt op dat de beantwoording van de gedeputeerde voor zijn fractie duidelijk was. De VVD volgt derhalve GS op dit punt.

De **voorzitter** constateert dan toch dat er enig verschil van inzicht is. Een aantal fracties meent dat alle aanbevelingen in de voordracht vermeld moeten blijven. Daarentegen zijn er ook een aantal fracties die GS volgen wat betreft het niet overnemen van de drie genoemde aanbevelingen. Op basis hiervan concludeert de voorzitter dat het sowieso wordt doorgeleid als een bespreekstuk, hetgeen door de Statenleden wordt beaamd.

Thans resteert nog de vraag op welke manier de voordracht wordt ingebracht. De voorzitter gaat over tot een telling middels handopsteking. Zij constateert dat vijf fracties instemmen met de voordracht waarin alle 14 aanbevelingen gehandhaafd blijven. Twee fracties stemmen in met de voordracht zoals voorgesteld door GS (zonder aanbevelingen 2, 5 en 14).

De heer **Mangal** (DENK) onthoudt zich voorlopig van stemming, aangezien hij eerst wil overleggen met zijn fractie.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft in de eerste termijn reeds aangegeven dat het CDA kan leven met het uitzonderen van de drie genoemde aanbevelingen, aangezien de geest ervan wél wordt overgenomen.

De **voorzitter** ziet al een kleine verschuiving optreden. Zij maakt derhalve nog eenmaal een rondje langs de fracties en geeft tot slot het woord aan gedeputeerde Loggen.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) merkt op dat zij het graag nog even kort wil overleggen met haar fractie.

De **voorzitter** schorst de vergadering voor nader overleg.

Schorsing van 14.40 uur tot 14.53 uur

De **voorzitter** heropent de vergadering. Er moest duidelijkheid worden verkregen over hetgeen gebruikelijk is bij een niet-eenduidige opvatting vanuit de commissie. Het voorstel is om dan, zoals gebruikelijk, het advies van de Randstedelijke Rekenkamer over te nemen. Alle 14 aanbevelingen

blijven derhalve staan in de voordracht, die op zijn beurt wordt doorgeleid naar PS. Het staat de Statenleden vervolgens vrij om daar een aantal amendementen op in te dienen, op basis waarvan bepaalde aanbevelingen wellicht alsnog kunnen worden afgevoerd.

Statenlid **Kostic** (PvdD) informeert of het mogelijk is om voor de PS-vergadering nog een reactie te krijgen op hetgeen GS nu voorstellen? De Partij voor de Dieren gaat verder mee met het Rekenkameradvies.

De **voorzitter** informeert welke reactie Statenlid Kostic (PvdD) exact voor ogen heeft.

Statenlid **Kostic** (PvdD) doelt op een reactie van de Rekenkamer op het voorstel en de motivatie van GS om de drie aanbevelingen te schrappen.

De **voorzitter** vraagt of Statenlid Kostic (PvdD) doelt op een reactie van de Randstedelijke Rekenkamer naar aanleiding van de behandeling in onderhavige commissievergadering.

Statenlid **Kostic** (PvdD) antwoordt bevestigend.

De **voorzitter** zal het verzoek van Statenlid Kostic (PvdD) doorgeleiden.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of zij het juist begrepen heeft dat de 14 aanbevelingen in de voordracht vermeld blijven. Ten aanzien van drie genoemde aanbevelingen hebben GS een standpunt ingenomen. GS kunnen weliswaar heel goed voor zichzelf het woord voeren, maar hiermee staan ze wel op achterstand. Er dient immers op een niet zo duale wijze met coalitiepartijen te worden overeengekomen dat PS daarop gaan amenderen. Mevrouw Jellema vindt het een heel bijzondere gang van zaken.

De **voorzitter** beaamt dat het een lastige opgave betreft.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) merkt op dat als gevolg van de vraag van mevrouw Jellema (PvdA) de onduidelijkheid voor haar reeds is weggenomen.

De heer **Mangal** (DENK) geeft aan dat dat zijn fractie het op sommige punten met GS eens is, maar op sommige punten niet. De heer Mangal weet echter niet hoe hij een en ander goed zou kunnen verwoorden in een motie en vraagt of de Griffie daar wellicht ideeën over heeft.

De **voorzitter** geeft graag het woord aan gedeputeerde Loggen voor een voorstel.

Gedeputeerde **Loggen** zal kijken of het past binnen de regels van het duale spel als GS bij de voordracht een memo voegen over de wijze waarop zij de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer lezen, opdat de Statenleden die kunnen betrekken bij hun beraadslagingen. Op die manier hoeven de Statenleden hun dualistische opvattingen daarover geen geweld aan te doen. Wellicht leidt dit tot een werkzame oplossing.

De **voorzitter** meent dat dit een prettig en werkbaar voorstel is. Omdat het van GS afkomstig is,

heet het wellicht geen "amendement", maar het zou als voorstel tot aanpassing alsnog kunnen worden ingebracht. De voorzitter vraagt of de commissieleden ermee akkoord kunnen gaan dat het onderwerp op deze manier wordt doorgeleid naar de PS-vergadering en als bespreekstuk worden behandeld.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) wil nog meegeven dat naast GS ook de oppositie betrokken mag worden.

De **voorzitter** meent dat dit voor zich spreekt, maar het is goed dat mevrouw Hoogendoorn het nogmaals benadrukt.

De voorzitter vat het voorstel als volgt samen. De voordracht, inclusief de 14 aanbevelingen, wordt ongewijzigd doorgeleid naar PS. Hieraan zal een memo van GS worden toegevoegd. Beide stukken worden besproken in de PS-vergadering op 13 september a.s. De commissieleden stemmen hiermee in.

9. Rondvraag gedeputeerde Loggen (Water, WED, CPMR)

Er is één aanmelding voor de rondvraag ontvangen, te weten van mevrouw Gonggrijp (D66). Zij heeft de twee navolgende vragen:

- Een vraag over het meenemen van de conclusies van het IPCC-rapport en Waterbeleid;
- Een vraag over natuurontwikkeling bij de IJsselmeerdijken.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) heeft de eerste vraag al eerder gesteld en verontschuldigt zich voor het feit dat zij zichzelf zal herhalen. Hopelijk kan gedeputeerde echter alsnog reflecteren op de wijze waarop het IPCC-rapport wordt meegenomen.

De tweede vraag heeft te maken met de dijkverzwaring die thans in volle gang is. D66 vraagt zich af of er al wordt nagedacht over verdere natuurontwikkelingen in het gebied. Zo nee, waarom niet? Zijn er inmiddels nieuwe inzichten op het gebied van natuur die de provincie wellicht kan meenemen?

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):
De eerste vraag van mevrouw Gonggrijp (D66) betreft hoofdzakelijk het IPCC-rapport. Zoals de commissie weet, zijn er eerdere rapporten verschenen waarin de urgentie al werd benadrukt. Deze zijn ook meegenomen in de plannen op Rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het nieuwe rapport spreekt echter van een hogere urgentie. Een en ander zal vertaald moeten worden naar nationale plannen. Het zal betrokken worden bij de KNMI-scenario's die op hun beurt worden meegenomen in het Deltaprogramma. Vervolgens verwaait het weer naar de provincie en gemeenten. Naar verwachting zullen de eerste effecten zichtbaar worden in 2023.

Voorts stelde mevrouw Gonggrijp een vraag met betrekking tot natuurherstel en -ontwikkeling rondom de dijkversterkingen. Zoals de commissie weet, gebeurt dit vanuit een breed programma. Bij de presentatie van de tracés en de onderwerpen heeft de provincie laten zien hoe daar per dijkvak mee wordt omgegaan. Het ene dijkvak krijgt bijvoorbeeld een vooroever (tegen de oploop van golven, maar ook ter bevordering van de biodiversiteit). Het betreft een heel gevarieerd

programma waarbij gekeken wordt naar het maximale herstel per vak.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) kan zich voorstellen dat er tijdens het traject van de dijkverzwaring ook nieuwe inzichten ontstaan. Is er ruimte om op basis hiervan aanpassingen te doen in de reeds aanwezige plannen? Wat is hiertoe het besluitvormingsproces?

Gedeputeerde **Loggen** begrijpt de vraag. Het gevaar is echter dat als hij daar nu een antwoord op geeft, het net de nuance mist waar mevrouw Gonggrijp eigenlijk naar op zoek is. Gedeputeerde vraagt derhalve of mevrouw Loggen het goed vindt dat hij hier schriftelijk op reageert.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) gaat hiermee akkoord.

De **voorzitter** informeert of er nog andere rondvragen zijn voor gedeputeerde Loggen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft haar rondvraag niet vooraf ingediend, maar zou graag het volgende ter overweging meegeven aan gedeputeerde Loggen. Afgelopen weekend werden in de Helderse Courant zorgen geuit over de verzilting van het oppervlaktewater en inlozing van zout water op de kop van het Noord-Hollands Kanaal, en de mogelijke gevolgen daarvan voor de landbouw en de boeren. Een en ander kwam zojuist al even kort aan bod bij de behandeling van agendapunt 8.b. Staan deze actualiteiten rond verzilting bij de gedeputeerde op het netvlies?

Gedeputeerde **Loggen** antwoordt bevestigend. Mevrouw Jellema (PvdA) vraagt echter ook om een toelichting. De actualiteiten rond verzilting staan zeker bij gedeputeerde op het netvlies, zeker ook omdat de problematiek toeneemt. Dit geldt niet alleen voor de Noordkop, maar ook voor de nieuwe Zeesluis bij IJmuiden, waar sprake is van een veel grotere zoutinlaat. Daar wordt gewerkt met een systeem van selectieve onttrekking en een bellenscherm. Er zijn daar vrij stevige infrastructurele ingrepen. Bij selectieve onttrekking wordt een geul gegraven. Zout water is zwaarder, zakt in de geul en wordt vervolgens weer afgevoerd naar zee. Iets soortgelijks was reeds in werking bij de Helsdeur en de Koopvaardersschutsluis. In Den Helder c.q. de Noordkop speelt voorts de problematiek met kwelwater dat onder de duinen door komt en voor verzilting. De provincie zal ook steeds veel zwaardere inspanningen moeten leveren om te zorgen dat het systeem, waarvoor het waterschap in eerste instantie verantwoordelijk is, kan blijven functioneren.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Loggen voor diens beantwoording en sluit de agendapunten wat betreft de portefeuille Water.
Zij gaat over tot een korte schorsing om een wisseling mogelijk te maken.

Schorsing van 15.06 uur tot 15.10 uur

10. A-agenda Natuur

10.a Provinciaal inpassingsplan Schil Naardermeer
10.b Onteigening Schil Naardermeer

De **voorzitter** heropent de vergadering en herhaalt de mededeling van vanmorgen dat

gedeputeerde Rommel vandaag helaas afwezig is. Gedeputeerde Loggen neemt de honneurs waar. Agendapunten 10.a. en 10.b worden gevoegd behandeld.

De voorzitter geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn

Eerste termijn

De heer **Klein** (CU) merkt op dat de verbeteringen van het natuurgebied Naardermeer al geruime tijd lopen. Vandaag wordt gesproken over een volgende stap in het proces, te weten het Provinciaal Inpassingsplan (PIP). Wat de ChristenUnie betreft ziet het er goed uit. Er zijn wel zorgen van omwonenden, met name over de verhoging van de grondwaterstand en de effecten. De ChristenUnie heeft de verschillende zienswijzen goed bestudeerd. Door de anonimisering, die gelet op de privacywetgeving door allen wordt toegejuicht, is het echter lastig te achterhalen van welke percelen de klachten afkomstig zijn.

Desalniettemin heeft de ChristenUnie de indruk dat er adequaat is gereageerd. Zij is met name tevreden over de toezeggingen die het waterschap heeft gedaan om de effecten goed te blijven monitoren met behulp van peilbuizen.

Voorts ligt er het voorstel om drie percelen voor te dragen voor onteigening. De ChristenUnie realiseert zich dat dit voor betrokkenen heel pijnlijk is. Zij dringt erop aan om zorgvuldig met deze mensen om te gaan en echt te zoeken naar maatwerk, zoals eventuele mogelijkheden om het bedrijf te verplaatsen.

Tot slot vraagt de heer Klein of in de uitvoeringskosten voor de inrichting ook de kosten voor de onteigening zijn opgenomen. Is er een schatting te geven van de hoogte van die onteigeningskosten?

Mevrouw **Strens** (D66) kan instemmen met het Provinciaal Inpassingsplan. De partij ondersteunt de natuurambities in het gebied en de voorgestelde inrichting van de schil als hydrologische en ecologische buffer. D66 wil wel een meer generieke opmerking meegeven. Uit de zienswijzen en de inspraak van hedenmorgen blijkt dat er toch nog wat zorgen leven, onder andere over de voorgenomen peilverhoging. Voorts wordt het project niet alleen uitgevoerd door de provincie, maar ook door het waterschap en gemeenten. Mevrouw Strens roept op om met alle partijen in een open gesprek te blijven en naar elkaars punten te blijven luisteren. D66 is ervan overtuigd dat het mogelijk is om in de uitvoering eventuele zorgen van inwoners weg te nemen.

Mevrouw Strens wijst op een artikel in het NRC van afgelopen weekend over de onteigeningsprocedure in de Krimpenerwaard. De provincie Zuid-Holland en gemeenten aldaar zijn eveneens bezig met een onteigeningstraject ten behoeve natuur. De betrokken bewoners hebben echter zorgen en vinden de manier waarop zij bejegend worden niet prettig. Mevrouw Strens zou willen oproepen om ervoor te zorgen dat het in de provincie Noord-Holland op een andere manier gebeurt en dat er over twee jaar een mooie krantenkop in de krant staat met een mooie foto van de nieuwe natuur en het bericht dat iedereen trots is op wat er met elkaar is bereikt.

Tot slot heeft mevrouw Strens een opmerking over de onteigeningslijst. Eerder is in dit huis

afgesproken dat er terughoudend zou worden omgesprongen met het delen van namen en kadastrale gegevens. Op de lijst is echter in alle openbaarheid te lezen welke eigenaren het betreft. D66 verzoekt derhalve nogmaals om terughoudend te zijn met het verspreiden van dergelijke gegevens als dat niet noodzakelijk is.

De heer **De Wit** (VVD) sluit zich volledig aan bij de zorgvuldigheid die betracht moet worden in dit soort processen. In de beantwoording van de technische vragen is dat ook gebeurd.
Het mooiste scenario zou zijn als er met de betreffende grondeigenaren een minnelijke regeling getroffen kan worden. Dat zou volgens de VVD-fractie prioriteit moeten krijgen. De onteigeningsmaatregel beschouwt zij als een uiterste maatregel. Omdat die terughoudendheid ook door het college wordt betracht, stemt de VVD echter in met de voordracht.

In de zienswijzen heeft de VVD de zorgen gelezen over de effecten van de verandering van het waterpeil in de omliggende gebieden. Het college heeft hier adequaat op geantwoord. de VVD is echter zeer geïnteresseerd in de monitoring. De heer De Wit sluit zich volledig aan bij de woorden van mevrouw Strens (D66) dat het een kwestie van een goede dialoog betreft. Deze zal ertoe bijdragen dat over twee jaar gesproken kan worden over een succesvol gebiedsproces.

De heer **Cardol** (GL) geeft aan dat GroenLinks blij is met de vorderingen die worden gemaakt om de schil rond het Naardermeer een natuurbestemming te geven, om zo de kwaliteit van een van de oudste natuurbeschermingsgebieden te bevorderen. Wat GroenLinks mag dit voorbeeld op meer plekken gevolgd worden. De fractie is echter niet ongevoelig voor de zorgen van omwonenden, zoals vanmorgen ook verwoord door de inspreker (de heer Wesseling).

De heer Cardol pakt er twee punten uit. De muggenoverlast betreft an sich een logische zorg. De afgelopen twintig jaar zijn hier al diverse onderzoeken naar uitgevoerd en veel rapporten over verschenen. Het moet derhalve niet zo ingewikkeld zijn om de zorgen hierover weg te nemen, los van het feit dat Nederland een delta is waar af en toe water blijft staan. De heer Cardol verwacht echter dat er geen sprake hoeft te zijn van muggenoverlast.

Het tweede punt van de heer Wesseling betreft de actieve afvoer van kwelwater. De heer Cardol vraagt het college om na te gaan waar er eventueel kwelwater naar boven komt dat voor ernstige vernatting en aantasting van huizen zou kunnen zorgen. Indien zich een dergelijke situatie voordoet, vindt GroenLinks het iets te kort door de bocht om betrokkenen dan af te schepen met de mededeling dat zij een beroep kunnen doen op een potje voor planschade. De heer Cardol kan zich echter niet voorstellen dat er op die manier gehandeld zal worden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat, gezien de grote impact op waterbeheer, onderhavig onderwerp ook bij het waterschap is besproken. Er is behoorlijk veel weerstand en ongerustheid onder de omwonenden, zoals ook zichtbaar is in de toegezonden stukken. Dit maakt het CDA ook ongerust. Wordt er wel voldoende rekening gehouden met de omwonenden? Er zijn onder meer veel zorgen over peilverhogingen en effecten op omliggende woningen en bedrijven. Kunnen zij planschade indienen als de peilverhoging negatieve gevolgen voor hen heeft en gaan GS daar dan ruimhartig mee op? Of wordt het een onbegaanbare weg, zoals de inspreker van hedenmorgen ook aangaf?

De heer Wesseling gaf voorts aan dat er grote zorgen zijn over de verhoging van het peil en waterschade in kelders, tuinen en landerijen aan de rand van het gebied. Hij sprak namens dertig omwonenden. Het CDA hoort graag van de gedeputeerde of de garantie kan worden afgegeven dat er geen waterschade ontstaat als gevolg van onderhavig plan. Om een garantie te kunnen afgeven, is natuurlijk ook monitoring nodig. Kan gedeputeerde toezeggen dat die ook daadwerkelijk plaatsvindt? Is hij voorts bereid om een goede planschaderegeling te verzorgen ingeval er wél schade mocht ontstaan?

Mevrouw Koning-Hoeve wijst op het feit dat de A1 vlak langs het Naardermeer loopt en ook auto's veel invloed op natuur hebben. Gaat de uitbreiding van de natuur in de toekomst nog gevolgen hebben voor bestaande wegen en bedrijven? Is daar een studie naar verricht? Zo ja, kunnen de Staten de resultaten daarvan inzien?

Bij de agrariërs in het gebied leven er zorgen als gevolg van de gedwongen onteigening. Het CDA heeft vernomen dat drie personen onteigend zullen worden. De betreffende namen staan thans in de stukken vermeld. Mevrouw Koning-Hoeve vindt dit net als mevrouw Strens (D66) onwenselijk en informeert of het mogelijk is om deze gegevens per omgaande uit het plan te schrappen.

Mevrouw Koning-Hoeve roept het college op om creatiever te zijn en een oplossing te vinden waarbij de grondeigenaren alsnog een plek kunnen vinden in het nieuwe plan dan wel een compensatie kunnen ontvangen. De CDA-fractie hoort graag of die weg nog openligt, aangezien zij tegen gedwongen onteigening is.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) merkt op dat de woorden van mevrouw Strens (D66) haar uit het hart gegrepen zijn. De PvdA zou graag hetzelfde willen bepleiten, vooral ten aanzien van de voorgenomen onteigening. Mevrouw Jellema refereert eveneens aan de quotes uit de Krimpenerwaard in het NRC van 28 augustus jl. Het lastige van onteigenen is dat het niet altijd een pure geldkwestie betreft. De psychische gevolgen van de wijze waarop een gemeente of provincie zich opstelt, zijn enorm. Mevrouw Jellema roept net als mevrouw Strens (D66) op tot een uiterst zorgvuldig proces als de weg van onteigening dient te worden ingeslagen.

Tot slot wijst mevrouw Jellema op een artikel in het NRC van vandaag waarin staat dat indien Nederland op grote schaal tot onteigening zou overgaan, het stikstofprobleem is opgelost. Het is derhalve een duivels dilemma.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dat de PVV zich in grote lijnen kan vinden in de woorden van mevrouw Koning-Hoeve (CDA). Verder ziet de fractie het nut en de noodzaak van onderhavig plan niet in. Het terugdringen van agrarische belasting en stikstofdepositie is volgens de PVV onnodig. Daarnaast vindt de fractie het gebruik van het zware onteigeningsinstrument een slechte zaak. De stikstofcrisis bestaat volgens de PVV niet. Het is ook heel wonderlijk dat deze crisis bij de landsgrenzen van Nederland weet te stoppen. Alsof de stikstofmoleculen topografisch begaafd zouden zijn.

De PVV houdt van natuur, maar zij is tegen "tekentafelnatuur" die bij allerlei mensen met de nodige dwang, nadelen en ongemakken door de strot wordt geduwd. De fractie zal dientengevolge tegen het voorliggende besluit stemmen.

Kijkend naar de toekomst meent de heer **Zoon** (PvdD) dat het duivelse dilemma wel meevalt, zeker als de provincie er goede en slimme keuzes in maakt en alle partijen in het proces meeneemt. Het heeft alleen wat durf en lef nodig. Er wordt al heel lang gewerkt aan het herstelplan, te weten vanaf 1993, en lijkt nu op een hoogtepunt te komen. De Partij voor de Dieren is heel blij dat uiteindelijk het belangrijkste argument, Natura 2000, gaat gelden. Zij verwacht dat de gevolgen van de vermesting nog wel geruime tijd merkbaar zullen zijn. Met het PIP wordt het planologisch hoogtepunt bereikt, maar voor het gebied moet het hoogtepunt nog komen. De heer Zoon verwacht dat de bewoners rond het gebied dat ook zullen gaan ervaren, vooral als ze jaarlijks meegenomen worden in de voortgang en monitoring.

Meer biodiversiteit zal ook gunstig zijn voor de stabiliteit in het gebied. Het wegvallen van eiwitrijk grasland zal foerageergebied voor ganzen verminderen en andere soorten juist een kans geven. Gedeputeerde Rommel is in de wandelgangen vaak positief geweest over het Naardermeer. De Partij voor de Dieren begrijpt waarom en kan instemmen met het PIP en de noodzakelijke onteigening.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Loggen voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):
Gedeputeerde Loggen beaamt dat er in onderhavig dossier zeer grote zorgvuldigheid is betracht. Dat is ook nodig omdat er sprake is van direct belanghebbenden in de omgeving. Gedeputeerde wijs op het gezegde: "*men lijdt het meest door het lijden dat men vreest*". Wat betreft de verhoging van het waterpeil, is er sprake van een uitvoerig monitoringsprogramma, een peilnetwerk en een gelaagde opbouw van maximaal 5 centimeter per jaar. Het is niet zo dat men in één stap van de kelder naar de zolder gaat en dat de gevolgen niet meer te overzien zijn. Mocht het in een nieuwe jaarschijf toch fout dreigen te gaan, kan er heel snel terug gemanaged worden. Kortom, er zijn voldoende zekerheden ingebouwd om het op een heel verantwoorde en zorgvuldige manier te beheersen.

Onteigening brengt vanzelfsprekend altijd onrust met zich mee. Gedeputeerde gaat ervan uit dat alle aanwezigen het met hem eens zullen zijn als hij benadrukt dat dit het ultieme instrument betreft. Hier gaat echter een lange weg met maatwerk aan vooraf, op basis van redelijkheid en billijkheid. Pas als een en ander niet met elkaar in balans kan worden gebracht en al het maatwerk uiteindelijk tot niets heeft geleid, komt men ultimo uit op onteigening.

Schil Naardermeer is een van de eerste onteigeningstrajecten op grond van Natura 2000. De provincie heeft weliswaar vaker onteigend, maar deze trajecten had veelal te maken met infrastructuur. Gedeputeerde Loggen vermoedt dat het vaker zal gaan voorkomen, ook omdat de Staat opdracht heeft gegeven tot een enorme uitbreiding van het areaal natuur. Het college kan niet de garantie afgeven dat men er altijd op basis van maatwerk met elkaar uit zal komen. Onteigening is het laatste instrument dat men wil inzetten, maar het moet wel mogelijk zijn.

Gedeputeerde Loggen meent dat een en ander enkel mogelijk is als er een vertrouwensbasis is. Dat wat er uit de monitor komt, moet helder, transparant, navolgbaar en controleerbaar zijn. De

gedeputeerde is ervan overtuigd dat dit het geval is.

Wat betreft de vragen over mogelijke muggenoverlast, antwoordt gedeputeerde dat er vanuit verschillende Rijksprogramma's bovenop wordt gezeten om te kijken hoe de muggenstand zich in Nederland ontwikkelt en welke risico's hieraan verbonden zijn. Een en ander is niet alleen beperkt tot het Naardermeer en geldt voor heel Nederland, dat een nat land betreft in een natte delta. Het risico op muggen zit volgens gedeputeerde meer in klimaatverandering dan in het uitbreiden van een moerasgebied.

Gedeputeerde Loggen geeft aan dat er wat de waterpeilverhoging nooit garanties afgegeven kunnen worden. Het is wel mogelijk om een soort infrastructuur te realiseren (monitoring, peilbuizen etc.) waarmee verschillende waarborgen worden ingebouwd. Mocht er dan toch schade ontstaan, dan is het mogelijk om deze te adresseren, te herleiden en op te lossen. Een en ander zit allemaal opgesloten in onderhavig voorstel, waarbij er natuurlijk ook een belangrijke verantwoordelijkheid voor het waterschap ligt.

De **voorzitter** heeft nog geen antwoord gehoord op de vraag van GroenLinks over (de afvoer van) het kwelwater. Voorts mist zij nog een reactie op de opmerking van onder meer D66 over de te betrachten terughoudendheid bij het openbaar maken van namen en percelen in onteigeningsprocedures.

Gedeputeerde **Loggen** wijst in dit kader ook op het door het CDA genoemde onderzoek met betrekking tot de periferie van Naardermeer. Hij heeft hierover geen antwoord paraat en zal nagaan of er al een breder beeld bestaat over de mogelijke toekomstige consequenties voor bestaande wegen en bedrijven.

Voorts zal gedeputeerde terugleggen dat als het publiceren van namen om juridische redenen niet noodzakelijk is, deze met onmiddellijke ingang uit de stukken moeten worden verwijderd.

De vraag over het kwelwater heeft gedeputeerde niet meer helemaal helder voor ogen. Hij verzoekt de heer Cardol (GL) deze derhalve te herhalen.

> De heer **Cardol** (GL) meent dat de heer Wesseling vanmorgen tijdens zijn inspraak aangaf dat als de hoeveelheid water in het Naardermeer toeneemt, er door de waterdruk kwel ontstaat in het omliggende gebied. In het stuk staat geen berekening over wat het zal betekenen voor het water in de tuinen. Is er een regeling waarmee het kwelwater versneld kan worden afgevoerd?

Gedeputeerde **Loggen** heeft impliciet gezegd dat men door de gelaagde peilverhoging van maximaal 5 centimeter per jaar eigenlijk al in een heel vroeg stadium de effecten kunt zien. Op die wijze kan uiteraard onmiddellijk worden ingegrepen en kan de eventuele kwel in de omgeving worden gestopt of zelfs worden teruggedraaid. Als desondanks het idee bestaat dat betrokkenen er met de overheid niet uitkomen, zal men de Staten onmiddellijk weet te vinden. Mocht het college uiteindelijk niet al te bereidwillig zijn, is gedeputeerde ervan overtuigd dat er in de Staten alsnog een discussie zal ontstaan teneinde het op een redelijke en billijke manier met elkaar op te lossen.

Gedeputeerde Loggen begrijpt de zorgen, zeker als men in één keer van de kelder naar de zolder zou gaan, maar dat is in dezen niet aan de orde. Bovendien betreft het vooralsnog enkel hemelwater en is er geen enkele sprake van waterinlaat. Het is derhalve nog maar de vraag of die stijging van 5 centimeter per jaar überhaupt gehaald wordt. Dit laat gedeputeerde echter aan de deskundigen.

De heer **Klein** (CU) had een vraag over de uitvoeringskosten van €7,2 miljoen. Is dit inclusief de mogelijke kosten voor de onteigening? Zo niet, aan welke orde van grootte moet dan worden gedacht?

Gedeputeerde **Loggen** antwoordt dat de onteigeningskosten niet zijn meegenomen in de uitvoeringskosten.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Loggen voor diens beantwoording in eerste termijn en constateert dat er behoefte is aan een tweede termijn.

Tweede termijn

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) hoort gedeputeerde zeggen dat hij niet de garantie kan geven dat er geen waterschade zal ontstaan, maar dat er wel een goede monitoring komt. Over de planschaderegeling heeft zij echter nog geen goede toezegging gehoord. Wordt die op een acceptabele manier opengesteld zodat mensen daar ook echt gebruik van kunnen maken?

Gedeputeerde zei ook dat het als er kwel ontstaat, het plan wordt gestopt of teruggedraaid en dat er op dat moment goed wordt gehandeld. Kan die toezegging worden vastgelegd?

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):
Voorkomen moet worden dat de overheid zich vervreemdt van haar omgeving. Het opzetten van een zorgvuldig proces (met o.a. een maximale peilstijging van 5 centimeter per jaar en de aanleg van peilbuizen) is bedoeld om te waarborgen dat, mocht het toch fout gaan, tijdig ingegrepen kan worden. Gedeputeerde verwacht dat er tegen die tijd andere bestuurders zijn aangetreden. Indien het waterpeil alsdan iets wordt verhoogd en er dientengevolge toch schade ontstaat, gaat gedeputeerde ervan uit dat ook die bestuurders zich gehouden voelen om die peilverhoging niet door te zetten. Dat is niet meer dan goed fatsoen. Gedeputeerde weet niet of het vastgelegd moet worden en beschouwt dit als voer voor de juristen. Hij meent dat er in het systeem voldoende waarborgen zitten waarmee de bewoners en ook de Staten (als zijnde volksvertegenwoordiging) een signaal kunnen afgeven op het moment dat het mis dreigt te gaan. Gedeputeerde Loggen ziet niet in wat het hebben van nog meer waarborgen zou toevoegen.
In het voorstel staat een opmerking over planschade. Deze is beperkt omdat de verwachting is dat het niet tot schade zal leiden. Mocht dit wel het geval zijn, dan weet gedeputeerde zeker dat de Staten met elkaar staan voor rechtvaardigheid en dat daar dan aan tegemoetgekomen zal worden. Om het aan de voorkant tot op drie cijfers achter de komma vast te leggen, vindt gedeputeerde een lastige figuur. Er bestaat ook altijd een mate van onzekerheid die niet door de provincie kan worden beïnvloed.
Gedeputeerde meent dat er een goed onderbouwd en afgewogen voorstel ligt, waarin de risico's

verwaarloosbaar zijn als gevolg van de ingerichte systematiek.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) hoort gedeputeerde zelf zeggen dat er dadelijk nieuwe volksvertegenwoordigers en gedeputeerden zullen aantreden. Juist daarom vindt zij het zo belangrijk dat die toezegging wordt vastgelegd.

Gedeputeerde **Loggen** vindt het lastig om op dit moment zo'n vergaande toezegging te doen. Hij zal derhalve met de portefeuillehouder, gedeputeerde Rommel, bespreken of dit op een of andere manier kan neerdalen. Hierop zal tijdig bij de commissie worden teruggekomen.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor diens beantwoording in tweede termijn en vraagt de commissieleden of onderhavig agendapunt als hamerstuk kan worden doorgeleid naar PS.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vindt niet zozeer dat er nog hele discussie moeten volgen, maar zou wel graag zien dat er nog punten kunnen worden meegegeven. Voorts biedt dat de gelegenheid om te checken of hetgeen gedeputeerde Loggen met gedeputeerde Rommel zal opnemen, goed verwoord wordt.

De **voorzitter** stelt voor om uit te gaan van een hamerstuk. Als de toezegging waarop mevrouw Koning-Hoeve (CDA) doelt, kan worden gehonoreerd, zal deze schriftelijk worden toegevoegd. Indien de formulering vervolgens niet strookt met hetgeen het CDA graag ziet, zal het stuk alsnog worden onthamerd.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) meent dat het een bespreekstuk moet worden.

De **voorzitter** vraagt om een nadere toelichting.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) meent dat bespreken niet zinvol is. Zijn fractie heeft echter tegen gestemd. De heer Van Tiggelen heeft begrepen dat dit alleen mogelijk is als het besproken wordt.

De **voorzitter** merkt op dat de PVV gewoon een stemverklaring kan afgeven. Zij benadrukt voorts dat een hamerstuk altijd onthamerd kan worden indien er goede redenen zijn om het alsnog te bespreken.

De voorzitter concludeert dat zowel het PIP als de onteigening vooralsnog als hamerstukken worden doorgevoerd naar de PS-vergadering op 13 september a.s.

11. B-agenda Natuur

11.a Aanvraag Uitvoeringsprogramma Natuur Noord-Holland 2021-2023 (B-agenda NLG 30-08-2021)

De behandeling van dit agendapunt wordt doorgeschoven naar de eerstvolgende commissievergadering NLG op 20 september a.s.

12. Rondvraag gedeputeerde Rommel

Bij afwezigheid van gedeputeerde Rommel worden de rondvragen betreffende haar portefeuille schriftelijk behandeld (zie ook agendapunt 2).

Er zijn twee aanmeldingen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel:

- Een vraag van mevrouw Strens (D66) over het Adviesrapport van BIJ1 met betrekking tot het ganzenbeleid
- Een vraag van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) over het Faunabeheerplan Ganzen.

De **voorzitter** schorst de vergadering.

Schorsing van 15.43 uur tot 14.51 uur

13. B-agenda Landbouw

13.a Uitvoeringsagenda Voedselvisie 2021-2022 (B-agenda NLG 30-08-2021)

De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

De heer **Van Tiggelen** (PVV) constateert dat in de jaren 2021 en 2022 €3,7 miljoen belastinggeld wordt uitgegeven aan onder meer drie eiwittransitieprojecten en consumentenbewustwording. De heer Van Tiggelen krijgt al kromme tenen bij het horen van beide begrippen, die zijns inziens behelzen dat iemand zijn eigen mening, eetgewoonten en levensvisie wil opdringen aan een ander. De Partij voor de Vrijheid vindt daar iets van. De regelingen worden nader uitgewerkt in 2021 en 2022. De fractie is dan ook benieuwd naar de uiteindelijke invulling.

Bij onderhavig beleidsonderwerp is de octopusstrategie zichtbaar, aangezien wordt ingezet op instrumenten die rekening houden met klimaat, stikstof en biodiversiteit. Voor deze niet-bestaande problemen wordt de gehele samenleving al jaren op de kop gezet. De PVV meent dat het klimaatbeleid is bedacht door nitwits met een mening, die zich verschuilen achter vermeende autoriteiten zoals het KNMI en het IPCC. Het KNMI is geen wetenschappelijk maar een meteorologisch instituut. Hier zijn geen wetenschappers werkzaam die zich bijvoorbeeld bezighouden met de infraroodeigenschappen van het CO_2-molecuul. De heer Van Tiggelen meent dat het KNMI zijn beleid enkel baseert op scenario's als ware het betrouwbare toekomstvoorspellingen, hetgeen nadrukkelijk niet het geval is. Het IPCC is een vereniging van klimaatalarmisten, opgericht door de Verenigde Naties. Zij slaan met enige regelmaat alarm. Daar zijn zij voor aangenomen. Het IPCC heeft zelf in zijn Third Assessment Report, pagina 771, aangegeven dat betrouwbare langetermijnvoorspellingen over het klimaat niet mogelijk zijn.

De **voorzitter** wijst de heer Van Tiggelen er volledigheidshalve op dat thans de behandeling van de Uitvoeringsagenda Voedselvisie 2021-2022 aan de orde is.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat het onderwerp klimaatbeleid ook in onderhavig document wordt aangehaald. Het komt overal in terug. Vandaag is de laatste dag dat de PVV hierop in zal

gaan. Na vandaag zal de fractie nog wel haar mening geven, maar gaat zij er inhoudelijk niet langer op in. Binnen dit gezelschap is het immers een kwestie van paarlen voor de zwijnen werpen.

De heer Van Tiggelen herinnert zich dat men in 1989 nog tot het jaar 2000 de gelegenheid had om de planeet te redden. Het blijft maar twee voor twaalf en het wordt nooit twaalf uur. Als het nou eindelijk een keer twaalf uur zou worden, kan men weer verder met leven. Dat zal echter niet gebeuren omdat de deadline steeds weer met tien jaar wordt opgeschoven.

De PVV heeft moeten vaststellen dat klimaatalarmisme niet te bestrijden is met relevante feiten. Zij heeft het niet kunnen winnen van de stroom aan leugens in de media. In de toekomst gaat de PVV hier minder tijd en energie in steken, waarschijnlijk tot genoegen van velen. Met energie moet je zuinig zijn. De metingen, berekeningen, natuurkunde en geologische geschiedenis van deze planeet worden genegeerd door de alarmisten. De politieke besluitvorming faalt hier opzichtig. Hopelijk duurt deze massahysterie niet lang meer, want het landschap, de natuur, het milieu en de financiën van de Noord-Hollandse burger betalen hiervoor een enorme prijs. De PVV vindt dit een slechte zaak. Zij roept dan ook op tot nuchterheid en realiteitszin.

De heer **Cardol** (GL) reageert op het besluit van de PVV om niet langer inhoudelijk op het klimaatbeleid in te gaan. Hij zal de welbespraaktheid van de heer Van Tiggelen in dezen missen en hoopt dat hij op andere onderwerpen nog wel het woord wil voeren.

De heer Cardol las deze zomer het boek "ENGAGED, Naar een krachtige regio", een uitgave van de Hanze Hogeschool in Groningen. Deze onderwijsinstelling zoekt actief naar verbindingen met de regio om de samenwerking tussen overheden, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en onderwijs te stimuleren. Een van de voorbeelden is de opzet van het project REFRAME, de nieuwe regionale voedselketen. Het idee is dat noordelijke MKB'ers in coöperatief verband vlees, groenten, granen, fruit, vis en zuivel gaan produceren, verwerken en vermarkten. Hiervoor zijn veehouders uit het Westerkwartier nodig, graan- en aardappeltelers uit Noord- en Oost-Groningen, groente- en fruittelers uit het zuiden van de provincie, en vis- en schaaldieren van de kust. Onder de beoogde afnemers bevinden zich de ziekenhuizen in de regio, samen al goed voor zeventien maaltijden per dag. Er wordt ook nagedacht over verwaarding van afvalstromen en andere vormen van circulariteit. De Rijksuniversiteit Groningen en Van Hall Larenstein zijn betrokken. De drijvende kracht is echter het Lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen van de Hanze Hogeschool, een initiatief van de gebiedscoöperatie Westerkwartier.

De heer Cardol is enigszins teleurgesteld over de manier waarop het college in de Uitvoeringsagenda omgaat met de motie van GroenLinks ten aanzien van gebiedscoöperaties. GS vonden een quickscan niet nodig en zij steunen slechts één initiatief op het terrein van de gebiedscoöperaties. De GroenLinks-fractie had de quickscan in de motie overigens ook opgenomen omdat zij niet eigenwijs wilde zijn en meende op deze manier de keuzes bij het college te laten. Het resultaat is nu echter wel heel erg mager. De heer Cardol wil gedeputeerde daarom vragen om nog eens goed te kijken naar wat er geleerd kan worden van het voorbeeld in Groningen. Hij meent dat gebiedscoöperaties heel veel kunnen betekenen voor de voedseltransitie en dat men in Groningen op een goed pad zit.

Ook in Noord-Holland zijn er initiatieven voor gebiedscoöperaties die een steuntje in de rug heel

goed kunnen gebruiken. Misschien is dat mogelijk in de vorm van een overkoepelend kenniscentrum, zoals de succesvolle innovatiewerkplaats van de gebiedscoöperatie Westerkwartier en het Lectoraat aan de Hanze Hogeschool.

In de Uitvoeringsagenda worden prima acties benoemd. De provincie heeft slechts beperkte middelen om de transitie van de landbouw te sturen. Juist daarom zijn een strategie en een duidelijk provinciaal kader belangrijk. In de agenda luiden de huidige kernwoorden "gebiedsprocessen", "netwerken" en "kennis". De huidige instrumenten zijn "subsidie", "ruimtelijke kaders", "opdrachtverlening" en "inspiratie". De heer Cardol heeft hierover nog een paar vragen.

- Het college benoemt weliswaar de rol van consumenten in de gebiedsgerichte processen, maar waar en hoe ziet men die rol dan terug? De heer Cardol waagt te betwijfelen dat er ook consumenten aan de gebiedstafels zitten, maar hij verneemt dit graag.
- De heer Cardol meent dat er nog meer dwarsverbanden kunnen worden gelegd met andere provinciale beleidsterreinen, zoals natuur en water.
- Kan de provincie de goede voorbeelden in de sector, zoals Toekomstboeren, niet nog meer ondersteunen en een podium geven? Het college wijst terecht op Herenboeren, een prachtige vorm van gemeenschapslandbouw. Er zijn echter veel meer mooie voorbeelden in de sector te noemen en te laten zien.
- In de agenda wordt gesproken over "ruimtelijke kaders" als een van de instrumenten. Het college schuift echter de motie van GroenLinks over de RO-instrumenten voor zich uit. De heer Cardol is heel benieuwd wanneer het college waarmee komt. Wat behelzen thans die ruimtelijke kaders waar GS gebruik van willen maken?
- GroenLinks zou graag nog meer willen inzetten op de samenwerking met kennisinstellingen, zoals de Amsterdam Green Campus, en initiatieven als de Food Council MRA, die burgerinitiatieven steunt en verbindingen maakt tussen producenten en consumenten.
- Tot slot hoort de heer Cardol graag van de gedeputeerde een reactie op zijn betoog over de gebiedscoöperaties. Zou zij toch nog eens willen bekijken of meer mogelijkheden op dat terrein zijn?

De heer **De Wit** (VVD) benadrukt allereerst het belang van goed en veilig voedsel. Er is nog altijd sprake van een groeiende wereldbevolking en een stijging van de welvaart, waardoor er wereldwijd alleen maar meer voedsel nodig zal zijn. De VVD ziet graag dat Nederland bijdraagt aan de doelstellingen van de Verenigde Naties en zijn landbouw daarvoor koestert. De Nederlandse landbouw is niet alleen toonaangevend vanwege het afleveren van kwalitatief goede producten met een zo hoog mogelijke opbrengst per vierkante meter en een zo laag mogelijke emissie van bijvoorbeeld schadelijke stoffen. Ook de ruime kennis van Nederland draagt bij aan die doelstelling van de Verenigde Naties. Deze kennis is misschien nog wel een belangrijker exportproduct dan die 75% aan voedselproducten die daadwerkelijk vanuit Nederland geëxporteerd worden.
De Nederlandse bevolking eet meer dan zij met haar landbouw zou kunnen produceren. 75% van de grond die nodig is voor de eigen Nederlandse consumptie ligt in het buitenland. Die nuance moet wel worden aangebracht als gekeken wordt naar de term "kringlooplandbouw". De VVD is blij dat veel belangrijke punten die zij bij de bespreking over de Voedselvisie heeft genoemd, teruggekomen in onderhavige Uitvoeringsagenda. Zij heeft destijds gezegd vooral heil te zien in het stimuleren van kennisoverdracht tussen ketenpartijen, het onderzoeken van nieuwe verdienmodellen en de randvoorwaarden daarvan, en het investeren in concrete, praktische projecten die bijdragen aan de missie die vanuit de Voedselvisie wordt beschreven.

De VVD-fractie heeft ook hoge verwachtingen van de uitvoering. De projecten die de provincie zal financieren, zijn de eerste stapjes in de sector. De VVD hoopt dat er vervolgens een vliegwiel gaat ontstaan, buiten de financiering door de provincie om. Gegeven het budget is dat wel de bescheiden rol die de provincie past. Om die hoge verwachtingen waar te kunnen maken, is het goed als de provincie in de projecten een focus aanbrengt op drie punten, namelijk het sterke verdienvermogen van de agrariër (of andere partijen in de keten), het verminderen van de emissies die bij de productie horen en een betere samenwerking in de keten. De VVD heeft er vertrouwen in dat deze punten, die eigenlijk ook zijn doorvertaald in de Uitvoeringsagenda, terugkomen in de projecten. Zij zal daar ook op gaan toetsen.

De VVD wil de bal neerleggen waar die hoort, namelijk bij de sector. In de gehele keten, bij zowel grote als kleinere bedrijven. Het moet geen feestje van overlegplatforms worden. Ondernemende boeren die zich aangesproken voelen door de visie van de provincie moeten kunnen meedoen. De provincie moet hen kunnen uitdagen en financieel kunnen ondersteunen. De VVD is heel benieuwd hoe vanuit het veld gereageerd zal worden op de verdeling van het geld zoals de provincie die thans voor ogen heeft. De VVD zal een en ander monitoren. Kunnen GS zich vinden in een benadering vanuit creativiteit en het neerleggen van de bal op de plek waar die hoort? Hoe kan dat de komende jaren met elkaar worden gevolgd?

Eind juni heeft een expertmeeting plaatsgevonden over het vitaal houden van de agrarische sector middels bedrijfsopvolging en starters. Zonder nieuwe boeren is er geen voedsel en zijn er geen bloemen. Samen met de collega van D66 heeft de VVD gewerkt aan een voorstel dat op een later moment ook in de commissie NLG behandeld zal worden. De VVD hoopt vandaag in ieder geval van het college te horen dat het ook vanuit de gelden in de Uitvoeringsagenda ruimte ziet om hierover in gesprek te gaan om alsdan te bekijken welke concrete invulling daaraan kan worden gegeven.

Statenlid **Kostic** (PvdD) geeft aan dat haar fractie graag meer inzet wil op de groene eiwittransitie. Deze wordt internationaal beschouwd als dé sleutel voor biodiversiteit en het oplossen van de klimaatcrisis. De Partij voor de Dieren sluit zich aan bij het verhaal van GroenLinks wat betreft gebiedscoöperaties. Zij meent dat er vooral gekeken moet worden naar de kansen van de groene eiwittransitie. De gebiedscoöperatie Zuid- en Oost-Groningen is hiervan een mooi voorbeeld.

Een tweede belangrijk punt is de transparantie richting de burger c.q. consument. De Partij voor de Dieren zou dit graag beter geborgd zien in onderhavig plan. Nu lijkt het namelijk alsof een producent zelf in samenwerking met een organisatie voorlichting geeft. Deze producent c.q. ondernemer heeft echter een eigenbelang. Onafhankelijke voorlichting moet beter worden geborgd.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) complimenteert het college met de goede uitleg en toelichting op de Uitvoeringsagenda. Naast complimenten plaatst het CDA echter ook enkele kritische kanttekeningen. De fractie heeft grote vraagtekens bij de tijdlijn en het feit dat alles natuurinclusief moet zijn. Het CDA had gehoopt dat de provincie in de Uitvoeringsagenda realistischer zou zijn en zou inzien dat het doel uit de Voedselvisie om binnen acht jaar (in 2030) natuurinclusief te zijn, te hoog gegrepen is en niet haalbaar is in de uitvoering. Gedeputeerde komt helaas met een Uitvoeringsagenda die dus eigenlijk niet uitvoerbaar is.

Ondertussen maken GS een soort switch van natuurinclusief naar regeneratief. In de Visie werd dit laatste begrip nauwelijks gebruikt en nu doemt het ineens regelmatig op. Er zijn veel termen in omloop voor nieuwe landbouwmethodes die men nastreeft. Partijen en organisaties bieden tegen elkaar op over hoe zij de landbouw in de toekomst willen vormgeven. In veel gevallen moeten de verdienmodellen nog ontwikkeld worden en misschien zijn deze er niet eens. Kan gedeputeerde begrijpen dat veel agrarische ondernemers met deze Uitvoeringsagenda in de hand zich nog steeds vertwijfeld afvragen welke kant zij nú weer op moeten gaan en hoe zij hun bedrijf rendabel kunnen houden? Iets wat technisch kan, wil namelijk nog niet zeggen dat het een goede teelmethode is en dat het economisch gezien ook voor elk bedrijf mogelijk is.

Gelukkig werkt de agrarische sector zelf al jaren aan duurzaamheid en is er zeker in het extensieve Noord-Holland al veel gerealiseerd. Inmiddels is er weer een toename van biodiversiteit en het sluiten van kringlopen. Deze Voedselvisie realiseren, met dit tijdspad, is echter te snel. Het is onduidelijk of het haalbaar is. Als er voorts geen goed verdienmodel achter is, is de verandering niet duurzaam. Dan stopt de food sector er namelijk na korte tijd weer mee, hetgeen niet wenselijk is.

De heer **De Wit** (VVD) vraagt of mevrouw Koning-Hoeve (CDA) in deze Uitvoeringsagenda de kans ziet om de bal neer te leggen daar waar die hoort. Kan de provincie hiermee de agrarische ondernemers uitdagen om mee te denken over mogelijke verdienmodellen?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) antwoordt bevestigend en komt daar dadelijk op terug. Zij gaf voor nu alleen aan dat de tijdslijn te kort is. Er is meer tijd nodig. Het landelijke streven bij de inzet van regeneratieve landbouw, bijvoorbeeld in de akkerbouw, is om in 2050 20% van de akkerbouw regeneratief te maken. Dat is heel wat anders dan het streven om in 2030 alles natuurinclusief te maken. Noord-Holland wil te snel. De benodigde kennis is nog voorhanden. Gedeputeerde geeft zelf al aan dat vrijwel alles op het gebied van natuurinclusieve landbouw nog experimenteel is. Daarbij komt dat de concurrentiepositie van de telers in Noord-Holland verzwakt zou kunnen worden als andere provincies een andere visie en een andere agenda op voedselteelt hanteren.

Het CDA wil een doorrekening van de gevolgen van de Voedselvisie en de bijbehorende Uitvoeringsagenda. De partij wil een doorrekening van wat deze Voedselvisie en deze Uitvoeringsagenda betekenen voor milieu, bodem, voedselvoorziening, voedselketen en het inkomen van de boer in Noord-Holland. Het CDA wil inzicht in de interactie tussen de doelen die gesteld worden en een onderzoek naar de mogelijke gevolgen voor de producten, markten en primaire telers. Gaat voedselteelt mogelijk weglekken uit Noord-Holland naar gebieden waar minder regels gelden? Dat is toch ook niet wenselijk?

Is er afstemming in nationaal en internationaal verband? Er is research nodig om de gevolgen in Noord-Holland daadwerkelijk op waarde te kunnen schatten. Gezien het feit dat de coalitie deze transitie zeer belangrijk vindt, neemt het CDA aan dat zij ook graag inzicht wil hebben in de effecten, gevolgen en haalbaarheid. Kan de gedeputeerde zorg dragen voor deze doorrekening? Kan zij daar op korte termijn opdracht toe geven?

In antwoord op de vraag van de heer De Wit (VVD) antwoordt mevrouw Koning-Hoeve dat haar fractie positief staat tegenover plannen voor participatie, zoals die ook omschreven worden op pagina 4. Het is goed verwoord dat de provincie alleen tezamen met alle partners de uitvoering van de Voedselvisie kan vormgeven. Soms wordt gedacht dat de wereld maakbaar is, maar de praktijk is weerbarstig. Noord-Holland is geen lege provincie waar nieuwe bedrijven kunnen worden neergezet die werken volgens een ideaalplaatje. Men heeft te maken met bestaande bedrijven, bestaande ruimtelijke indeling, bestaande grondsoorten en bodems. Daar moet echt goed op aangesloten worden. Er moet ruimte zijn voor open overleg en ideeën van onderop. Dit is gelukkig ook het plan.

Het CDA heeft vernomen dat een groep agrariërs uit de Beemster met zijn studieclub Regeneratieve Landbouw een project wil opzetten en daarmee de zoektocht met de provincie wil aangaan. Deze groep heeft behoefte aan onafhankelijke kennis en begeleiding die aansluit bij de bedrijfssituatie. De agrariërs geven aan dat zij contact hebben gehad met de provincie, maar dat zij nog geen toezegging hebben voor ondersteuning. Het CDA verwacht dat GS dit ambitieuze plan van boeren uit de Beemster zullen ondersteunen en faciliteren vanuit de Voedselvisie. Mevrouw Koning-Hoeve hoort graag van de gedeputeerde of zij dat gaat doen.

Tot slot vraagt mevrouw Koning-Hoeve enige aandacht voor de consument. Hoe houdt de gedeputeerde in de gaten dat de uitwerking van de Voedselvisie ruimte overlaat voor voldoende teelt van voedsel voor mensen met een kleine portemonnee? Als de productiekosten van voedsel stijgen en de prijzen hoger worden, moet er voor deze groep echt aandacht zijn. Komt hiervoor een format in de Uitvoeringsagenda? Hoe gaat de provincie deze doelgroep bedienen?

De heer **De Wit** (VVD) voelt met mevrouw Koning-Hoeve mee dat men op zoek is naar een manier om impact te maken. Hij kan zich voorstellen dat Het CDA dit vertaald wil zien naar een aantal factoren. Hoe realistisch acht het CDA echter een dergelijke opdracht, in de wetenschap dat de middelen voor de komende jaren beperkt zullen zijn. Wordt daar dan niet te veel geld en aandacht aan besteed, terwijl er nu ook alvast begonnen kan worden? Hoe ziet het CDA dit zelf?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) ziet het als volgt. Als je een Uitvoeringsagenda opstelt waarin je een en ander binnen acht jaar wilt realiseren, moet je wel zeer overtuigd zijn van de visie. In dat geval wil het CDA een onderzoek zien waaruit blijkt dat met dit plan en met deze Uitvoeringsagenda ook werkelijk datgene wordt bereikt wat de provincie voor ogen heeft, dat het haalbaar is en dat niet de plank wordt misgeslagen. Als GS daadwerkelijk ervan overtuigd zijn dat zij dit zo snel willen gaan doorvoeren, gaat mevrouw Koning-Hoeve ervan uit dat zij ook de gevolgen en effecten willen weten.

De heer **De Wit** (VVD) denkt dat het CDA en de VVD qua standpunt niet ver uit elkaar liggen, maar de benaderingswijze verschilt enigszins. Het is belangrijk dat er projecten komen die in een vroege fase zitten en hopelijk breder in de sector impact gaan maken. Dat zal zich moeten gaan uitwijzen. Op een jaartal als 2030 gaat de heer De Wit nu ook geen fles wijn inzetten.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vindt de heer De Wit (VVD) dan misschien wel aan haar zijde, maar er staat thans wel duidelijk in de Uitvoeringsagenda dat het doel in 2030 bereikt moet zijn. Tevens staat vermeld dat alles zich nog in een experimentele fase bevindt. Naast het starten met mogelijkheden, zoals die initiatiefgroepen, is het dus ook belangrijk dat er een effectrapportage wordt opgesteld.

De heer **Cardol** (GL) meent dat mevrouw Koning-Hoeve (CDA) zijn fractie een beetje uitdaagt door te zeggen dat de partijen die onderhavig plan steunen vast ook willen weten wat eruit komt. Uiteraard. De heer Cardol stelt echter voor om op weg te gaan en onderweg te leren. Dit staat heel expliciet in de Uitvoeringsagenda. De heer Cardol heeft er in zijn bijdrage ook extra toe opgeroepen om samen met het onderwijs en de wetenschappelijke instellingen nog nader samen te werken. Hij meent dat mevrouw Koning-Hoeve (CDA) gelijk heeft in die zin dat er nog heel veel onderzoek nodig is. De heer Cardol stelt voor om daar niet op te gaan zitten wachten, maar om gewoon aan de slag te gaan en onderweg te leren. Is mevrouw Koning-Hoeve het daarover eens?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat de heer De Wit (VVD) haar ook heeft horen zeggen dat er met de experimenten gestart moet worden. Zij wil echter tegelijkertijd een doorrekening van alles wat in dit plan als doel wordt gesteld. Zij wil een doorrekening van alle effecten. Je kunt toch niet zomaar zo'n veelomvattende visie starten als je daar de gevolgen niet van kent?

De heer **Cardol** (GL) meent dat er op dit gebied al ontzettend veel onderzoek is gedaan. Noord-Holland is echt niet de enige provincie die hiermee bezig is. Sterker nog, het Rijk is er ook volop mee bezig. Er zijn reeds landelijke rapporten over kringlooplandbouw enzovoorts gepubliceerd. Nogmaals, mevrouw Koning-Hoeve (CDA) heeft gelijk dat de eindantwoorden nog niet bekend zijn. De heer De Wit zei net dat hij er geen fles wijn op durft te zetten. De heer Cardol wil er heel graag een fles wijn op zetten. Hij vindt het belangrijk dat er geprobeerd wordt om op korte termijn tot een natuurinclusieve landbouw te komen. GroenLinks meent dat er geen tijd is om eerst weer onderzoek te gaan doen en zaken op te schuiven.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) valt enigszins in herhaling. Onderhavige visie gaat zo veel gevolgen en effecten hebben dat men deze wel goed in beeld moet hebben alvorens met de Uitvoeringsagenda wordt gestart.

Mevrouw **De Groot** (SP) wil benadrukken dat de effecten van de wijze waarop de provincie nu bezig is met landbouw, wel degelijk bekend zijn. Zo wordt er thans gewerkt aan het uitputten van de bodem. De provincie is voorts bezig om voedsel van hot naar her te slepen en zij is bezig met de ontbossing van het Amazonegebied. Dat zijn de huidige effecten van de landbouw.

Wat de Voedselvisie betreft richt de SP zich thans op regeneratieve landbouw (grondgebonden en natuurinclusief), kringlooplandbouw en korte ketens. Er wordt gezegd dat er in 2030 25% aan regionale producten zal worden genuttigd. Mevrouw De Groot vraagt zich ten eerste af wat met "de regio" bedoeld wordt. En kan er niet meer dan 25% uit de regio worden genuttigd?

In de Beemster doet de provincie blijkbaar al iets samen met de boeren. Mevrouw Koning-Hoeve (CDA) heeft dit toegelicht. In de Kop van Noord-Holland gaat er iets gebeuren waarmee de geleerde lessen uit de Beemster worden toegepast. Mevrouw De Groot maakt hieruit op dat er in de Beemster wordt gestart en dat er in de Kop van Noord-Holland mee wordt verdergegaan. En in 2021 en 2022 wordt ingezet op zeven gebiedsprojecten.

Er wordt €3,7 miljoen uitgegeven aan subsidies. Mevrouw De Groot moet eerlijkheidshalve bekennen dat zij niet weet of dit voldoende zal zijn voor de provincie om in 2030 haar doelen te kunnen bereiken. Het is echter een begin.

Mevrouw De Groot merkt tot slot op dat zij meent dat de moties uit de Voedselvisie zijn afgedaan.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) hoort mevrouw De Groot (SP) zeggen dat de bodems zijn uitgeput. Dat is echter een vooroordeel en geldt misschien voor een heel enkel perceel. Daarnaast spreekt mevrouw De Groot over ontbossing. Juist als de voedselteelt uit de provincie Noord-Holland vertrekt, zal het naar streken gaan waar het veel minder milieuvriendelijk is. Ziet mevrouw De Groot dat in?

Mevrouw **De Groot** (SP) meent dat als de provincie zich richt op kringlooplandbouw het vee voedsel krijgt aangereikt dat hier verbouwd wordt. Het is echter ook de bedoeling dat er een bijdrage wordt geleverd aan de eiwittransitie, bijvoorbeeld middels het slinken van de veestapel.

Mevrouw **Kapitein** (D66) geeft aan dat haar fractie blij is met onderhavige Uitvoeringsagenda voor de Voedselvisie. Het is een belangrijke eerste stap in de goede richting om de provinciale wensen en ambities ten uitvoer te brengen. D66 vraagt zich echter af wat de provincie nog meer zou kunnen doen. Voedsel en landbouw zijn belangrijk voor de gemeenten. Iedereen eet dagelijks voedsel. Landbouw is misschien niet de sector waarin de meeste inwoners van Noord-Holland werken, maar het beslaat wel meer dan 50% van de provinciegronden. Om de impact en de voortgang van de realisatie van de Voedselvisie te vergroten, ziet D66 de navolgende oplossingsrichtingen:

- Communicatie naar en met de sector:
  Kan gedeputeerde vertellen hoe deze op dit moment verloopt en met name hoe succesvol het platform "Boer & Business in Balans" zich ontwikkelt? Zijn er ook andere spelers in de keten dan alleen de boeren die hier actief mee bezig zijn?
  Hoe lukt het de provincie in de praktijk om boeren van goede wil te bereiken? Ervaren zij voldoende waardering voor die experimenten en de nieuwe innovaties die zij uitvoeren?
- Het betrekken van burgers bij het landbouw- en voedselbeleid:
  D66 leest een aantal goede punten in de Uitvoeringsagenda over hoe de motie inzake gebiedscoöperaties wordt uitgevoerd. Enerzijds is het jammer dat er geen quickscan wordt uitgevoerd. Anderzijds was de quickscan een middel om snel zaken in beweging te brengen. Dit lijkt nu alsnog te gaan gebeuren en daar gaat het D66 om. Dit neemt niet weg dat D66 wil aansluiten bij GroenLinks om te leren van de gebiedscoöperatie in Groningen.
- De inzet van RO-instrumenten:
  Deze is volgens D66 essentieel om echte veranderingen te realiseren, zonder dat het de provincie zelf heel veel geld kost. RO is misschien wel een van de belangrijkste knoppen waaraan gedraaid kan worden. Denk bijvoorbeeld aan de landelijke discussies over de zonering

van de landbouw. D66 heeft bijvoorbeeld bij het natuurdossier al uitgesproken dat zij voorstander is van zones met natuurinclusieve landbouw in de nabijheid van natuurgebieden. Een ander voorbeeld is een verlaging van de regeldruk voor de gewenste ontwikkelingen. In de brief staat dat PS hierover voor de zomer zou geïnformeerd. Mevrouw Kapitein heeft deze reactie nog niet kunnen ontdekken. Kan gedeputeerde de status hiervan doorgeven?

- True pricing:
  De prijs die consumenten voor hun voedsel betalen, omvat niet alle kosten die gemoeid zijn met de productie van voedsel. Veel negatieve milieueffecten worden niet meegenomen. True pricing is een middel dat hier wel inzicht in geeft en perfect past bij een complete ketenbenadering, zoals in de Voedselvisie. True pricing speelt zeker ook landelijk. Hebben GS inmiddels al iets uit de landelijke ontwikkelingen rondom true pricing kunnen oppakken en kunnen gebruiken?
- Het mede ondersteunen van starters en bedrijfsopvolgers is een kans om veranderingen te realiseren. D66 heeft samen met de VVD hierover een expatmeeting georganiseerd. Hierbij waren diverse commissieleden aanwezig. Met de uitkomsten hiervan heeft D66 een initiatiefnota opgesteld. Deze zal in een volgende commissievergadering worden geagendeerd.

De **voorzitter** begrijpt dat het mogelijkerwijs doorgeschoven zal worden de commissievergadering van 25 oktober a.s.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) meent dat de Voedselvisie een belangrijk stuk betreft. Het is mooi dat boerderijeducatie is opgenomen, want het is goed dat kinderen leren waar al het lekkers vandaan komt en dat er ruimte is voor de verdienmodellen van de boeren. De ChristenUnie is uiteraard benieuwd naar de uitwerking. Een van de resultaten van de Voedselvisie moet zijn dat de provincie zich in 2030 voor 25% voedt met regionale projecten. Het betreft een prachtige ambitie, maar is deze haalbaar? In het verkiezingsprogramma van de ChristenUnie staat dat zij het nuttige van lokaal voedsel wil stimuleren. Het moet echter wel realistisch zijn, vooral de streefdatum in 2030.

Mevrouw Hoogendoorn wijst op de lijst met zo'n 60 bedrijven die is bijgevoegd. Deze zijn geconsulteerd in het kader van de Uitvoeringsagenda Voedselvisie. Opvallend is dat er maar één grote supermarkt tussen prijkt. Een deel van die 25% aan regionale producten moet toch ook verkocht worden in de supermarkten? Het is een heel positieve gedachte dat 25% van die regionale producten wordt gekocht bij de boerderijwinkeltjes, maar dat lijkt niet realistisch.

Mevrouw Hoogendoorn wil nog even aanhaken op de inbreng van de heer Cardol (GL), die de consumenten aanhaalde. De ChristenUnie beaamt dat de kinderen erbij betrokken moeten worden. Zij moeten uiteindelijk het voedsel gaan kopen.

Tot slot vraagt mevrouw Hoogendoorn aan gedeputeerde wat "regionaal" betekent. Als er zulke scherpe ambities worden gesteld voor 2030, dan mag hier wel een definitie aan hangen.

De heer **Mangal** (DENK) merkt op dat zijn fractie heel erg blij is met de Uitvoeringsagenda Voedselvisie. DENK wil zowel de gedeputeerde als de ambtenaren bedanken voor hun inspanningen. Het is belangrijk dat de provincie waar mogelijk een bijdrage levert aan de verduurzaming en toekomstbestendigheid van het voedselsysteem. Natuurlijk is het nodig dat ook alle andere partijen een steentje bijdragen. Samenwerking is vereist, niet alleen in de agrarische sector maar ook met de horeca en andere ondernemingen, zoals supermarkten. Ook consumenten,

het onderwijs en afvalverwerkers zijn heel belangrijk in dezen. Het is fijn om te horen dat er een ambitie is om in 2030 25% van de voedselvoorziening uit de regio te halen. De korte keten is wat DENK betreft essentieel.

De heer Mangal leest in het document dat er verdere uitvoering wordt gegeven aan de motie M7-2021 inzake onderzoek naar extra ondersteuning boerderijeducatie, onder meer door het verstrekken van subsidie aan de Noord-Hollandse JLE-makelaars. Op deze manier werkt men aan een kwalitatief goede en brede dekking van boerderijeducatie. DENK is blij met de uitvoering, maar vraagt zich af hoe precies invulling wordt gegeven aan specifiek de transparantie die in de motie wordt genoemd? Als de gedeputeerde de twijfel daarover voldoende weg kan nemen, kan DENK deze als afgedaan beschouwen. Zo niet, dan houdt de fractie de motie graag nog even aan totdat de transparantie wat meer handen en voeten heeft gekregen.

Voorts zou DENK graag op de hoogte gehouden willen houden over de voortgang van de feitelijke invulling van de motie. Kan de gedeputeerde toezeggen voor het zomerrecensie van 2022 een stand van zaken hierover aan de Staten te sturen?

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en gaat over tot een korte schorsing.

Schorsing van 16.29 uur tot 16.31 uur

De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft het woord aan gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording in eerste termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):
Gedeputeerde Zaal bedankt de commissieleden voor alle input en vragen. GS vinden het ontzettend belangrijk dat er nú aan de slag wordt gegaan met de uitvoering van de Voedselvisie. Deze wens is ook door een aantal fracties uitgesproken. Uit onderzoek is gebleken dat de huidige wijze waarop het voedselsysteem is weergegeven niet langer kan. Gedeputeerde is ontzettend verheugd over voorliggende Uitvoeringsagenda. Zij wil niet wachten op andere provincies of het Rijk, die daar overigens ook al best ver in zijn. De provincie Noord-Holland moet echter haar eigen rol pakken en een bijdrage leveren aan de transitie van het voedselsysteem. Eenieder zal zijn steentje moeten bijdragen, van de agrariër tot aan de consument en van de gemeente tot aan het Rijk en Europa. Alle inzet en middelen zijn nodig om die transitie te bewerkstelligen.

De provincie beschikt over een beperkte hoeveelheid middelen. Er is € 6 miljoen gereserveerd, maar er zal uiteraard nog veel meer nodig zijn. Om die reden werkt de provincie samen in de netwerken, werkt gedeputeerde in Europa aan een groen Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en zal de provincie bij het Rijk blijven aandringen op goede regels om de transitie te verduurzamen. Vanzelfsprekend wordt er gemonitord. De provincie gaat snel aan de slag, maar zij zal de effecten van de Uitvoeringsagenda blijven meten en waar nodig bijsturen. Onderhavige Voedselvisie betreft een andere insteek dan hetgeen de provincie jarenlang aan landbouwbeleid heeft gedaan. Het is een beetje pionieren. De ontwikkelingen gaan snel. De provincie zal waar nodig en mogelijk bijsturen. De Statenleden zullen rapportages ontvangen over de projecten die worden opgepakt, over de subsidieregelingen die worden ingericht. Zij kunnen dan hun rol pakken

om eventueel bij te sturen. Gedeputeerde Zaal popelt om aan de slag te gaan met de Uitvoeringsagenda. Uit het IPCC-rapport blijkt immers dat het heel urgent is.

GroenLinks refereerde aan de motie over de gebiedscoöperaties. Gedeputeerde Zaal heeft deze motie heel strikt gelezen. Hierin staat het verzoek om ten minste twee pilots voor samenwerkingsallianties en/of gebiedscoöperaties aan te jagen en/of te ondersteunen. Thans wordt uitvoering gegeven aan 2021-2022; aansluitend volgt 2023-2024. Op het moment dat er gebiedscoöperaties van onderop ontstaan en de provincie deze kan faciliteren, wat volgens gedeputeerde Zaal overigens niet altijd in financiële zin hoeft zijn, zal de provincie die kans ook grijpen. Het is immers een ontzettend belangrijk instrument dat ook ingezet kan worden om de consument erbij te betrekken.

Gedeputeerde merkt dat GroenLinks een beetje teleurgesteld is over de quickscan. De bedoeling is echter om juist snel aan de slag te gaan. De provincie heeft wel enigszins een beeld. Zij is immers ook bezig met de gebiedsgerichte aanpak. Als zich hierin een kans voordoet of de provincie een gebiedscoöperatie ziet, dan kan dat ook beschouwd worden als een soort quickscan. Gedeputeerde hoopt dat deze uitleg een en ander verduidelijkt.

Het voorbeeld uit Groningen is bekend. De provincie zal dit uiteraard volgen teneinde hiervan te leren en te bekijken of zij iets soortgelijks kan doen. Voorts wordt de samenwerking met de kennisinstellingen en de genoemde initiatieven opgezocht. Gedeputeerde geeft aan dat er in 2023-2024 weer meer bekend zal zijn en alsdan wellicht nog een initiatief kan worden gestimuleerd.

GroenLinks vroeg of de provincie een podium kan geven aan de goede voorbeelden in de sector. Gedeputeerde Zaal geeft aan dat dit gebeurt aan de hand van platform "Boer & Business in Balans". Zij roept eenieder op om goede projecten en initiatieven aan te melden. Deze kunnen weer een goed voorbeeld zijn voor anderen.

De VVD noemde drie punten waarop de projecten moeten worden getoetst: het verdienmodel, de samenwerking in de keten en het verminderen van de emissies tijdens de productie. Een en ander is in lijn met hetgeen waaraan de provincie zal toetsen. Gedeputeerde is het volledig met de heer de Wit (VVD) eens dat de provincie de creativiteit van onderop, van de sector, moet stimuleren. Een van de initiatieven van de provincie is een hackathon, waarmee van onderop projecten kunnen worden aangemeld en bekeken kan worden of de provincie die kan ondersteunen. Een en ander geldt ook voor de Europese regelgeving en de POP3-subsidies die thans weer zijn opengesteld.

De heer **De Wit** (VVD) vraagt wat de term "hackathon" inhoudt.

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat het er eigenlijk op neerkomt dat de provincie agrariërs en anderen uitnodigt om initiatieven in te dienen en de provincie vervolgens hieruit een selectie maakt. Gedeputeerde rekening houden met helder taalgebruik.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of dit betekent dat het plan in de Beemster moet wachten en moet deelnemen aan die hackathon.

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat er heel veel regelingen en manieren zijn waarop de provincie projecten kan ondersteunen. Er vindt overleg plaats over het plan in de Beemster. Bekeken zal worden of het binnen de provinciale ambities en onderhavige Uitvoeringsagenda past. Gedeputeerde weet thans nog niet of het onder de hackathon of wellicht een andere regeling zal vallen. Alle initiatieven kunnen zich bij de provincie melden. Het college roept hier ook toe op.

De Partij voor de Dieren heeft terecht aandacht gevraagd voor de eiwittransitie, die echt een belangrijk onderdeel van de Uitvoeringsagenda vormt. De provincie gaat op verzoek van de PvdD meedoen met het Green Protein Cluster. Voorts wordt zij betrokken bij een Green Deal en zet zij in 2021-2022 in op minimaal drie eiwittransitieprojecten. De hoop is dat op dit vlak het vliegwiel kan worden aangejaagd, want het betreft een heel belangrijk thema. Het thema voorlichting c.q. bewustwording van de consument is eveneens in de Uitvoeringsagenda opgenomen en zal eveneens zien op de eiwittransitie. Dit betekent niet dat de provincie de burgers gaat vertellen wat zij moeten eten, maar wel dat zij hen bewust maakt van de impact van vlees eten op het milieu, de omgeving, het dierenwelzijn e.d.

Het CDA is min of meer teleurgesteld dat gedeputeerde geen andere benadering heeft gekozen wat betreft het doel van natuurinclusieve landbouw. Gedeputeerde meent dat zij een serieus politiek probleem zou hebben gehad als zij in de Uitvoeringsagenda was afgeweken van niet alleen de ambitie uit de Voedselvisie maar ook van die uit de Omgevingsvisie. Dit zou hebben geleid tot politieke zelfmoord. Gedeputeerde heeft derhalve netjes uitgevoerd wat de Staten haar hebben meegegeven. Overigens staat zij voor 100% achter de ambitie, maar beaamt zij dat er keihard moet worden gewerkt om deze in 2030 te realiseren.

Ook de term "regeneratieve landbouw" staat als een van de drie doelen in de Voedselvisie. Gedeputeerde herkent derhalve niet het signaal dat deze nieuw zou zijn. De ambitie voor 2030 is zo veel mogelijk regeneratieve landbouw, waarbij de provincie zal bekijken welke teelt in een bepaald gebied past.

Gedeputeerde heeft reeds aangegeven dat Noord-Holland in dezen niet wil wachten op andere provincies. Tot slot vroeg mevrouw Koning-Hoeve aandacht voor de consument met een kleine portemonnee. Gedeputeerde bevestigt dat betaalbaarheid centraal staat in de Voedselvisie en onderdeel uitmaakt van de doelstelling.

> Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wijst erop dat zij niet gezegd heeft dat gedeputeerde op andere provincies zou moeten wachten. Zij heeft enkel gevraagd of het college een effectrapportage kan verzorgen, opdat de Statenleden de gevolgen en effecten helder teruggekoppeld krijgen.

Gedeputeerde **Zaal** raad voorafgaand onderzoek af, omdat de provincie gewoonweg heel hard aan de slag moet. Zij gaat echter wel de effecten van de te nemen maatregelen gaan monitoren. Hierover zullen GS jaarlijks rapporteren aan PS.

> Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) constateert dat er plan van €6 miljoen wordt ingezet, waarbij sprake is van "pionieren", maar gedeputeerde niet wil kijken wat nu precies de gevolgen en

effecten van dat plan zijn. Het CDA acht dat niet verstandig. Mevrouw Koning-Hoeve adviseert om tegelijkertijd dat onderzoek uit te zetten.

Gedeputeerde **Zaal** geeft aan dat in de Voedselvisie een uitgebreide monitoringparagraaf is opgenomen. Alles wat de provincie uitzet, zal zij ook monitoren op de effecten en op de resultaten ten aanzien van haar ambities. Gedeputeerde meent dat er niet veel verschil in opvatting bestaat tussen haar en het CDA. De provincie gaat gewoon beginnen, maar zal altijd monitoren of een en ander ook daadwerkelijk een goede bijdrage levert aan de gestelde doelen en of er mogelijk ongewenste side-effecten zijn. Hierover blijft de provincie het gesprek aangaan.

De heer **De Wit** (VVD) probeerde enigszins te pionieren tussen twee werelden in. Hij schetst kort zijn interpretatie. Vervolgens kan gedeputeerde hierop reflecteren en aangeven of zij dit ook zo ziet. De provincie gaat de komende jaren verschillende projecten uitvoeren. Zij zet nu de eerste stapjes en zal deze ook vastleggen en monitoren. Hoe kan er vervolgens naar een soort opschalingseffect worden gegaan? De provincie heeft niet het budget om binnen het beschikbare tijdsbestek heel veel projecten te gaan doen, maar wil wel een ambitie voor de gehele keten neerzetten. De heer De Wit neemt aan dat de monitoring die gedeputeerde beschrijft, toeziet op de individuele projecten en op aspecten als verdienmodellen en emissies. Maar hoe kan de provincie vanuit daar, als die resultaten straks inzichtelijk zijn, een opschalingsslag maken?

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat er geleerd wordt van de projecten c.q. living labs en vervolgens bekeken zal worden of die kunnen worden opgeschaald. Voorts gaat de provincie de verdienmodellen onderzoeken. Dit is een van de belangrijkste onderdelen waarmee zij agrariërs en de gehele keten verwacht te kunnen helpen. Zodra die verdienmodellen er blijken te zijn en de kansen kunnen worden verzilverd, voorziet gedeputeerde dat het vliegwiel vanzelf ontstaat. De provincie moet hierin de samenwerking met alle partijen opzoeken. Er zijn verschillende instrumenten nodig. Het GLB bijvoorbeeld is ook een belangrijk instrument bovenop de provinciale maatregelen. Als al die informatie is verzameld en in beeld is gebracht, kan de provincie steeds verder gaan opschalen en dat vliegwieleffect realiseren.

De SP en ook andere partijen spraken over de korte keten. Sommige fracties betwijfelen of de ambitie om in 2030 minimaal 25% van de voedselvoorziening uit de regio te halen, wel haalbaar is. Andere fracties vragen zich juist af of dat percentage wel hoog genoeg is. De provincie heeft hierin een advies gevolgd van het Rijk. Het huidige percentage aan voedselvoorziening uit de regio bedraagt circa 19%. Gedeputeerde meent dat dit een realistisch percentage is, gelet op het soort gewassen dat in de regio (Noord-Holland) wordt geteeld, de tijd en het volledige voedselpatroon. De provincie heeft geen vaste hoeveelheid voedselkilometers neergelegd. De Taskforce Korte Ketens spreekt over een straal van 50 voedselkilometers. De provincie hanteert deze enigszins als graadmeter.

D66 vraagt hoe de communicatie met de sector verloopt. Er werd ook verwezen naar Boer & Business in Balans. Dat is natuurlijk niet de enige manier waarop de provincie communiceert. Er zijn reguliere afspraken met de agrarische sector, maar bijvoorbeeld ook met de terreinbeherende organisaties (TBO's). Voorts is er het Greenport-netwerk (Noord-Holland Noord, Aalsmeer). Er

wordt samengewerkt in Voedsel Verbindt, waarin LTO maar ook de kennisinstellingen zijn vertegenwoordigd. De provincie heeft dus in diverse gremia continue afstemming met de sector.

Het betrekken van burgers en consumenten is nog even zoeken. De consumentenprojecten zitten vooral in Voedsel Verbindt. Ook de gebiedsgerichte aanpak en de gebiedscoöperaties zijn echt bedoeld om die verbinding tussen de burger en de sector te versterken. Mocht D66, als zijnde de partij van de burgerparticipatie, nog aanvullende ideeën of suggestie hebben, dan vernemen GS dit graag. Het betreft immers een belangrijk thema.

D66 noemde voorts het thema true pricing. De provincie is thans betrokken bij een landelijke PPS-constructie (Publiek-Private Samenwerkingen) op dit terrein. De uitkomsten hiervan worden nog verwacht. Vervolgens zal bekeken worden welke rol de provincie hierin heeft. Deze is weliswaar vrij beperkt, aangezien het bijvoorbeeld raakt aan onderwerpen als belastingen. De provincie zal echter doen wat mogelijk is om in die hele keten te zorgen dat een agrariër een goede prijs krijgt voor een duurzaam geteeld product.

Gedeputeerde Zaal complimenteert VVD en D66 met het organiseren van de zeer interessante technische briefing over bedrijfsopvolging in de agrarische sector. Dit thema reikte wat verder dan enkel de Voedselvisie. Er is bijvoorbeeld ook gesproken over grondbeleid, onderwijs en arbeidsmarkt. Gedeputeerde kijkt ernaar uit om dit gesprek te vervolgen. In discussies over landbouw gaat het vaak over stoppen, maar gedeputeerde Zaal wil juist gezamenlijk optrekken met jonge, nieuwe agrariërs die hun bijdrage willen leveren aan de duurzame transitie. Een thema als bedrijfsopvolging helpt daarbij.

De ChristenUnie en DENK refereerden aan het onderwerp boerderijeducatie. Naar aanleiding van de motie is de provincie verdergegaan met Jong Leren Eten. Gedeputeerde heeft een bezoek gebracht aan een kinderdagverblijf, alwaar zij met de kinderen heeft geleerd over en geproefd van groenten uit de regio. Het is goed om kinderen hier al heel vroeg bewust van te maken.

Gedeputeerde is nog een beetje op zoek naar wat DENK verlangt ten aanzien van de term "transparantie". Hetgeen de provincie op dit vlak ondersteunt, staat helder vermeld op de website jonglereneten.nl en op boerenbusinessinbalans.nl. De provincie is er bovendien alert op dat transparantie ook inhoudt dat eerlijke voorlichting wordt gegeven. Statenlid Kostic (PvdD) stelde in dit kader de technische vraag of in de boerderijeducatie en bijbehorende excursies alle aspecten van voedselproductie (zoals dierenwelzijn) worden meegenomen. Als gedeputeerde een voorlichtingsbijeenkomst van een instituut bezoekt, heeft zij Statenlid Kostic eigenlijk al in het achterhoofd en stelt zij ter plekke bijvoorbeeld de vraag wat er met de kalfjes gebeurt. Gedeputeerde zal nagaan of hierover wellicht nog iets op schrift kan worden gesteld, maar verneemt eerst graag wat de fracties nodig hebben om overtuigd te geraken van de goede transparantie.

De **voorzitter** constateert dat GS door hun spreektijd heen zijn, maar staat een rustige afronding toe.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) mag hopen dat mevrouw Zaal hier als objectief gedeputeerde zit en niet alleen het geluid van de Partij voor de Dieren en dier visie op de landbouw vertegenwoordigt.

Gedeputeerde **Zaal** bevestigt dat zij gedeputeerde is voor alle Noord-Hollanders, voor consumenten, ondernemers en ook alle agrariërs. Zo pakt zij van alle partijen iets over. Zij gaf slechts een voorbeeld.

De heer **Mangal** (DENK) werd zojuist rechtstreeks aangesproken met de vraag wat DENK verstaat onder "transparantie". Hij zou graag zien dat, zoals door gedeputeerde Zaal reeds werd geopperd, op schrift wordt gezet dat bij educatie het eerlijke verhaal dient te worden verteld. Alsdan heeft de heer Mangal geen twijfels meer.

De **voorzitter** inventariseert of er nog vragen onbeantwoord zijn gebleven en maakt hiertoe een ronde.

Mevrouw **Kapitein** (D66) merkt op dat ook haar bijdrage, evenals die van GroenLinks, over opschaling en het vergroten van de impact ging. D66 vermoedt dat de inzet van de RO-instrumenten voor de provincie de grootste kans is om echt snelheid te gaan maken. Haar vraag hierover is echter nog onbeantwoord gebleven.

Gedeputeerde **Zaal** geeft aan dat er nog een brief naar de Staten komt waarin GS uitwerken hoe de inzet van de RO-instrumenten zal worden aangevlogen. De nieuwe Omgevingswet treedt natuurlijk in werking, op grond waarvan de gemeenten als eersten aan zet zijn. Dat geldt ook voor dit thema. De provincie zal de gemeenten faciliteren teneinde te bezien hoe er gezamenlijk opgetrokken kan worden op een wijze die ook zal bijdragen aan de uitvoering van de Voedselvisie.

In de bijdrage van mevrouw Kapitein viel ook het woord "zonering (in de landbouw)". Gedeputeerde Zaal heeft eerder aangegeven dat zij enigszins worstelt met deze term. De ambitie voor 2030 is immers dat heel Noord-Holland natuurinclusief is. In principe wordt er aan de gehele provincie gewerkt. Gedeputeerde is het weliswaar met mevrouw Kapitein (D66) eens dat het vooral urgent is rond NNN, Natura2000 en stikstofgevoelige gebieden. Qua volgordelijkheid of programmering kan wellicht wel bekeken worden of er gestart kan worden met de meest kwetsbare gebieden. Gedeputeerde wil echter voorkomen dat indien zich in Noord-Holland Noord een heel goed initiatief voordoet, niet zijnde een NNN-omgeving, de provincie dan kansen laat liggen. Er wordt gezocht naar een balans. De provincie brengt in kaart, bijvoorbeeld ook in het kader van regeneratieve landbouw, welke teelten en activiteiten op welke plekken mogelijk zijn. Er ontstaat een soort natuurlijke zonering door middel van stimulerende maatregelen.
Het CDA merkte terecht op dat er al agrariërs zitten en dat het niet mogelijk is om Noord-Holland opnieuw te tekenen. De provincie moet ook rechtdoen aan de zittende ondernemers en hun helpen in de transitie.

De onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit van de provincie Noord-Holland (PARK) heeft onderzoek gedaan naar kringlooplandbouw waarbij per gebied de mogelijkheden in kaart zijn gebracht. Gedeputeerde zal dit ook goed bestuderen.

Mevrouw **Kapitein** (D66) merkt op dat het antwoord van gedeputeerde haar erg aanspreekt. Zij heeft echter een verduidelijkende vervolgvraag. Gedeputeerde gaf namelijk ook aan dat de inzet van de RO-instrumenten aan de gemeenten wordt overgelaten. Wat is de exacte verhouding tussen provincie en gemeenten? De provincie heeft in dezen immers een heel groot belang.

Gedeputeerde **Zaal** wijst erop dat voor de inzet van RO-instrumenten wel de systematiek van de nieuwe Omgevingswet moet worden gevolgd. De provincie zal het dus samen met de gemeenten moeten oppakken, omdat deze in het ruimtelijk domein een belangrijke rol krijgen toebedeeld. Maar uiteraard zal de provincie erop letten dat de RO-instrumenten aansluiten bij haar ambities.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) constateert dat er slechts één supermarkt is geconsulteerd. Zij hoorde gedeputeerde zeggen dat er thans al 19% aan regionale producten gekocht wordt. Dat is een positief geluid en betekent slechts een kleine stap naar die 25%. Hierdoor wordt het natuurlijk alweer haalbaarder. Toch is mevrouw Hoogendoorn benieuwd waar die 6% extra verkoop van regionale producten zal plaatsvinden.

De heer **Cardol** (GL) had een onbeantwoorde vraag over de RO-instrumenten, maar deze is inmiddels beantwoord.

De **voorzitter** constateert dat er behoefte is aan een tweede termijn en geeft hiertoe het woord aan de commissieleden (voor zover zij nog over spreektijd beschikken).

Tweede termijn

De heer **Cardol** (GL) is blij met het antwoord van de gedeputeerde over de gebiedscoöperaties. Als er zich zaken voordoen, is er ruimte om deze op te pakken. Voorts is de heer Cardol blij met de opmerkingen van gedeputeerde over het Groen GLB. Wat betreft de echte transitie van de landbouw, liggen op dat terrein immers grote kansen. De heer Cardol vindt het derhalve ontzettend belangrijk dat de provincie en gedeputeerde daar bovenop zitten om er iets goeds van te maken.

De heer **De Wit** (VVD) is blij met het antwoord van gedeputeerde. Hij wil nog een reflectie geven op het punt van de zoneringen. Hij benadrukt dat er thans in Noord-Holland al bepaalde zoneringen zijn, te weten Natura2000 en NNN. De heer De Wit vindt het belangrijk dat in de opvolging, waar hij overigens zeer benieuwd naar is en ook mogelijkheden in ziet, wordt gepleit voor het behoud van het gelijke ondernemersveld binnen zowel de provincie Noord-Holland als richting andere regio's in het land. De landbouwsector opereert immers provincie-overstijgend.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording in tweede termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):
Gedeputeerde Zaal zegt de VVD toe dat er zeker aandacht zal zijn voor het level playing field.

In de richting van mevrouw Hoogendoorn (CU) geeft gedeputeerde Zaal aan dat er inderdaad maar één supermarkt is geconsulteerd. Er zijn wel meerdere gesprekken gevoerd, onder anderen door de

commissaris. Het betreft een ongoing proces. De provincie zal derhalve nog meer supermarkten betrekken bij de Uitvoeringsagenda.

De 19% verkoop van regionale producten wordt deels gerealiseerd door stalletjes langs de weg. In coronatijd is er sprake geweest van een enorme toename doordat de agrariërs er zelf ook een verdienmodel in zagen. Daarnaast zijn er de groentekratten uit de regio die langsgebracht worden, maar ook de supermarkten waar gelukkig ook steeds vaker streekproducten c.q. korte-ketenproducten worden aangeboden. Het betreft derhalve een combinatie en dit zal in de toekomst zo blijven. Gedeputeerde Zaal realiseert zich immers dat boeren niet kunnen leven van een stalletje langs de weg en dat het verdienmodel moet worden verbeterd. Het betreft echter een leuke bijverdienste en het is ook voor de bewustwording heel goed.

Het Groen GLB beslaat thans een heel groot deel van de werkzaamheden van gedeputeerde. Gedeputeerde beaamt dat het een heel belangrijk instrument is om de transitie op gang te helpen. Helaas gaat de provincie Noord-Holland hier niet alleen over.

De **voorzitter** wijst op het afdoeningsvoorstel van een drietal moties bij de Voedselvisie. Zij zal per motie onder de Statenleden inventariseren of deze al dan niet als afgedaan kan worden beschouwd:

- M7-2021(Boerderijeducatie)

  Statenlid **Kostic** (PvdD) meent dat deze motie als afgedaan kan worden beschouwd, mits de gedeputeerde met informatie komt over hoe de boerderijeducatie er precies uitziet en hoe de onafhankelijkheid wordt gewaarborgd.

  Gedeputeerde **Zaal** (D66) zal bekijken of, voor zover het er nog niet is, GS iets op papier kunnen zetten over de wijze waarop de onafhankelijkheid van boerderijeducatie gewaarborgd kan worden.

  De **voorzitter** concludeert dat de motie M7-2021, met inachtneming van voorgaande opmerking, als afgedaan wordt beschouwd.

- M9-2021 (Transitiecoach)

  De **voorzitter** concludeert dat de motie M9-2021 als afgedaan kan worden beschouwd.

- M11-2021 (Gebiedscoöperaties)

  De **voorzitter** concludeert dat de motie M11-2021, met inachtneming van de gemaakte opmerkingen, als afgedaan kan worden beschouwd.

Thans resteert enkel nog motie M13-2021 (RO-instrumenten voor Voedselvisie en Masterplan Biodiversiteit). Deze is nog niet afgedaan.

14. Rondvraag gedeputeerde Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)

Er zijn vooraf geen rondvragen aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal.

De **voorzitter** biedt de commissieleden de gelegenheid om alsnog een rondvraag te stellen.

De heer **De Wit** (VVD) meent zich te herinneren dat de Statenleden tijdens iedere commissievergadering NLG een korte update zouden krijgen, voor zover relevant, over de situatie van de geitenhouderij in Weesp. Kan de gedeputeerde wellicht kort iets zeggen over de actuele stand van zaken?

Gedeputeerde **Zaal** bedankt de VVD voor de reminder. Zij deelt mede dat er op dit moment niet veel nieuws kan worden gemeld. Er liggen een paar uitzoekvragen voor aan de gemeente Weesp. Laatstgenoemde is hiermee bezig. De provincie heeft regelmatig ambtelijk contact met de gemeente Weesp en hoopt dat als de vragen zijn uitgezocht er snel weer voortgang op het dossier zal zijn. Daarnaast loopt nog steeds het proces van de kavelruil.

Sluiting

De **voorzitter** dankt alle aanwezigen voor hun bijdrage en interesse, en sluit de vergadering om 17.08 uur.

De eerstvolgende vergadering van de commissie NLG vindt plaats op maandag 20 september a.s.